

FORSSAN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI

Petro Pesonen 2005

Santanenän kivi- ja rautakautinen asuinpaikka Kokonjärven rannalla.

MUSEOVIRASTO

Tiivistelmä

FORSSAN INVENTOINTI

Tutkimuksen suorittaja: Museovirasto, arkeologian osasto
Inventoija: FL Petro Pesonen

Forssan kaupungin esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi tehtiin Hämeen Liiton toimeksiannosta ja varoin. Inventointi liittyi Hämeen liiton organisoimaan kolmevuotiseen ”Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä” –hankkeeseen, johon kuuluu myös Museoviraston rakennushistorian osaston suorittama historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi v. 2005. Inventointi oli luonteeltaan perusinventointi, jossa tarkastettiin ennestään tunnetut esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat sekä etsittiin uusia muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa löytyi 12 ennestään tuntematonta esihistoriallista asuinpaikkaa, joista Korkeanien asuinpaikka on vanha irtolöytöpaikka. Kolmelta asuinpaikalta on keramiikkalöytöjä, joiden perusteella Santanenän asuinpaikka Kokonjärvellä on ajoitettavissa kivi- ja rautakautiseksi, Lammimäki 2:n asuinpaikka myöhäiskivikautiseksi ja Salmistonmäen asuinpaikka varhaismetallikautiseksi. Rannansiirtymiskronologian perusteella Hako-ojan ylempi asuinpaikka Kalsussa voi ajoittua jo Ancylysjärven aikaan, n. 8100 eKr. Samoin Mikkolan asuinpaikka Matkussa saattaa olla Ancylysjärven ranta-asuinpaikka. Muut asuinpaikat ajoittuvat väljästi kivikautisiksi. Koska Forssasta tunnettiin ennen inventointia vain yksi kiinteä muinaisjäännös (Hakalan rautakautinen hautalöytö), on kaupungin alueella nyt 13 kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi löytyi kvartsi-iskoksia kahdelta kohteelta, jotka ovat mahdollisia kivikautisia asuinpaikkoja ja luokiteltu muinaisjäännösrekisteriin ns. tentatiivikohteiksi. Yhtään ennestään tuntematonta irtolöytöpaikkaa ei inventoinnin yhteydessä tullut tietoon. Huomattava osa Forssan kiinteistä muinaisjäännöksistä sijaitsee ehjässä metsämaastossa ja niinpä niillä on erityistä suojelullista ja tutkimuksellista merkitystä.

Inventointikertomuksessa on kohdeselostukset 30 inventointikohteesta: yhdeksän kivikautista asuinpaikkaa, yksi varhaismetallikautinen asuinpaikka, yksi kivi- ja rautakautinen asuinpaikka, yksi rautakautinen hautalöytö, kaksi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa, 12 kivikautista irtolöytöpaikkaa, yksi rautakautinen ja yksi historiallisen ajan irtolöytöpaikka sekä omana kohteenaan joukko Forssasta löytyneitä kivi- ja rautakautisia esineitä ilman tarkempia löytötietoja.

Löydöt: KM 35741-35754

Kenttätyöaika: 25.-26.5, 31.5 ja 2.-10.6.2005

Tutkimuskustannukset: Hämeen liitto

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 12.4.2006 Museoviraston arkeologian osaston arkistossa

Sisällysluettelo

Johdanto	1
Lounais-Hämeen kallio- ja maaperä.....	1
Forssan vesistöhistoria.....	3
Esihistorian ajanjaksot.....	5
Forssan arkeologinen tutkimushistoria.....	5
Inventoinnin kenttätyöt.....	6
Inventoinnin tulokset.....	7
Forssan kiinteät muinaisjäännökset alueittain	8
Kokonjärvi	8
Matku	8
Kalsu	9
Lamminmäki	9
Salmistonmäki-Hakala.....	9
Forssan muinaisjäännösten ajoitus.....	10
Forssan irtolöydöt	10
Yhteenvedo.....	11
Lähteet	12
Yleiskartat	13
Kiinteät muinaisjäännökset	13
Tentatiivikohteet.....	14
Irtolöytöpaikat	15
Suojelukohdeluettelo – Humppilan kiinteät muinaisjäännökset.....	16
Löytötaulukko	23
Kuva- ja negatiiviluettelo.....	25
Dialuettelo	26
Luettelo kohteista peruskarttalehdittäin.....	27
Kohdehakemisto	28
Kohdekuvaukset.....	29
Kiinteät muinaisjäännökset (kohteet 1-13).....	29
Tentatiivikohteet (kohteet 14-15).....	47
Irtolöytöpaikat (kohteet 16-30).....	49
Peruskarttaotteet.....	64
Valokuvataulut.....	79

Johdanto

Hämeen liiton organisoiman ”Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä” –hankkeen puitteissa tehdään vuosina 2005-2006 esihistoriallisten ja historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi lounaisessa Kanta-Hämeessä Jokioisten, Humppilan, Tammelan ja Rengon kunnissa sekä Forssan kaupungissa. Tutkimuskustannukset maksavat Hämeen liitto ja inventoitavan alueen kunnat. Esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnista vastaa Museoviraston arkeologian osasto ja historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnista puolestaan Museoviraston rakennushistorian osasto.

Esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnin kenttätöihin oli käytettävissä vuonna 2005 yhteensä 1,5 kuukautta ja saman verran aikaa tulee olemaan myös vuonna 2006. Aika päätettiin jakaa kuntien kesken siten, että Tammelassa inventointia tehdään kuukausi ja muissa kunnissa ja Forssan kaupungissa kaksi viikkoa kussakin. Jakoon vaikuttavat sekä kuntien pinta-ala, vesistöt että ennestään tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten ja irtolöytöjen määrä. Ohjelmaan otettiin siten vuonna 2005 Forssan kaupunki sekä Jokioisten ja Humppilan kunnat. Näiden kuntien perusinventoinnin lisäksi tehtiin tarkastuksia kahdella kaava-alueella Tammelassa (Lamalan ja Liesjärven osayleiskaavat) ja Rengossa (Hietainmäen-Kuittilan ja Vaimaroisen-Kyynäröisen rantaosayleiskaavat) muutama päivän aikana.

Inventoinnin suoritti FL Petro Pesonen 2.5.-10.6.2005 välisenä aikana. Päivät jakautuivat kuntien kesken siten, että Tammelan kaava-alueilla inventoitiin 2.-3.5 ja 1.6, Rengon kaava-alueilla 9.5 ja 1.6, Jokioisissa 4.-16.5, 25.5, 30.5 ja 9.6, Humppilassa 17.-25.5, 27.5, 31.5 ja 9.6 ja Forssassa 25.5-26.5, 31.5 ja 2.6.-10.6. Usein oli järkevää inventoida tietty alue kerralla, välittämättä kuntarajoista. Tällaisia seutuja ovat esimerkiksi Kalsun tienoo sekä Koenjoen varsi.

Lounais-Hämeen kuntien esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi on luonteeltaan perusinventointia, joka tarkoittaa ennestään tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten ja irtolöytöpaikkojen tarkastamista sekä uusien kohteiden etsimistä. Inventointi palvelee paitsi muinaisjäännössuojelua ja arkeologista tutkimusta, myös kaavoitusta pyrkimällä etsimään ja rajaamaan muinaisjäännösalueita kunnan alueella. Inventoinnilla pyritään ehkäisemään ennalta tilanteita, joissa rakentaja tai muu maankäyttäjät kohtaa ennestään tuntemattoman muinaisjäännöksen ja siitä mahdollisesti aiheutuvat keskeytykset rakennustöissään.

Lounais-Hämeen kallio- ja maaperä¹

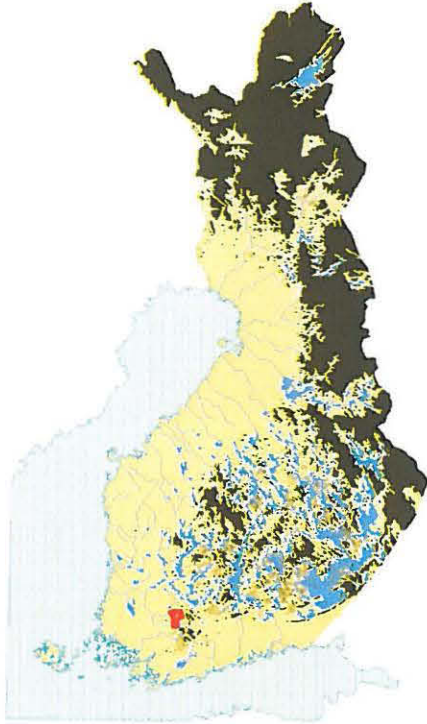
Hämeen maakunnan kalliooperä koostuu pääosin svekofennisen vuorijonon juuriosista. Varsinainen vuoristo on kulunut pois miljoonien vuosien aikana. Suurin osa nykyisin näkyvillä olevista kivilajeista on syntynyt svekofennisen vuorijonon poimutuksen aikana, pintakivet maanpinnalle kerrostuneista rapautumissedimenteistä tai tuliperäisistä purkaustuotteista kivettymällä ja syväkivet kiteytymällä erilaisista magmoista syvällä maankuoressa. Lounais-Hämeessä pintakivistä yleisimmin esiintyy emäksisiä vulkaniitteja ja kiillegneissisiä tai kiilleliusketta. Intermediäärisiä vulkaniitteja on jonkin verran Tammelan ja Forssan pohjoisosissa sekä hieman Humppilassa ja Jokioisilla. Syväkivistä tavallisimmat ovat Lounais-Hämeen länsiosassa granodioriitti ja Tammelan ylänköalueella mikrokläänigraniitti. Tammelan ja Forssan pohjoisosissa esiintyy myös gabroa ja dioriittia. Luonteenomaista Hämeen kalliooperälle on voimakas lohkoutuminen siirroksia ja ruhjeita pitkin, jotka ilmenevät maas-

¹ Luvun tekstit on koostettu seuraavasta selvityksestä: Sirpa Somersalo & Päivi Luppi (2003): Hämeen maakunnallinen maisemaselvitys. Hämeen liiton julkaisu II:190.

tossa vesistölinjoina ja laaksoina. Näiden murresten reunat ovat usein jyrkkiä ja muodostavat 5-10 m korkeita pystysuoria kallioseinämiä. Murrekset ovat useimmiten luode-kaakko tai koillinen-lounas –suuntaisia.

*Forssan kaupungin sijainti punaisella värillä.
Vedenkoskemattomat alueet ruskealla värillä.*

Hämeen maakunnan yleisin maalaji on moreeni, mutta lounaisimmalle Hämeelle, etenkin Jokioisille ja Ypäjälle on tyypillistä myös savikoiden runsaus, joita Tammelassa taas on pääasiassa vain Pyhäjärven altaan ympäristössä. Turvealueita on varsinkin Tammelassa, jossa laajin turpeella ja liejulla täytynyt muinainen allas on Torrnsuo. Toinen merkittävä turvealue on Humppilan länsirajalla oleva Järvensuon-Rautasuon alue. Merkittävimmät kallioalueet ovat Tammelan eteläosissa, mutta kal-liota on paikoin muuallakin Lounais-Hämeessä.

Hiekka- ja soramuodostumia on Lounais-Hämeessä Tammela lukuunottamatta vähän ja niihin liittyviä hiekka- ja hietakankaita on laajemmasta mitasta vain Tammelassa, Pyhäjärven ja Kuivajärven välisellä kannaksella, Kuivajärven eteläpuolella sekä Pehkijärven pohjoispuolella. Lounais-Hämettä kuitenkin halkoo usea jääkauden loppuvaiheessa jäätikön reunavyöhykkeen sulamisvesivirtojen synnyttämä harjujakso. Nämä ovat jäätikön perääntymissuunnan mukaisesti pääpiirteissään luode-kaakko-suuntaisia ja ne saavat alkunsa Salpausseliltä.

Eteläisin Lounais-Hämettä halkovista harjuista kulkee Liesjärven ja Ruostejärven kautta Torrnsuon halki häipyen lopulta näkyvistä Ypäjän kirkonkylän eteläpuolella. Toinen, pidempi ja leveämpi harju tulee Lopelta Kuivajärven eteläpuolelle erottaen toisistaan Kuiva- ja Pyhäjärven, jatkuen Pyhäjärven pohjois- ja Kaukjärven etelärantaa pitkin Forssaan ja siitä edelleen Loimijoen pohjoisrantaa kohoten Inkissä Lamminmäeksi. Sieltä harju jatkuu Jokioisten Rehtijärvelle ja kohti Humppilan rajaa, jossa

harju halkaisee koko Humppilan kunnan Kirkkoharjuna ja Venäjänharjuna. Kolmas laajempi harjukso kulkee Tammelan pohjoisosien pikkujärvien alueen halki Tammelan ja Forssan rajalla olevalle Valijärvelle päätyen lopulta Ylisuon länsipuolelle. Näiden pidempien harjujen lisäksi kuntien alueella on pienempiä harjumuodostumia, yleensä edellä mainittujen sivuharjuja.

Forssan vesistöhistoria²

Muinaiset vesistöt vaikuttavat olennaisesti Lounais-Hämeen muinaisen asutuksen sijoittumiseen, sillä asutus on aina hakeutunut veden äärelle. Keskeistä asutushistorian rekonstruoimisen kannalta on tuntee Itämeren vaiheet, sillä varhaisvaiheissaan Itämeren edeltäjät ylsivät Lounais-Hämeeseen saakka. Jääkauden jälkeisessä Itämeren kehityksessä erotetaan seuraavat vaiheet: Baltian jääjärvi (n. 11000-9590 eKr.), Yoldiameri (n. 9590-8800 eKr.), Ancylusjärvi (n. 8800-7500 eKr.) ja Litorinameri sekä nykyinen Itämeri (7500 ekr – nykyaika). Pääpiirteissään vesi on jääkauden jälkeen alueella laskenut maankuoren kohotessa sen oltua jääkauden aikana mannerjään painamana. Kohoaminen ei kuitenkaan ole ollut samanlaista koko Itämeren alueella, vaan maankohoaminen on nopeampaa luoteessa ja hitaampaa kaakossa. Maankohoamisen vauhti oli myös heti jääkauden jälkeen huomattavasti nopeampaa kuin mitä se on nykyään.

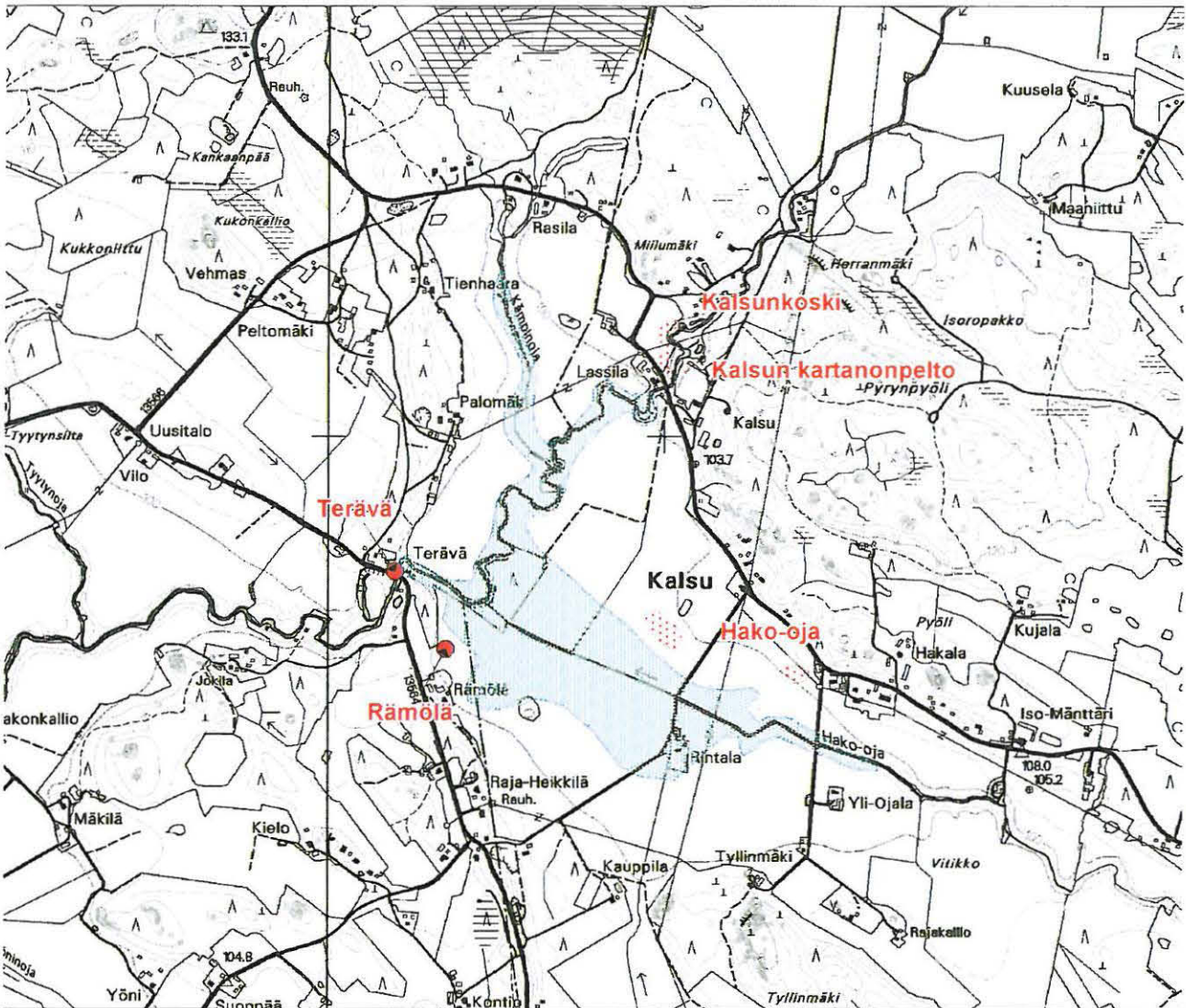
Baltian jääjärvi ei ulottunut Lounais-Hämeeseen, koska alue oli tuolloin vielä jään peitossa, mutta Yoldiameren aikana paljastuivat ensimmäiset maa-alueet myös Lounais-Hämeessä. Yoldiameren ajan keskivaiheilla n. 9200 eKr. Forssan alue oli vielä pääasiassa vesien peitossa. Suurimman saaren muodosti pohjoisessa Raitoon alue, pienempiä saaria olivat mm. Lunkinjärven pohjoispuolella oleva Kulomäki-Pirunvuori sekä Vatikallio Forssan kaupungin koillispuolella. Ancylusjärvivaiheen alussa n. 8600 eKr. kaupungin etelä- ja pohjoisosissa oli suuria saaria ja itäosa oli jo kaupungin koillisosiin asti ulottuvaa mannerta. 500 vuotta myöhemmin, n. 8100 eKr. Ancylusjärvi ulottui Forssan alueelle enää kahden lahden muodossa, joista pohjoisempi peitti Kalsun peltoalueen ja eteläisempi Ojaniityn ja Haision peltoalueet. Lahti ulottui kapeana vuonona aina museolle ja Linikkalanlammelle saakka. Vielä 300 vuotta myöhemmin, n. 7800 eKr. Ancylusjärven lahti ulottui Kaikulaan saakka, mutta pian tämän jälkeen, vuoteen 7500 eKr. mennessä Ancylusjärvi oli vetäytynyt koko kaupungin alueelta.

Merivaiheiden lisäksi asutuksen kannalta tärkeitä ovat luonnollisesti olleet myös järvet ja Laajin Forssan järvistä on suurimmaksi osaksi Tammelan kunnan puolella oleva Kaukjärvi, jonka länsipään eteläranta kuuluu Forssalle. Se on ollut Yoldiameren ja Ancylusjärven osa kuten suurin osa muistakin alueen järvistä. Ancylusjärvi vetäytyi kuitenkin Forssan itäpuolelta nopeasti eikä sen vanhoille rannoille ehtinyt nähtävästi muodostua asutusta. Forssan itärajalla on joukko pieniä järviä, jotka ovat erkaantuneet jo Yoldiamerestä. Näitä järviä ovat Lunkinjärvi, Valijärvi, Luolalammi ja Kiimalammi. Pohjois-Forssassa, Kojijärvellä ja Matkussa on muutama järvi, jotka erkaantuivat Itämeren yhteydestä varhaisessa Ancylusjärven vaiheessa, mm. Kokonjärvi Urjalan rajalla, Kojjärvi ja Matkunjärvi. Kojjärvi on aikoinaan ollut laajempi, mutta järven pintaa laskettiin 1910-luvulla noin metrin verran, jonka seurauksena mm. järven luoteinen Moislahti on soistunut lopullisesti. Jänhijoen laaksossa, Kalsun pelloilla on myös saattanut olla Terävän kynnyksen patoama muinaisjärvi, sillä vielä ennen Terävän kohdalla olevan kosken perkausta 1960-luvulla saattoi vesi keväisin muodostaa pienen järven laaksoon. Järven olemassaoloon viittaa myös Hako-ojan alempi asuinpaikka, joka on juuri tämän laaksojärven matalalla muinaisranta-örmällä. Samaan rantapintaan kuuluvat myös Jokioisten Rämö-

² Luku perustuu Kalevi Hokkasen selvitykseen (2005) Lounais-Hämeen muinaisranta-analyysit ja muinaisrantojen visuaalisointi. GTK:n raportti P.22.4.110.

län kiviesinelöydöt ja ehkä Terävän asuinpaikkakin Kalsun laakson länsirannalla. Myös Kalsunkosken asuinpaikka laakson itärannalla voi kuulua mahdolliseen järvivaiheeseen.

Mahdollinen Kalsun muinaisjärvi, piirretty 97,5 m mpy korkeuskäyrän mukaan. Mittakaava 1:20000.

Makeavetiset joet ja niiden muodostama kulkureitistö olivat myös erittäin tärkeitä asuinpaikkojen valinnan kannalta. Forssassa keskeinen joki on Loimijoki, jonka rannoille kaupunki on muodostunut. Joen suvannot ovat potentiaalisia myös esihistoriallisen asutuksen kannalta – tällaisia suvantoja on Loimijoessa mm. Särkilampi ja soistuneena niitä on myös Lamminmäen eteläpuolella. Loimijoen sivujoki, Jänhijoki ja sen alkupää, Peräjoki, virtaavat kunnan keskiosien halki. Toinen keskeinen joki on Koijärveltä alkunsa saava Koijoki, joka virtaa kunnan pohjoisosien halki ja muodostaa osan Forssan luoteisrajasta.

Esihistorian ajanjaksot

Seuraavassa taulukossa on esitetty Suomen esihistorian ajanjaksot.³ Taulukosta on jätetty pois sellaiset keramiikkatyypit ja kulttuuriryhmät, joita on vain Itä- ja Pohjois-Suomessa. Suurin osa Suomen esihistorian jaksotuksesta erityisesti kivi- ja pronssikaudella perustuu keramiikkatyyppeihin. Rautakauden kronologia noudattaa skandinaavisia ja keskieurooppalaisia periodijakoja.

KIVIKAUSI

Paleoliittinen kivikausi	n. 120 000 eKr.
Mesoliittinen kivikausi	8600 - 5000 eKr.
Suomusjärven kulttuuri	8300 - 5000 eKr.
Neoliittinen kivikausi	5000 - 1500 eKr.
Kampakeraaminen kulttuuri	5000 - 3200 eKr.
Vanhempi varhaiskampakakeramiikka	5000 - 4500 eKr.
Nuorempi varhaiskampakakeramiikka	4500 - 4000 eKr.
Jäkärän keramiikka	4300 - 3900 eKr.
Tyypillinen kampakakeramiikka	3900 - 3400 eKr.
Myöhäiskampakakeramiikka	3600 - 3200 eKr.
Pyheensillan keramiikka	3200 - 2800 eKr.
Nuorakeramiikka	3200 - 2300 eKr.
Kiukaisten keramiikka	2300 - 1500 eKr.

PRONSSIKAUSI

Tekstiilikkeramiikka (Sarsa-Tomitsa)	1900 - 500 eKr.
Paimion keramiikka	1500 - 800 eKr.
Morbyn keramiikka	800 eKr. - 300 jKr.

RAUTAKAUSI

Esiroomalainen rautakausi	500 eKr. - 0
Vanhempi roomalainen rautakausi	0 - 200 jKr.
Nuorempi roomalainen rautakausi	200 - 400 jKr.
Kansainvaellusaika	400 - 575 jKr.
Merovingiaika	575 - 800 jKr.
Viikinkiaika	800 - 1025 jKr.
Ristiretkiaika	1025 - 1150/1300 jKr.

Forssan arkeologinen tutkimushistoria

Forssan kauppala perustettiin vuonna 1923 ja vuonna 1964 Forssasta tuli kaupunki. Koijärven kunta liitettiin Forssaan vuonna 1969. Ennen vuotta 1923 löytyneet esineet on siten tavallisesti mainittu löytyneen Tammelasta ja toisaalta suurin osa nyky-Forssaan kuuluvista löydöistä on entisen Koijärven kunnan alueella. Koijärven kunnan pohjoisosa (Kokon kylä) liitettiin Urjalaan ja siksi osa Koijärveltä löytyneistä esineistä on nykyisen Urjalan alueella.

Ensimmäisenä Forssan esihistoriaa sivuavana tutkimuksena voidaan pitää J.W. Hirsjärven v. 1884 Suomen Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaattina tekemää Tammelan kihlakunnan muinaisjään-

³ Taulukko teoksesta Maiseman muisti. Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Museovirasto, Helsinki 2001.

nösinventointia, joka pitää sisällään paljon muutakin kuin nykyään muinaisjäännöksiksi tulkittuja ilmiöitä. Tuolloin Forssakin luonnollisesti kuului Tammelan kihlakuntaan. Vaikka Hirsjärvi luetteleekin kertomuksessaan useita esinelöytöjä Forssan alueelta (lähinnä Järvenpään kylästä) ei hän saanut sieltä mukaansa yhtään esinettä.

Ensimmäinen forssalainen esinelöytö on jo ennen Hirsjärven inventointia museokokoelmiin toimitettu rautakautinen soikea tuluskivi (KM 2020: 2), jonka tarkemmasta löytöpaikasta ei ole kuitenkaan tietoa. Myös C.A. Gottlundin kokoelmissa olleet kolme kivikautista esinettä saatiin museoon jo 1880-luvulla – esineet olivat peräisin Forssan kaupungin alueelta, Järvenpään Jaskasta (KM 2218: 44 kiviesineen katkelma), Kuhalan Tölöstä (KM 2218: 120 kourutaltoa) ja Linikkalan Pekolasta (KM 2218: 91 pohjalainen tasatalta). 1800-luvun löytöjä ovat myös Saviniemen Mäkelästä peräisin oleva kivilaaka (KM 3214: 3) sekä Lunttilan Hakalan navetan perustuksia kaivettaessa löytyneet merovingiaikaiset keihäänkärjet (KM 3214: 5-7). Hakala oli Forssan ensimmäinen ja myös pitkään ainoa tunnettu kiinteä muinaisjäännös. Paikalla on todennäköisesti ollut hauta. Heikel tarkasti löytöpaikan, mutta tarkastuksesta ei ole säilynyt kertomusta.

Koijärven Iso-Pietilän talossa säilytetty tasatalta (KM 3908: 3) toimitettiin museoon vuonna 1900 ja saman vuosikymmenen sisällä kokoelmiin saatiin myös jostain Forssasta löytynyt pohjalainen tasatalta (KM 4171: 9) ja Raitoon Ihamäestä löydetty eteläsuomalainen tasatalta (KM 5425: 1). Vuonna 1924 Lounais-Hämeen museo sai nuorakeraamiseen aikaan ajoittuvan nelisivuisen oikokirveen Lempään Aron pellolta (LHM 11). Seuraavat löydöt ovat vasta 1930-luvulta, jolloin löytyivät Korkeaniemen ja Anttilan löydöt Koijoen varrelta Matkussa. Taltan katkelma (KM 10147: 3) on löytynyt samalta paikalta, miltä sittemmin löytyi Korkeaniemen kivikautinen asuinpaikka. Kaksi muuta löytöä ovat Anttilan mailta (KM 10147: 1-2 poikkikirveitä). Saman vuosikymmenen löytö on myös Koijärven varrelta, Köllinojalta löydetty kivikirves (KM 10637), Majasuonjoen rannalta löytynyt kourutaltoa (LHM 2027: 3) sekä Haudankorvalta löydetty kourutaltoa (LHM 3).

1950-luvulla löytyivät molemmat Ajoksen tontilta löytyneet kiviesineet (KM 13097 oikokirves ja KM 14552 pyörökirves). Näiden jälkeen Forssasta onkin saatu museokokoelmiin enää kaksi löytöä: rautainen nuolenkärki (KM 18345) Luolalammilta ja jostain Forssasta löytynyt kaksoistaltoa (KM 23517: 8). Jälkimmäinen esine oli aiemmin ollut säilytyksessä Forssan yhteiskoulussa. Forssan keskustan päiväkodin tontilta löytynyt väärtinänpyörä (LHM 1726) lienee historiallisen ajan esine, mutta tuntemattomasta forssalaisesta löytöpaikasta saatu taltoa (LHM 9b) on kivikautinen.

Hirsjärven 120 vuotta sitten tekemän retken lisäksi Forssassa on tehty ennen vuoden 2005 inventointia vain yksi arkeologinen tutkimus. Lounais-Hämeen museon johtaja Lauri Pohjakallio tarkasti kaikki siihen mennessä tunnetut löytöpaikat vuonna 1990 (yksi löytöpaikoista oli tosin tarkastettu tosin jo vuonna 1982).

Ennen vuoden 2005 inventointia Forssasta tunnettiin vain yksi kiinteä muinaisjäännös: Hakalan rautakautinen hauta ja lisäksi Lauri Pohjakallio oli esittänyt, että Ajoksen löytöpaikka voisi olla kivikautinen asuinpaikka. Irtaimia kivikautisia esinelöytöjä tunnettiin (Ajos mukaan lukien) 18 kpl 17:ltä löytöpaikalta. Rautakautisia irtolöytöjä oli kaksi ja lisäksi yksi historialliseen aikaan ajoittuva esinelöytö.

Inventoinnin kenttätyöt

Inventoinnin tavoitteena oli ennestään tiedossa olevien muinaisjäännösten tarkastus ja toisaalta uusien muinaisjäännösten etsiminen. Muinaisjäännösten etsintä kohdistettiin vain esihistoriallisen ajan

muinaisjäännöksiin, koska samana vuonna tehtiin erillinen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi (Enqvist 2005). Esihistoriallisista muinaisjäännöksistä keskityttiin erityisesti kivikautisiin ja varhaismetallikautisiin pyyntikulttuurin asuinpaikkoihin, koska vesistöhistorian perusteella alueelta oli mahdollista löytää sekä meri- että jokivaiheen aikaisia asuinpaikkoja. Pronssi- tai rautakautisia, maanviljelyskulttuuriin liittyviä muinaisjäännöksiä ei inventoinnin yhteydessä erityisesti haettu, paitsi Lunttilan Hakalan rautakautisen hautalöydön lähistön pelloilta.

Tavallisin inventointimenetelmä Forssassa oli pintapoiminta, jota tehtiin varsinkin pelloilla, mutta myös tienleikkauksia ja metsä-äestysalueita tarkastettiin. Inventoinnissa etsitään siis muinaisjäännöksistä peräisin olevia irtaimia löytöjä sellaisilta paikoilta, joissa maanpinta on avoimena. Metsämaastossa tehtiin tarpeen mukaan koekuoppia, tällaisia seutuja olivat varsinkin Lamminmäen harju Forssan länsipuolella sekä jokivarsissa olevat metsät mm. Koijoen varrella. Kohteet dokumentoitiin maastossa kirjallisesti ja usein myös valokuvaamalla. Kohteiden laajuus määriteltiin topografian ja pintalöytöjen perusteella. Kohdetiedot on syötetty Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin jälkitöiden yhteydessä.

Vaikka pyyntikulttuurin asuinpaikat sijaitsevatkin usein säännönmukaisesti tietynlaisilla paikoilla, joita luonnehtivat mm. hiekkainen maaperä, suojainen takamaasto ja edullinen sijainti vesistön äärellä, ei tätä voi pitää sääntönä asuinpaikkoja etsittäessä, vaan niitä löytyy kaikenlaisista ympäristöistä. Tärkein edellytys on (muinainen) sijainti veden äärellä. Niinpä inventoinnissa käytettiin hyödyksi GTK:n alueelta laatimia muinaisrantakarttoja.⁴

Inventoinnin tulokset

Inventoinnissa löytyi 12 ennestään tuntematonta esihistoriallista asuinpaikkaa, joista Korkeaniemen asuinpaikka on vanha irtolöytöpaikka. Kohteista yksi on tulkittu varhaismetallikautiseksi asuinpaikaksi (Salmistonmäki) ja yksi kivi- ja rautakautiseksi asuinpaikaksi (Santanenä), muut ovat ajoitettavissa väljästi kivikautisiksi. Koska Forssasta tunnettiin ennen inventointia vain yksi kiinteä muinaisjäännös, on kaupungin alueella nyt 13 kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi löytyi kvartsi-iskoksia kahdelta kohteelta, jotka ovat mahdollisia kivikautisia asuinpaikkoja ja luokiteltu muinaisjäännösrekisteriin ns. tentatiivikohteiksi. Nämä tentatiivikohteet ovat sellaisia kohteita, joita ei syystä tai toisesta ole voitu määrittää muinaismuistolain rauhoittamaksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Yleensä tässä luokassa on historiallisen ajan kohteita, mutta toinen ryhmä ovat mahdolliset kivikautiset asuinpaikat eli sellaiset kohteet, joiden löytöaineisto on joko niin vähäistä tai niin epämääräistä, että asuinpaikan olemassaolo on epävarma. Yhtään ennestään tuntematonta irtolöytöpaikkaa ei inventoinnin yhteydessä tullut tietoon.

Inventointikertomuksessa on kohdeselostukset 30 inventointikohteesta: yhdeksän kivikautista asuinpaikkaa, yksi varhaismetallikautinen asuinpaikka, yksi kivi- ja rautakautinen asuinpaikka, yksi rautakautinen hautalöytö, kaksi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa, 12 kivikautista irtolöytöpaikkaa, yksi rautakautinen ja yksi historiallisen ajan irtolöytöpaikka sekä omana kohteenaan joukko Forssasta löytyneitä kivi- ja rautakautisia esineitä ilman tarkempia löytötietoja. Ainoastaan kiinteiden muinaisjäännösten kohdalla on mainittu rauhoitusluokka joka ei perustu muinaismuistolakiin vaan Museovirastossa vakiintuneeseen käytäntöön. 1-luokka käsittää kohteet, joiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa, 2-luokka kohteet, joiden arvon selvittäminen edellyttää lisätutkimuksia ja jotka

⁴ Kalevi Hokkanen: Lounais-Hämeen muinaisranta-analyysit ja muinaisrantojen visualisointi. GTK:n Raportti P.22.4.110. Espoo 2005.

voidaan siirtää tutkimusten jälkeen luokkaan 1 tai 3, ja 3-luokka tuhoutuneet tai "riittävästi" tutkitut kohteet, jotka eivät ole enää rauhoitettuja. Tässä kertomuksessa käytetään vain luokkia 1 ja 2.

Forssan kiinteät muinaisjäännökset alueittain

Lähes kaikki Forssan kivi- ja varhaismetallikautisista asuinpaikoista sijaitsee ehjällä metsäalueella, joten ne ovat hyvin säilyneitä ja suojelullisesti arvokkaita muinaisjäännöksiä. Koska kohteet ovat ehjiä, niiden rajojen määrittely perustuu enemmän topografiaan kuin peltokohteiden, joilla löytöjen levintä tavallisesti määrittelee asuinpaikan rajat suhteellisen tarkasti. Forssan asuinpaikoista kokonaan tai lähes kokonaan ehjiä ovat Heipakka, Lamminmäki 1-4 ja Salmistonmäki. Osittain tuhoutuneita ovat Mikkola, Santanenä ja Matonenä. Pellolla sijaitsevat vain Korkeaniemen, Kalsunkosken ja Hako-ojan asuinpaikat. Mahdollisista asuinpaikoista Kalsun kartanonpelto on pellolla ja Lamminmäki 5 metsä-äestysalueella.

Kokonjärvi

Forssan esihistorialliset asuinpaikat keskittyvät viidelle alueelle. Pohjoisesta lähtien ensimmäinen alue on Kokonjärven eteläranta, jolta löytyi kaksi asuinpaikkaa: Santanenä ja Matonenä. Forssan puolella Kokonjärven rantaa ei ole kuin pari kilometriä, joka inventoinnissa tarkastettiin lähes kokonaan. Potentiaalisin tarkastamaton alue on Ruisnenän mökitetty niemi puoli kilometriä Santanenästä länteen. Santanenän asuinpaikka on erityisen mielenkiintoinen, koska sieltä löytyi kahta erilaista ja eri aikakausille ajoittuvaa keramiikkaa, muhkurapintaista rautakautista keramiikkaa ja sileämpipintaista kivikautista, tarkemmin tyypittelemätöntä keramiikkaa. Muualta Forssasta ei tunneta toistaiseksi viitteitä rautakautisista asuinpaikoista, vain Hakalan merovingiaikaiset keihäänkärjet Lunttilassa. Sen sijaan Tammelassa ja Urjalassa on suhteellisen runsaasti rautakautisia löytöjä, lähinnä kuitenkin kalmistoja (Pohjakallio 1994). Santanenän keramiikkalöytö ei kuitenkaan ole sellaiselta paikalta, joka viittaisi rautakautiseen maanviljelysasutukseen, vaan kyse lienee muunlaisesta toiminnasta paikalla – ehkä kalastuspaikasta. Varsinaiset asutukset ovat ehkä olleet Kokonjärven Urjalanpuoleisilla rannoilla. Kokonjärven itärannalta tunnetaan ennestään kuitenkin vain yksi kivikautinen asuinpaikka, Urjalan Korpisaaren asuinpaikka.

Matku

Matkun kylän eteläpuolella kohtaavat Forssan, Humppilan ja Jokioisten rajat Koijoessa, Korkeaniemen tilan edustalla. Humppilan puolelta tunnetaan Kuusiston asuinpaikka joen länsirannalla ja Jokioisten puolelta on löytynyt oikokirves (KM 21620). Ennen inventointia Forssan puolelta rajaa tunnettiin kolmen kiviesineen löytöpaikat Korkeaniemen ja Anttilan tilojen pelloilla (KM 10147: 1-3). Inventoinnissa löytyi kivikautinen asuinpaikka Korkeaniemen talosta n. 200 m etelään peltoalueelta, aivan joen rannasta, samalta paikalta kuin yksi em. kiviesineistä (KM 10147: 3). Matkusta lounaaseen on Koijoen rannalla Heipakan mäki, jonka joenpuoleiselta rantatasanteelta löytyi 1950-luvulla kaksi kiviesinettä kesähuvilan pihamaalta (KM 13097 ja KM 14552). Paikan vuonna 1990 tarkastanut Lauri Pohjakallio on tulkinnut kohteen kivikautiseksi asuinpaikaksi, jollainen se mahdollisesti onkin, mutta muita asuinpaikan viitteitä paikalta ei ole sittemmin saatu – ei myöskään vuoden 2005 inventoinnissa. Sen sijaan löytöpaikasta noin 150 m kaakkoon, kallioiden väliseltä tasanteelta löytyi Heipakaksi nimetty asuinpaikka, josta löytyi koekuopista kvartsia ja palanutta luuta. Noin kilometri tästä etelään on peltoaukean keskellä pieni metsäkumpu Matkulta Sironkulmalle johtavan tien varrella. Tällä kumpareella on Mikkolan asuinpaikka, jolta inventoinnissa löytyi kvartsikaavin ja –iskos. Inventoinnissa Matkun alueella tarkastettiin erityisesti Koijoen varrella olevia muusta pellosto hieman ylemmäksi nousevia kumpareita, jollaisilla seudun muinaisjäännökset tuntuvat usein sijait-

sevan. Lisäksi Matkun kylän keskustassa olevilla haka-alueilla etsittiin tuloksetta viitteitä rautakautisesta asutuksesta.

Kalsu

Jänijärveltä laskeva Peräjoki muuttuu Jänhijokeksi vanhan Kalsun kylän ja Kalsunkosken kohdalla. Kosken ja sen lähes maatuneen suvannon itäpuolella avautuu Kalsun laakso, joka on ollut paitsi muinainen Ancyclusjärven lahti, ilmeisesti historiansa aikana jonkin aikaa myös järvenä, joka on ollut Terävän talon kohdalla olleen kynnyksen patoama. Vielä historiallisena aikana laaksoon on tulvien myötä muodostunut toisinaan vesiallas. Ennen inventointia esihistoriallisia löytöjä tunnettiin alueelta vain Jokioisten kunnan puolelta: Terävän kivikautinen asuinpaikka ja Rämölän kiviesinelöydöt (KM 17648: 1-2). Kalsunkosken länsirannalta, suvannon yläpuolelta löytyi inventoinnissa kivikautinen asuinpaikka. Paikalta löytyi pelkästään kvartsi-iskoksia. Lisäksi kosken itärannalta löytyi yksi kvartsi-iskos Kalsun kartanon pellolta. Toinen asuinpaikka on Jänhijokeen laskevan Hako-ojan pohjoisrannalla, tältä asuinpaikalta löytyi pari kvartsi-iskosta ilmeisesti vanhalta Kalsunjärven rannalta n. 98 m mpy korkeudelta ja yksi kvartsi-iskos sekä liippa Ancyclusjärven rantatörmältä n. 100-102 m mpy korkeudelta. Kalsun alueella käytiin läpi niitä peltoja, jotka inventointiajankohtana olivat avoinna, mutta varsinkin Hako-ojan varressa suuri osa pelloista jäi myös kiireen vuoksi tarkastamatta. Alueella saattaa siis hyvinkin olla enemmänkin kivikautisia asuinpaikkoja.

Lamminmäki

Lamminmäki on harjun osa Loimijoen pohjoisrannalla, aivan Jokioisten rajalla, Forssan keskustasta muutama kilometri luoteeseen. Lamminmäen pohjoispuolella on uimaranta ja sen itäosassa on laskettelurinne. Itäosassa on suuri hiekkakuoppa, mutta harjun joenpuoleiset rinteet ovat pääosin säästyneet hiekanotolta ja muilta tuhoilta. Ennen inventointia seudulta ei tunnettu mitään esihistoriaan viittaavaa, lähin löytö oli Forssan Kuhalasta löytynyt kourutaltoa (KM 2218: 120). Inventoinnissa harjun etelärinteeltä löytyi neljä kivikautista asuinpaikkaa, jotka ovat kaikki ainakin pääosin ehjässä metsämaastossa ja siksi suojelun kannalta erityisen arvokkaita. Muilta asuinpaikoilta löytyi kvartseja ja palanutta luuta, mutta Lamminmäki 2 -asuinpaikalta saatiin lisäksi saviastian paloja, jotka vaikuttavat tyyliinsä perusteella ajoittuvan ehkä myöhäiskivikaudelle. Asuinpaikkojen lisäksi löytyi vielä yksi kvartsi-iskos harjun länsiosasta, joka saattaa viitata myös kivikautiseen asuinpaikkaan. Inventoinnissa koko Lamminmäen alue käytiin tarkasti läpi sopivissa kohdissa koekuoppittain.

Salmistonmäki-Hakala

Salmistonmäen haka sijaitsee Loimijoen etelärannan peltoalueen keskellä, soistuneen Loimalammen koillisrannalla. Mäki on suojeltu ja sillä on lintutorni. Ennen inventointia Loimijoen etelärannalta, Forssan puolelta ei tunnettu lainkaan muinaisjäännöksiä, lähimmät kivikautiset löydöt ovat peräisin kaupungin keskustasta useiden kilometrien päästä. Salmistonmäen lounaisrinteeltä löytyi koekuoppitettaessa selkeältä rantatasanteelta kaksi muutaman kymmenen metrin etäisyydellä toisistaan olevaa asuinpaikkakohtaa. Ensimmäinen on koskemattomassa metsämaastossa, jälkimmäinen ilmeisesti vanhalla niityllä tai pellolla. Ensimmäiseltä asuinpaikalta löytyi kvartsin ja palaneen luun lisäksi myös saviastianpaloja, jotka alustavan arvion mukaan voisivat ajoittua varhaiselle metallikaudelle. Jälkimmäiseltä kohdalta löytyi runsaasti kvartsi-iskoksia. Inventoinnissa koekuoppia tehtiin myös muualle Salmistonmäelle, paikkaa pidettiin potentiaalisena myös rautakautiselle asuinpaikalle. Mitään viitteitä muusta kuin varhaismetallikautisesta asuinpaikasta ei kuitenkaan saatu.

Jo 1800-luvulla löytynyt Lunttilan Hakalan keihäänkärkilöytö (KM 3214: 5-7) viittaa paikalla olleen merovingiajan haudan. Paikan tarkastanut Heikel teki pari vuotta löydön jälkeen koekaivauksen pai-

kalla ja totesi maan olevan erityisen mustaa, mutta muita havaintoja muinaisjäännöksen olemassaolosta ei paikalta ole sen koommin saatu (Pohjakallio 1994: 109). Inventoinnissa Hakalan tilan ympäröiviä alueita tarkasteltiin jälleen sen kummempia havaintoja tekemättä. Rautakautisia hautalöytöjä on Pyhäjärven pohjoisrannalla kuitenkin muitakin, Tammelan Lepokallio ja Näkämäankumpu, toinen kansainvaellusajalta ja toinen viikinkiajalta. Todennäköisesti Pyhäjärven ympäristössä on siis myös rautakautisia asuinpaikkoja, ne vain ovat toistaiseksi löytymättä.

Forssan muinaisjäännösten ajoitus

Forssan esihistoriallisten asuinpaikkojen ajoitus voi perustua toisaalta löytöaineistoon, toisaalta rannansiirtymiskronologiaan. Asuinpaikkojen löytöaineistossa ajoittava materiaali on ainoastaan keramiikka, sillä kvartsiesineistössä ei ole sellaisia muotoja, jotka voisivat kertoa jotakin ajoituksesta. Asuinpaikoilta ei myöskään ole kiviesinelöytöjä, Korkeaniemen asuinpaikkaa lukuun ottamatta. Keramiikan perusteella voidaan karkea ajoitus antaa siten Santanenän, Salmistonmäen ja Lamminmäki 2:n asuinpaikoille. Näistä ensiksi mainitulla on siis rautakautista ja myöhäiskivikautista keramiikkaa, Salmistonmäellä todennäköisesti varhaismetallikautista ja Lamminmäellä jälleen myöhäiskivikautista keramiikkaa. Mainittakoon kuitenkin, että hämäläiseen tapaan kaikki näiden asuinpaikkojen keramiikkamateriaali on vaikeasti tyyteltävää keramiikkaa. Ajoitus on siis parhaimmillaankin vain suuntaa-antava. Hakalan rautakautinen hautalöytö ajoittuu luonnollisesti esineistönsä perusteella, paikalta löydettyt keihäänkärjet ovat merovingiaikaisia (600-800 jKr.).

Rannansiirtymisen perusteella voidaan ajoittaa vain todennäköisesti meren rannalla sijainneet asuinpaikat. Tällöin kaikki nykyisten jokien ja järvien rannoilla olevat asuinpaikat jäävät ajoittamatta, korkeintaan niistä voidaan sanoa että ne ovat maksimissaan tietyn ikäisiä. Esimerkiksi Korkeaniemen asuinpaikka ei voi olla vanhempi kuin 8600-8100 eKr., sillä tällä aikavälillä Ancyclusjärvi vetäytyi alueelta. Se voi olla kuitenkin miltä tahansa ajalta mainittujen vuosien jälkeen, sillä joki lienee pysynyt suunnilleen samoilla sijoillaan. Oikeastaan ainoa Forssan asuinpaikoista, joka hyvin todennäköisesti on sijainnut meren rannalla, on Hako-ojan ylempi asuinpaikka, joka on saattanut sijaita Kalsun laaksoon ulottuneen Ancyclusjärven lahden rannalla n. 8100 eKr. Näin asuinpaikka olisi samanikäinen kuin muutkin naapurikuntien vanhimmat asuinpaikat, mm. Humppilan Lämpikäytävänmäki ja Jokioisten Kankaanranta ja Ruostekoski – viimeksimainitut saattavat tosin olla parisataa vuotta vielä tätäkin vanhempia. Hako-ojan alempi asuinpaikka ja ehkä Kalsunkoski lienevät myöhemmin Kalsun laaksossa olleen muinaisjärven aikaisia asuinpaikkoja. Mikkolan asuinpaikka olisi saattanut olla hyvin pienessä Ancyclusjärven saarella 8600-8100 eKr. välillä. Muut Forssan asuinpaikoista lienevät sijainneet joen tai järven rannalla. Jokien uomat ovat jonkin verran vaihdelleet ja kuivuneet, tähän viittaavat Heipakan sijainti hieman kauempana jokirannasta sekä Lamminmäen asuinpaikkojen sijainti soistuneen joen rannan takana kuivalla maalla.

Forssan irtolöydöt

Suurin osa Forssasta löytyneistä irtaimista esinelöydöistä on kivikautisia.⁵ Muutama poikkeus joukossa kuitenkin on: varhaisrautakautinen soikea tuluskivi jostain Forssasta (KM 2020: 2) ja viikinki-aikainen väkäsellinen nuolenkärki Luolalammin lähistöltä (KM 18345; Pohjakallio 1982). Lisäksi keskustan päiväkodin rakennustyömaalta löytyi varttinänpyörä, joka lienee kuitenkin historialliselta ajalta (LHM 1726).

⁵ Tässä esitetty esineiden tyyppittely ja ajoitus perustuu Lauri Pohjakallion luetteloon teoksessa ”Lounais-Hämeen esihistoria” (1994), sivuilla 156-158.

Kivikautisista esineistä suurin osa on tarkemmin ajoittamattomia ja tyyppittelemättömiä muotoja. Matkun Anttilasta löydetty poikkikirves (KM 10147: 2) kuitenkin ajoittuu yleisesti mesoliittiselle kivikaudelle, samoin Matkun Ajoksesta peräisin oleva pyörökirves (KM 14552). Myöhäismesoliittista kivikautta edustaa Raitoon Ihämäestä löydetty eteläsuomalainen tasatalta (KM 5425: 1). Todennäköisesti useat esineistä ajoittuvat väljästi kampakeraamiselle kivikaudelle, vaikka esim. pohjalaiset esinemuodot olivat käytössä sekä mesoliittisella kivikaudella että sen jälkeen. Pohjalaisia esineitä on jostain Forssasta löydetty pohjalainen tasatalta (KM 4171: 9) ja Linikkalan Pekolasta saatu pohjalainen tasatalta (KM 2218: 91). Lopuista forssalaisista kiviesineistä vain Lempään Aron pellostä museoon saatu nelisivuinen oikokirves (LHM 11) on ajoitettavissa – se kuuluu vasarakirveskulttuurin esinekokoelmaan.

Yhteenveto

Forssan kaupungin esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi tehtiin Hämeen Liiton toimeksiantona ja varoin. Inventointi liittyi Hämeen liiton organisoimaan kolmevuotiseen ”Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä” –hankkeeseen, johon kuuluu myös Museoviraston rakennushistorian osaston suorittama historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi v. 2005. Inventointi oli luonteeltaan perusinventointi, jossa tarkastettiin ennestään tunnetut esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat sekä etsittiin uusia muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa löytyi 12 ennestään tuntematonta esihistoriallista asuinpaikkaa, joista Korkeaniemen asuinpaikka on vanha irtolöytöpaikka. Kolmelta asuinpaikalta on keramiikkalöytöjä, joiden perusteella Santanenän asuinpaikka Kokonjärvellä on ajoitettavissa kivi- ja rautakautiseksi, Lamminmäki 2:n asuinpaikka myöhäiskivikautiseksi ja Salmistonmäen asuinpaikka varhaismetallikautiseksi. Rannansiirtymiskronologian perusteella Hako-ojan ylempi asuinpaikka Kalsussa voi ajoittua jo Ancylysjärven aikaan, n. 8100 eKr. Samoin Mikkolan asuinpaikka Matkussa saattaa olla Ancylysjärven ranta-asuinpaikka. Muut asuinpaikat ajoittuvat väljästi kivikautisiksi. Koska Forssasta tunnettiin ennen inventointia vain yksi kiinteä muinaisjäännös (Hakalan rautakautinen hautalöytö), on kaupungin alueella nyt 13 kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi löytyi kvartsi-iskoksia kahdelta kohteelta, jotka ovat mahdollisia kivikautisia asuinpaikkoja ja luokiteltu muinaisjäännösrekisteriin ns. tentatiivikohteiksi. Yhtään ennestään tuntematonta irtolöytöpaikkaa ei inventoinnin yhteydessä tullut tietoon. Huomatava osa Forssan kiinteistä muinaisjäännöksistä sijaitsee ehjässä metsämaastossa ja niinpä niillä on erityistä suojelullista ja tutkimuksellista merkitystä.

Inventointikertomuksessa on kohdeselostukset 30 inventointikohteesta: yhdeksän kivikautista asuinpaikkaa, yksi varhaismetallikautinen asuinpaikka, yksi kivi- ja rautakautinen asuinpaikka, yksi rautakautinen hautalöytö, kaksi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa, 12 kivikautista irtolöytöpaikkaa, yksi rautakautinen ja yksi historiallisen ajan irtolöytöpaikka sekä omana kohteenaan joukko Forssasta löytyneitä kivi- ja rautakautisia esineitä ilman tarkempia löytötietoja.

Helsingissä 12.4.2006

Petro Pesonen, FL

Lähteet

Arkistolähteet

Museovirasto, arkeologian osaston arkisto:

Kansallismuseon pääluettelo
 Löytöverifikaatit
 Kivikauden lappuluettelo ja metallikausien löytökortisto
 Muinaisjäännösrekisteri

Inventointikertomukset:

Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa, luetellut J.W. Hirsjärvi (1882-1883)
 Forssan muinaisjäännösten inventointi 1990, Lauri Pohjakallio
 Forssan esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi 2005, Petro Pesonen

Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto:

Inventointikertomukset:

Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä 2005-2006. Historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi Forssassa 14.-15.9.2005.

Painetut lähteet ja kirjallisuus

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Tampere.

Hokkanen, Kalevi 2005: Lounais-Hämeen muinaisranta-analyysit ja muinaisrantojen visualisointi. Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä. *GTK:n raportti P.22.4.110*.

Pohjakallio, Lauri 1982: Rautakauden löytöjä Forssasta ja Tammelasta. *Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys, Vuosikirja 51*.

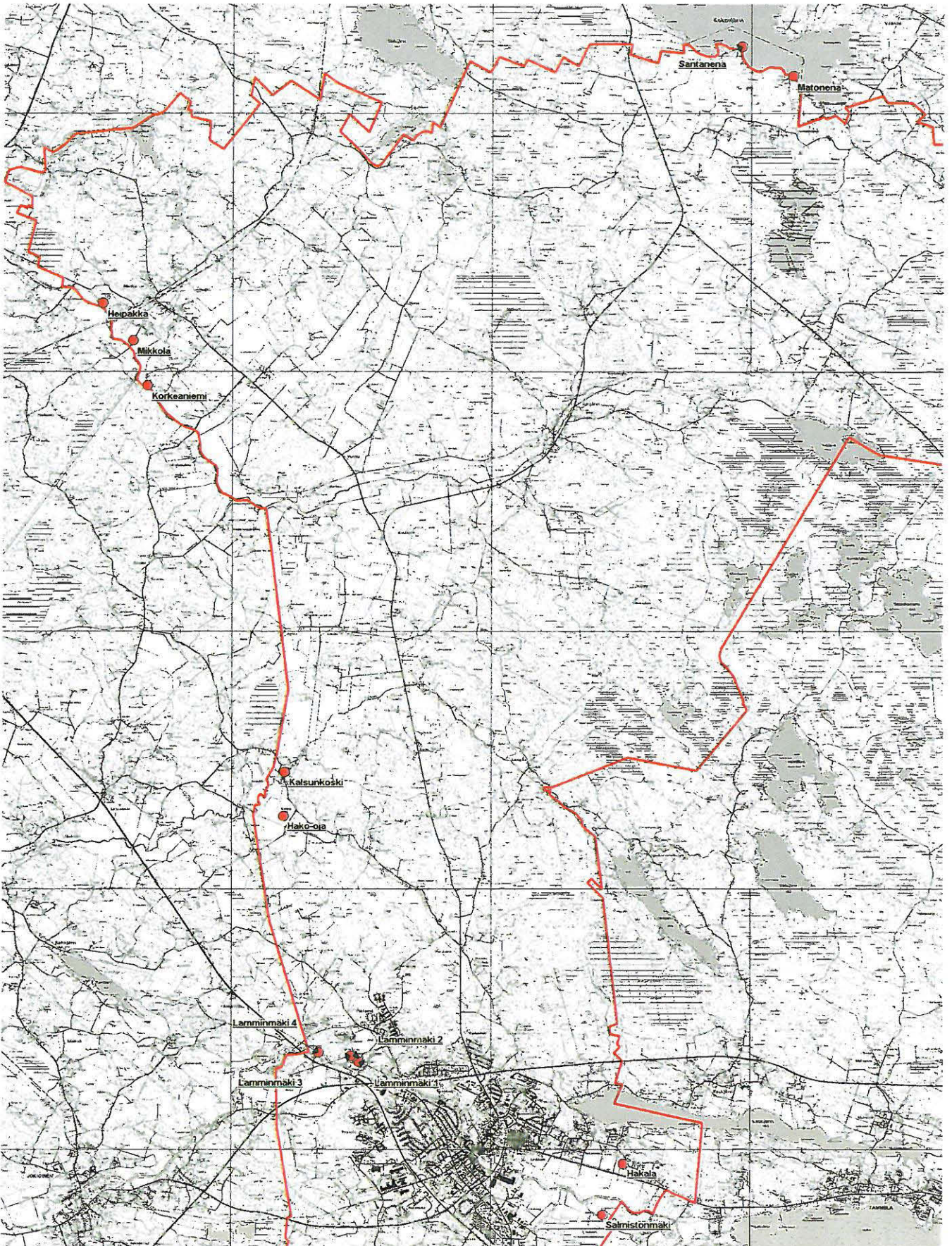
Pohjakallio, Lauri 1994: Lounais-Hämeen esihistoria. *Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys, Vuosikirja 63*.

Purhonen, Paula (toim.) 2001: *Maiseman muisti. Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset*. Museovirasto, Helsinki.

Somersalo, Sirpa & Luppi, Päivi 2003: Hämeen maakunnallinen maisemaselvitys. *Hämeen liiton julkaisu II:190*.

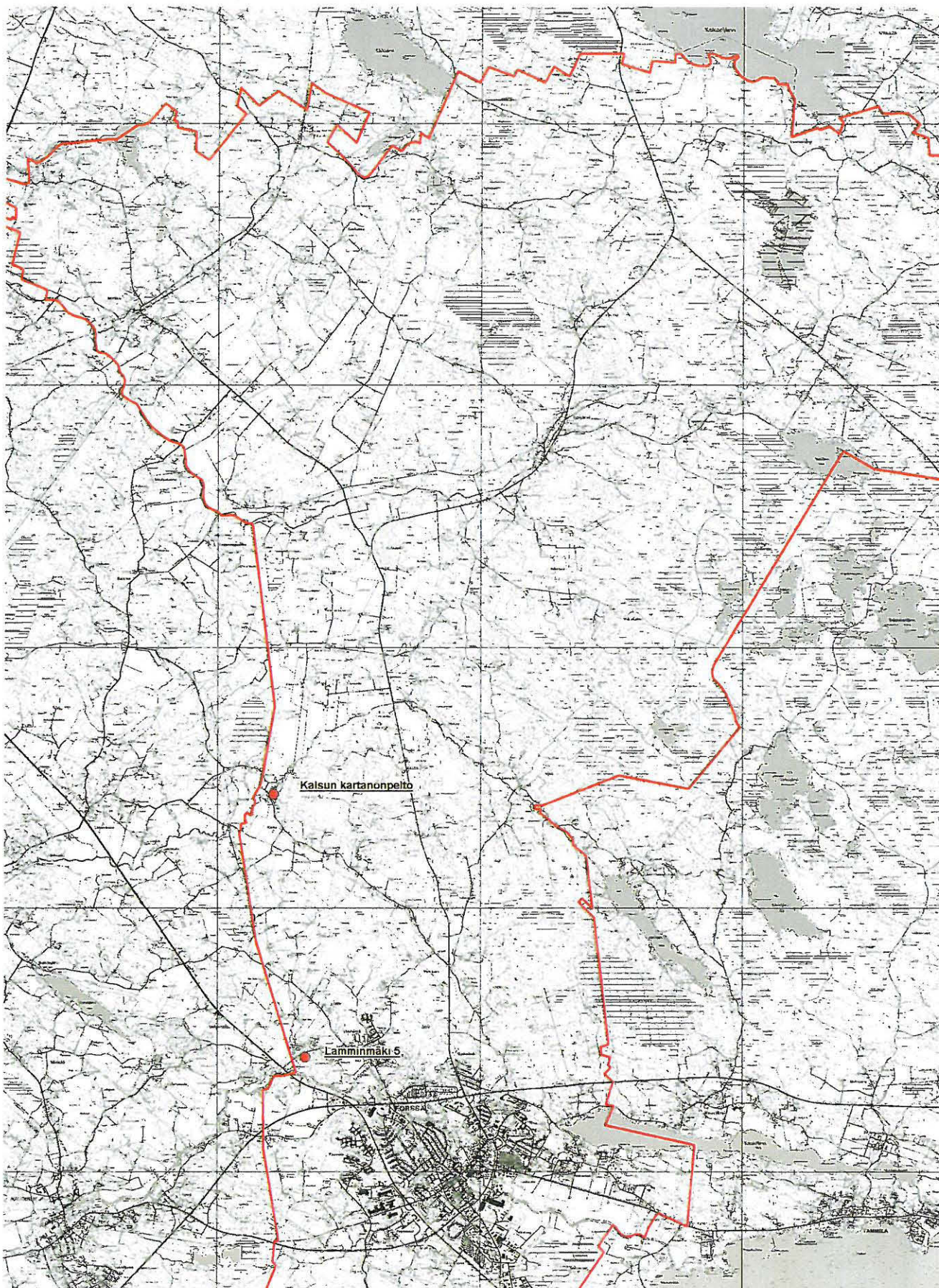

Forssan kiinteät muinaisjännökset (kohteet 1-13). Mittakaava 1:100 000.

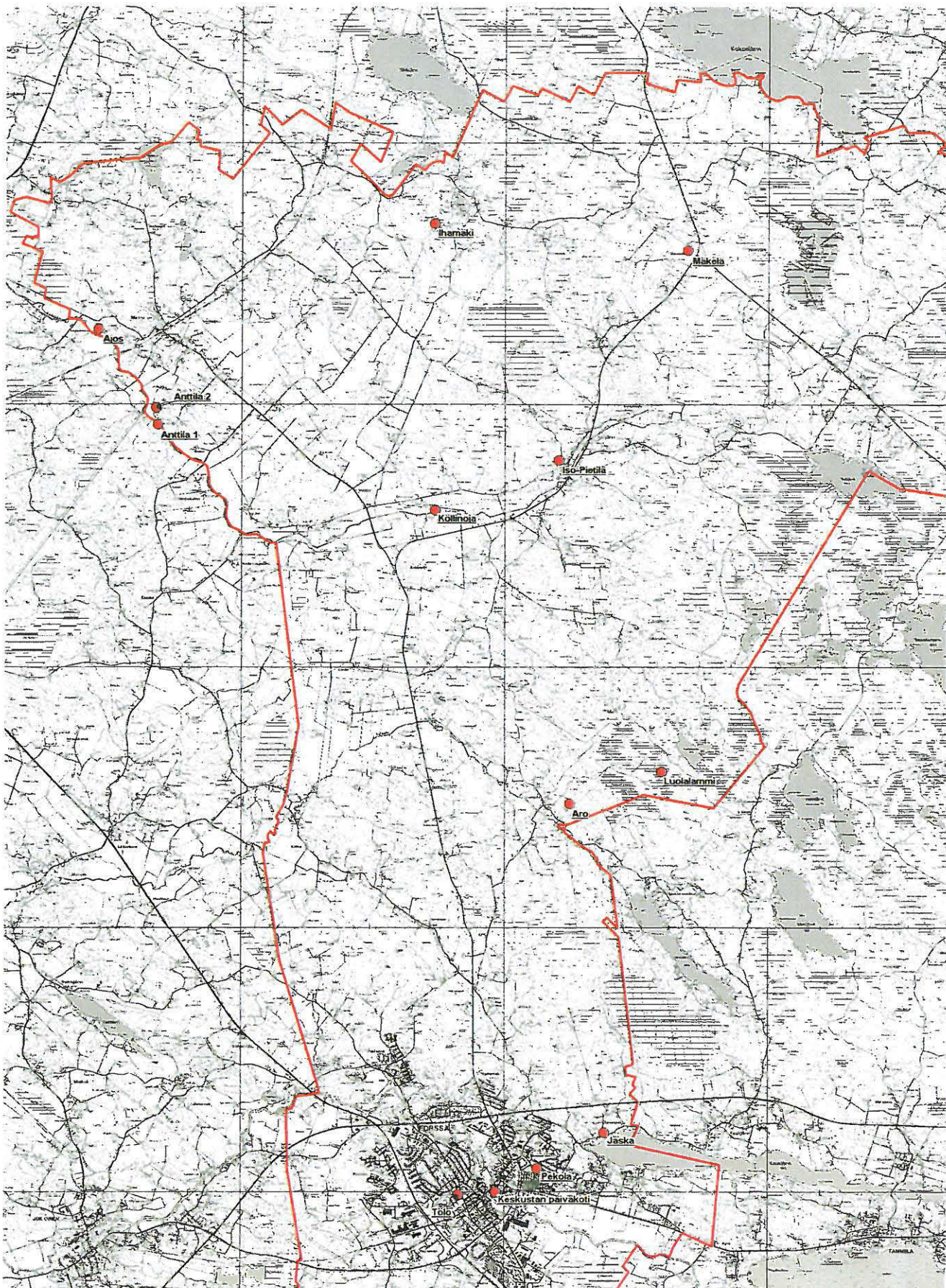

Forssan tentatiivikohteet (kohteet 14-15). Mittakaava 1:100 000.

Forssan irtolöytöpaikat (kohteet 16-30)

Suojelukohdeluettelo

1. Forssa Hakala (61010001)

Muinaisjäänöstyyppi: hautapaikka
Ajoitus: rautakautinen
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211307 Tammela
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6749250, i= 3319322, z= 110 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 2,4 km itäkaakkoon
Kiinteistöt:
 06140900010334 Hakala, om. Pelto-Huikko Elvi Katri, os. Lunttilantie 57, 30100 FORSSA
 06140900010334 Hakala, om. Pelto-Huikko Paavo Kalevi, oikeudenomistajat, os. Lunttila, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Johan Salonen irtolöytö, KM 3214:5-7 rautaisia keihäänkärkiä 2 kpl ja katkelma keihäänkärjestä
 Heikel 1896, tarkastus
 Lauri Pohjakallio 1990, tarkastus
 Petro Pesonen 2005, inventointi

Kohdekuvaus: Paikkaa pidetään mahdollisena hautapaikkana, koska sieltä on löytynyt kolme keihäänkärjen katkelmaa (merovingialta). Ne on löytänyt työmies Johan Salonen Hakalan kartanon uuden navetan perustusta kaivaessaan vuonna 1896.

2. Forssa Heipakka (1000005559)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211306 Matku
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6766322, i= 3310020, z= 107-113 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 18 km luoteeseen
Kiinteistöt:
 06141100040081 Satama, om. Nieminen Antti Tapani, os. Gyldenintie 3 B 22, 00200 HELSINKI

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35741: 1-3 kvartsi-iskoksia 9 kpl, palanutta luuta 11 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Matkun kylän ja Matkun aseman länsipuolella, Koijoen pohjoisrannalla olevan Heipakka-nimisen mäen lounaaseen suuntautuvalla tasanteella. Asuinpaikka sijaitsee joesta n. 50 m pohjoiseen ja Saarelan talosta 800 m kaakkoon. Lähin talo on kesämökki aivan asuinpaikkatasanteen alapuolella, jokitorrmällä. Asuinpaikka on noin neljä metriä korkean kalliotörmän päällä olevalla tasanteella, jota rajaa lännessä kivilohkareikko ja pohjoisessa Heipakan mäeksi nouseva kallio. Tasanteen koko on ehkä 25 x 15 metriä. Paikalle tehdyistä kahdesta koekuopasta on löytöinä kvartseja ja palanutta luuta.

3. Forssa Korkeaniemi (1000005572)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 211305 Latovainio
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6764684, i= 3310812, z= 105-110 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 16,1 km luoteeseen

Kiinteistöt:

06141000010688 Joenniemi, om. Suontaka Eira Maria, os. Joenpolventie 103, 31110 MATKU
 06141000010688 Joenniemi, om. Suontaka Salme Marja Liisa, os. Joenpolventie 103, 31110 MATKU
 06141000010688 Joenniemi, om. Suontaka Mauri Armas, os. Joenpolventie 103, 31110 MATKU
 06141000010689 Korkeaniemi, om. Tuominen Aimo Esko Johannes, os. Korkeaniementie 71, 31110 MATKU
 06141000010690 Jokirinne, om. Lehtinen Timo Kalevi, os. Matkuntie 300, 31110 MATKU
 06141000010690 Jokirinne, om. Heikkonen Marja-Riitta, os. Matkuntie 300, 31110 MATKU

Tutkimukset ja löydöt:

Paavali Valo 1933, irtolöytö, KM 10147: 3 taltan teräkatkelma
 Lauri Pohjakallio 1990, tarkastus

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35742: 1-5 kvartsiesine, kvartsiydin, kvartsi-iskoksia 38 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee kolmen kunnan: Forssan, Jokioisten ja Humpin rajalla, Matkun kylän eteläpuolella ja Koijoen pohjois-/itärannalla, Korkeaniemen talosta 150 m etelään pellolla. Joenrannalla olevalta kummulta on aiemmin löytynyt taltan teräkatkelma (KM 10147: 3) ja läheltä soikea tuluskivi, joka on sittemmin kadonnut. Koijoen rannalla pelto ovat maaperältään savea. Taltan löytöpaikaksi mainitun kummun kaakkoispuolella kulkevan peltojen tuntumasta on löytynyt muutamia kvartseja ja kummun eteläpuolelta, n. 50 x 25 m kokoiselta alueelta on runsaasti kvartseja läheltä joen ranta. Toinen, erillinen löytökeskittymä on hieman ylempänä pellolla, ensimmäisestä löytöalueesta 90 m itäkaakkoon, jossa on pieni etelään suuntautuva peltoniemeke. Tämä löytöalue on kooltaan n. 40 x 20 m. Asuinpaikka näyttää kokonaan sijaitsevan pellolla ja sen laajuudeksi on arvioitavissa n. 200 x 50 m.

4. Forssa Mikkola (1000005573)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 211306 Matku
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6765564, i= 3310568, z= 107-110 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 17 km luoteeseen

Kiinteistöt:

06141000010750 Pihlajamäki, om. Ruohonen Kirsi Maria, os. Nikkasentie 20, 31110 MATKU
 06141000010750 Pihlajamäki, om. Ruohonen Kalevi Tapio, os. Nikkasentie 20, 31110 MATKU
 06141000030069 Mikkola, om. Koivula Jyrki Tapio, os. Mikkolantie 57, 31110 MATKU

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35743: 1-2 kvartsikaapimen katkelma, kvartsi-iskos

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Matkun kylän lounaispuolella, n. 120 m Koijoen rannasta joen pohjoispuolella ja 400 m Mikkolan talosta eteläkaakkoon. Paikalla on pieni peltojen keskellä oleva metsä- ja kalliokumpare, jonka Matkulta Sironkulmalle johtava tie halkaisee jättäen korkeat maaleikkaukset näkyviin. Tien länsipuolisesta leikkauksesta on löytynyt yksi kvartsi-iskos ja samalle puolelle, tienpenkasta kolmen metrin päähän tehdystä koekuopasta on löytynyt kvartsikaapimen katkelma. Asuinpaikka tuskin on kovin laaja, sillä tie on leikattu syvästi kumpareeseen ja tien itäpuolelta maata on vielä otettu jonkin verran. Länsipuolella kallioiden kumpare jatkuu joitakin kymmeniä metrejä ja siellä on potentiaalisia hiekkaisia tasanteita, joille tehdyistä koekuopista ei kuitenkaan ole löytynyt mitään. Samoin tien itäpuolella olevan raunioituneen kellarin luona on sopiva tasanne, josta ei myöskään ole löytynyt mitään. Asuinpaikka on rajattu tien länsipuoliselle kumpareelle noin 50 x 30 m kokoiseksi alueeksi.

5. Forssa Kalsunkoski (100005574)

Muinaisjännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211305 Latovainio
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6757099, i= 3313135, z= 100-102 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 8,3 km luoteeseen
Kiinteistöt:
 06140900050034 Kujanpää, om. Ritämäki Ilkka Juhani, os. Töpikistöntie 13, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35744 kvartsi-iskoksia 8 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Kalsussa, lähellä Jokioisten ja Forssan kuntien rajaa, Jänhijokeen laskevan Peräjoen länsirannalla, Kalsunkosken alapuolella olevalla pellolla, Lassilan talon koillispuolella, vastapäätä Kalsun kartanoa. Talon pohjoispuolelta kulkevan tien pohjoispuoliselta pellolta on löytynyt sieltä täältä kvartseja korkealta peltotörmältä n. 180 m pitkältä ja 20-30 m leveältä vyöhykkeeltä. Pellon maaperä on lähinnä hiesua. Osa kvartseista on hieman epämääräisiä, mutta joukossa on muutama selvähkökin iskos. Lisäksi asuinpaikan puolesta puhuu sen sijainti joen rannalla sellaisessa kohdassa, johon muodostuu eläimistöä houkutteleva kosteikko, luhta. Vastaavassa paikassa asuinpaikkoja on mm. Jokioisten Vaulammilla.

6. Forssa Lamminmäki 1 (100005576)

Muinaisjännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211304 Forssa
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6751441, i= 3314316, z= 90-95 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 3,1 km luoteeseen
Kiinteistöt:
 06141400020010 Niemelä, om. Forssan kaupunki, os. Turuntie 18 PL 62, 30100 FORSSA
 06141400040005 Koskinen, om. Koskinen Reino Olavi, os. Vieremäntie, 30100 FORSSA
 06141400040005 Koskinen, om. Koskinen Jari Olavi, os. Jaanintie 17, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35745: 1-4 kvartsi-iskos, palanutta luuta 8 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 1 -asuinpaikka sijaitsee aivan hiekkakuopan ja sitä kiertävän tien eteläpuolella olevilla tasanteilla, jotka ovat Loimijoen soistuneen rannan yläpuolella. Maasto on lehtomaista sekametsää, paljon kieloja ym. aluskasvillisuutta ja hiekkakuopasta huolimatta asuinpaikka on ilmeisesti täysin ehjä. Aivan vastapäätä asuinpaikkaa joen etelärannalla ja Porin valtatie varrella on Autokeidas. Asuinpaikkalöytöjä on saatu kahdelta muinaiselta rantatasanteelta, joiden välillä on noin kahden metrin korkeusero. Koekuopista on saatu löytöinä kvartseja ja palanutta luuta. Asuinpaikan laajuudeksi voidaan arvioida n. 75 x 45 m kokoinen alue.

7. Forssa Lamminmäki 2 (100005577)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivistä
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211304 Forssa
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6751554, i= 3314210, z= 90-94 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 3,3 km luoteeseen

Kiinteistöt:

06141400040005 Koskinen, om. Koskinen Reino Olavi, os. Vieremäntie, 30100 FORSSA
 06141400040005 Koskinen, om. Koskinen Jari Olavi, os. Jaanintie 17, 30100 FORSSA
 06141400030025 Inki, om. Forssan kaupunki, os. Turuntie 18 PL 62, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35746: 1-3 saviastian paloja 2 kpl, kvartsi-iskos, palanutta luuta 9 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 2 -asuinpaikka sijaitsee hiekkakuopan länsipuolella, koivutaimikkoa kasvavan alueen, ilmeisesti vanhan hiekkakuopan eteläpuolella. Vanhaa hiekkakuoppaa ei näy enää nykykartoilla. Löytöjä saatiin vanhan hiekkakuopan eteläpuolella säästyneelle metsäkaistaleelle tehdystä koekuopasta sekä tuulenkaadosta vain 2,5 metriä koekuopasta koilliseen. Asuinpaikan laajuus on ehkä vain 5 x 25 m, mutta se lienee suurimmalta osaltaan ehjä. Löytöinä koekuopasta saatiin soran ja tummanruskean hiekan seasta kvartseja ja tuulenkaadosta kvartseja, palanutta luuta sekä saviastian paloja, luultavasti jotain myöhäiskivikautista tyyppiä.

8. Forssa Lamminmäki 3 (100005578)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivistä
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211304 Forssa
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6751567, i= 3314158, z= 90-94 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 3,3 km luoteeseen

Kiinteistöt:

06141300090039 Mustakorpi, om. Forssan kaupunki, os. Turuntie 18 PL 62, 30100 FORSSA
 06141300010372 Hannola, om. Forssan kaupunki, os. Turuntie 18 PL 62, 30100 FORSSA
 06141300010253 Eetunsora, om. Forssan kaupunki, os. Turuntie 18 PL 62, 30100 FORSSA
 06141400040005 Koskinen, om. Koskinen Jari Olavi, os. Jaanintie 17, 30100 FORSSA
 06141400040005 Koskinen, om. Koskinen Reino Olavi, os. Vieremäntie, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35747: 1-2 kvartsi-iskoksia 3 kpl, palanutta luuta 1 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 3 -asuinpaikka sijaitsee hiekkakuopan länsipuolella, välittömästi asuinpaikan Lamminmäki 2 länsipuolella, mutta syvän rotkon toisella puolella. Rotkon päällä on hyvin selkeä tasanne, jolle tehdyistä koekuopista on löytöinä kvartseja ja palanutta luuta. Maaperä on paikalla tummanruskeaa, hieman kivistä hiekkaa, törmä nousee kuusi metriä yli Loimijoen rantasuon pinnan ja

maasto on väljää kuusimetsää. Asuinpaikka on arvioitu topografian perusteella 65 x 25 m kokoiseksi alueeksi.

9. Forssa Lamminmäki 4 (100005579)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211304 Forssa
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6751659, i= 3313550, z= 90-95 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 3,9 km luoteeseen

Kiinteistöt:

06141400010015 Riihiniitty, om. Pelto-Knuutila Seppo Kalevi, os. Paloniityntie 57 as. 1, 30100 FORSSA
 06141400010137 Ojanperä, om. Lehtinen Jyrki Johannes, os. Perämäentie 86, 30100 FORSSA
 06141400010015 Riihiniitty, om. Pelto-Knuutila Soile Marjatta, os. Paloniityntie 57 as. 1, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35748: 1-2 kvartsi-iskoksia 3 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 4 -asuinpaikka sijaitsee muista Lamminmäen asuinpaikoista yli puoli kilometriä länteen Lamminmäen harjun lounaisimmassa niemenkärjessä olevalla tasanteella, jossa kasvaa sankahkoa kuusimetsää. Paikalle tehdyistä kahdesta koekuopasta tuli löytöjä, ensimmäisessä yksi pieni kvartsi-iskos soraisen ja kivisen hiekan seassa ja toisessa kaksi kvartsia hyvin "pölyisessä" hiekassa. Koekuopat tehtiin vain kolmen metrin etäisyydelle toisistaan. Kauemmaksi ympäristöön tehdyistä koekuopista ei tullut asuinpaikan merkkejä, joten kohde on arvioitu vain 10 x 5 m laajuiseksi.

10. Forssa Salmistonmäki (100005580)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211307 Tammela
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6748283, i= 3318877, z= 97-105 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 2,4 km kaakkoon

Kiinteistöt:

06140100020033 Katajainen, om. Forssan kaupunki, os. Turuntie 18 PL 62, 30100 FORSSA
 06140100020040 Salmisto, om. Forssan kaupunki, os. Turuntie 18 PL 62, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35749: 1-9 saviastian paloja 9 kpl, palanutta savea 1 kpl, kvartsi-iskoksia 63 kpl, palanutta luuta 1 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustasta kaakkoon olevan Salmistonmäen lounaisrinteellä. Salmistonmäki on Pyhäjärven länsipuolella: Loimijoen etelärannalla ja pienen Loimalammen suoalueen koillisrannalla oleva n. 200 x 150 m kokoinen ympäröivältä tasangolta kohoava mäki, joka on suojelualue. Mäen laella on lintutorni. Paikalla on kaksi asuinpaikkakohtaa, joista luoteinen on n. 25 x 10 m kokoisella muinaisrantatasanteella noin kolme metriä suon pinnan yläpuolella. Kasvillisuus on mäntyä ja katajaa, tasannetta suojaa kalliainen rinne pohjois- ja itäpuolella. Paikalle

tehdystä kahdesta koekuopasta löytyi saviastian paloja, kvartssia ja palanutta luuta. Keramiikka vaikuttaa pronssikautiselta. Toinen asuinpaikkakohta sijaitsee n. 60 m edellisestä itäkaakkoon rantatörmälle ulottuvan kallion toisella puolella, jossa on aidalla erotettu ilmeinen laidunalue. Alueelle tehdystä koekuopista löytyi runsaasti kvartssia. Asuinpaikan kokonaislaajuudeksi on arvioitu löytöjen ja topografian perusteella n. 150 x 40 m.

11. Forssa Santanenä (100005581)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja rautakautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211309 Väkkiä
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6770694, i= 3322569, z= 107-110 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 21,6 km pohjoiskoilliseen

Kiinteistöt:

06140400120064 Koivikko, om. Hakala Ahti Taisto Aukusti, os. Urjalantie 74, 31170 SAVIJOKI
 06140400010094 Santanenä, om. Hakala Ahti Taisto Aukusti, os. Urjalantie 74, 31170 SAVIJOKI
 06140400120064 Koivikko, om. Hakala Mirja Kyllikki oikeudenomistajat, os. Urjalantie 74, 31170 SAVIJOKI

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35750: 1-8 saviastian paloja 3 kpl, kvartsi-iskoksia 7 kpl, mahdollinen kivilaji-iskos, palanutta luuta 2 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Forssan ja Urjalan rajalla olevan Kokonjärven etelärannalla sijaitsevassa itään päin työntyvässä Santanenän niemessä. Niemi on maaperältään hiekkaa ja siellä kasvaa mäntyä. Niemellä on kaksi kesämökkiä, toinen niemen kärjessä ja toinen lähempänä tyveä, niemen pohjoisrannalla. Asuinpaikalla on havaittu kaksi löytökohtaa, jotka ovat kuitenkin niin lähellä toisiaan, että välillä tuskin on mitään tyhjää aluetta todellisuudessa. Längisempi löytökohta on lähellä längisempää mökkiä, niemen päällistasanteeseen tehdystä leikkauksesta on löytynyt kvartssia ja palanutta luuta. Lisäksi leikkauksen päälle, tasanteelle tehdystä koekuopassa oli löytöinä kolme saviastianpalaa, joista kaksi lienee massansa perusteella kivi-kautisia, mutta yksi muhkurapintainen pala on luultavasti rautakautista keramiikkaa. Itäinen löytökohta on taas aivan niemen kärjessä olevan mökin tuntumassa. Lähes mökin luoteisnurkalle tehdystä koekuopasta löytyi hyvin tummanruskean, mutta karkean hiekan joukosta lähes turpeen alapinnasta kvartssia ja palanutta luuta. Vierestä, mökkiä varten tehdystä leikkauksesta löytyi lisäksi mahdollinen kivilaji-iskos ja selvä kvartsi-iskos. Asuinpaikan laajuudeksi on määritelty niemen kärjestä n. 100 x 40 m kokoinen alue.

12. Forssa Matonenä (100005582)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi-kautinen
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211309 Väkkiä
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6770083, i= 3323532, z= 107-110 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 21,3 km pohjoiskoilliseen

Kiinteistöt:

06140400010036 Koivisto, om. Vähä-Pietilä Anita Riitta Tellervo, os. Pukkilantie 179, 31130 KOIJÄRVI

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35751: 1-3 kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 1 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Forssan ja Urjalan rajalla olevan Kokonjärven etelärannalla,

Matonenä-nimisessä koilliseen suuntautuvassa niemekkeessä, Koiviston talosta 70 m koilliseen. Koiviston talo lienee autiona tai kesäasuntona, välittömästi pihapiirin itäpuolella on harjuun tehty syvätkö, iso hiekkakuoppa, jonka luoteispuolella on vielä pienempi hiekkakuoppa ennen niittyä, joka on aiemmin ollut peltona. Maasto on sekametsää. Hiekkakuoppien välissä on vain joitakin metrejä leveä kaistale ehjää maata, johon tehdyistä kahdesta koekuopasta tuli molemmista löytöinä kvartseja, toisesta myös palanutta luuta. Koekuoppien etäisyys toisistaan oli vain kaksi metriä. Kuopista on Kokonjärven rantaan matkaa noin 10 metriä. Ilmeisesti suurin osa kivikautisesta asuinpaikasta on tuhoutunut hiekanotossa eikä hiekkakuoppien reunoiltakaan löytynyt mitään. Jäljellä oleva asuinpaikan laajuus on ehkä 8 x 5 m. Asuinpaikka sijaitsee n. 1,5 m korkean rantatörmän päällä, joka on samankorkuisena nähtävissä muuallakin Kokonjärvellä. Pari metriä tämän vanhan rantatörmän yläpuolella on nähtävissä toinenkin muinaisrantatörmä, joka lienee Ancyliusjärven rantatörmä.

13. Forssa Hako-oja (100005583)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211305 Latovainio
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6756247, i= 3313075, z= 98-105 m mpy
Sijainti: Forssan kirkosta 7,3 km luoteeseen

Kiinteistöt:

06140900050032 Simola, om. Ritämäki Ilkka Juhani, os. Töpikistöntie 13, 30100 FORSSA
 06140600010024 Vähä-Mänttari, om. Ritämäki Ilkka Juhani, os. Töpikistöntie 13, 30100 FORSSA

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35752: 1-3 kvartsi-iskoksia 3 kpl, hioin/liippa

Kohdekuvaus: . Asuinpaikka sijaitsee lähellä Forssan ja Jokioisten rajaa Kalsussa, Parkkiaroon johtavan tien eteläpuolella olevan laakson pellolla, Jänhijokeen laskevan Hako-ojan pohjoisrannalla. Pellot ovat maaperältään hiesusavea ja nähtävissä on ainakin kaksi rantatörmää, joista alemmalta on löytynyt kaksi kvartsi-iskosta Rintalan talosta 300 m pohjoiseen. Löytöpaikasta 400 m itäkaakkoon, ylemmältä terassilta on löytynyt vielä yksi kvartsi-iskos ja todennäköisesti historiallisen ajan liippa tai hioin. Paikalla on jokseenkin varmasti kivikautinen asuinpaikka tai asuinpaikkoja, joista ylempi on todennäköisesti Ancyliusjärven aikainen. Alempi asuinpaikka on saattanut sijaita Kalsun laaksoon keväisin muodostuvan tulvavesialtaan rannalla, joka on aiemmin saattanut olla järvenäkin jonkin aikaa.

Löytötaulukko

Kokoelma	Päänumero	Alanumerot		Mjunnus	Inventointinnumero	Kohdenimi	Löytöluokitus
KM	2020	2			30	Forssa	soikea tuluskivi
KM	2218	44		1000005586	16	Jaska	kiviesineen katkelma
KM	2218	91		1000005587	17	Pekola	tasataltta
KM	2218	120		1000005588	18	Tölä	kourutaltta
KM	3214	3		1000005589	19	Mäkelä	kivilaaka
KM	3214	5	7	61010001	1	Hakala	rautaisia keihäänkärkiä 2 kpl ja katkelma keihäänkärjestä
KM	3908	3		1000005590	20	Iso-Pietilä	tasataltta
KM	4171	9			30	Forssa	tasataltta
KM	5425	1		1000005591	21	Ihamäki	tasataltta
KM	10147	1		1000005592	22	Anttila 1	poikkikirves
KM	10147	2		1000005593	23	Anttila 2	poikkikirves
KM	10147	3		1000005572	3	Korkeaniemi	taltan teräkatkelma
KM	10637			1000005594	24	Köllinoja	kivikirves
KM	13097			1000005595	25	Ajos	oikokirves
KM	14552			1000005595	25	Ajos	pyörökirves
KM	18345			1000005596	26	Luolalammi	rautainen nuolenkärki
KM	23517	8			30	Forssa	kaksoistaltta
KM	35741	1	3	1000005559	2	Heipakka	kvartsi-iskoksia 9 kpl, palanutta luuta 11 kpl
KM	35742	1	5	1000005572	3	Korkeaniemi	kvartsisine, kvartsiydin, kvartsi-iskoksia 38 kpl
KM	35743	1	2	1000005573	4	Mikkola	kvartsiikaapimen katkelma, kvartsi-iskos
KM	35744			1000005574	5	Kalsunkoski	kvartsi-iskoksia 8 kpl
KM	35745	1	4	1000005576	6	Lamminmäki 1	kvartsi-iskos, palanutta luuta 8 kpl
KM	35746	1	3	1000005577	7	Lamminmäki 2	saviastian paloja 2 kpl, kvartsi-iskos, palanutta luuta 9 kpl
KM	35747	1	2	1000005578	8	Lamminmäki 3	kvartsi-iskoksia 3 kpl, palanutta luuta 1 kpl
KM	35748	1	2	1000005579	9	Lamminmäki 4	kvartsi-iskoksia 3 kpl
KM	35749	1	9	1000005580	10	Salmistonmäki	saviastian paloja 9 kpl, palanutta savea 1 kpl, kvartsiikaavin, kvartsi-iskoksia 63 kpl, palanutta luuta 1 kpl
KM	35750	1	8	1000005581	11	Santanenä	saviastian paloja 3 kpl, kvartsi-iskoksia 7 kpl, mahdollinen kivilaji-iskos, pala-

							nutta luuta 2 kpl
KM	35751	1	3	1000005582	12	Matonenä	kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 1 kpl
KM	35752	1	3	1000005583	13	Hako-oja	kvartsi-iskoksia 3 kpl, hioin/liippa
KM	35753			1000005584	14	Kalsun kartanon-pelto	kvartsi-iskos
KM	35754			1000005585	15	Lamminmäki 5	kvartsi-iskos
LHM	3				30	Forssa	kourutaltoa
LHM	9b				30	Forssa	kivitaltoa
LHM	11			1000005597	27	Aro	oikokirves
LHM	1726			1000005599	29	Keskustan päiväkot	reikäkivi (värttinänpyörä?)
LHM	2027	3		1000005598	28	Majasuonjoki	kourutaltoa

KM = Kansallismuseon kokoelmat

LHM = Lounais-Hämeen museo

Kuva- ja negatiiviluettelo

Kuvaaja Petro Pesonen 2005

Neg.nro	Kuva	Kohde	Aihe	Pvm
139967	2	Heipakka	Asuinpaikka kallioiden välisellä tasanteella. NW-SE.	25.5.2005
139968		Heipakka	Asuinpaikka tasanteella, taustalla kallio. SW-	25.5.2005
139969	16	Ajos	Kahden kiviesineen löytöpaikka omenapuun luona vasemmalla. E-W.	25.5.2005
139971	3	Korkeaniemi	KM 10147:3 löytöpaikka ja kvartsia kumpareen etelälaidalta pellon reunasta. SE-	26.5.2005
139972	4	Korkeaniemi	Kvartsikeskittymä peltotörmällä. W-E	26.5.2005
139974	15	Köllinoja	KM 10637 löytöpaikka tasaisella joen rantapellolla. E-W.	31.5.2005
139975	6	Mikkola	Asuinpaikka tien länsipuolisella tasanteella, kallion oikealla puolella. NE-SW.	31.5.2005
139977	5	Mikkola	Asuinpaikka metsäsaarekkeessa. S-N.	31.5.2005
139980	8	Lamminmäki 2	Asuinpaikka metsätörmällä. NE-SW.	2.6.2005
139981		Lamminmäki 2	Asuinpaikka törmällä, löytöjä mm. tuulenskaadosta. E-W.	2.6.2005
139982	10	Lamminmäki 4	Asuinpaikka niemenkärjen tasanteella. E-W.	2.6.2005
139983	9	Lamminmäki 3	Asuinpaikka kauniilla muinaisrantatörmällä. NW-SE.	2.6.2005
139984		Lamminmäki 1	Asuinpaikka hiekkakuopan alapuolisella muinaisniemellä. NE-SW.	3.6.2005
139985	7	Lamminmäki 1	Asuinpaikka tasanteella. W-E.	3.6.2005
139986		Koijärvi	Koijärveläisten muistomerkki.	6.6.2005
139987		Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. SE-NW.	7.6.2005
139988	11	Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. NE-SW.	7.6.2005
139989	12	Salmistonmäki	Asuinpaikka muinaisella rantatasanteella. E-W.	7.6.2005
139990	1	Hakala	Navetan länsipäädyn luota rautakautisia löytöjä. S-N.	7.6.2005
139991	13	Santanenä	Löytöjä mm. leikkauksesta. SW-NE.	8.6.2005
139992	14	Santanenä	Niemi kuvattu Kokonjärven etelärannalta. SE-NW.	8.6.2005
139993		Matonenä	Asuinpaikka hiekkakuoppien välisellä kannaksella. S-N.	8.6.2005
139994		Matonenä	Vasemmalla iso hiekkakuoppa, kuva otettu rannasta. E-W.	8.6.2005
140000	17	Aro	Löytöpaikka pellon kulmassa valkorunkoisten koivujen luona. SW-NE.	10.6.2005

Dialuettelo

Kuvaaja Petro Pesonen 2005

Dianro	Kohde	Aihe	Pvm
57492	Hakala	Navetan länsipäädyn luota rautakautisia löytöjä. S-N.	7.6.2005
57493	Heipakka	Asuinpaikka kallioiden välisellä tasanteella. NW-SE.	25.5.2005
57494	Heipakka	Asuinpaikka tasanteella, taustalla kallio. SW-NE.	25.5.2005
57495	Korkeaniemi	Kvartsikeskittymä peltotörmällä. W-E	26.5.2005
57496	Korkeaniemi	KM 10147:3 löytöpaikka ja kvartsia kumpareen etelälaidalta pellon reunasta. SE-	26.5.2005
57497	Mikkola	Asuinpaikka tien länsipuolisella tasanteella, kallion oikealla puolella. NE-SW.	31.5.2005
57498	Mikkola	Asuinpaikka metsäsaarekkeessa. S-N.	31.5.2005
57499	Lamminmäki 1	Asuinpaikka hiekkakuopan alapuolisella muinaisniemellä. NE-SW.	3.6.2005
57500	Lamminmäki 1	Asuinpaikka tasanteella. W-E.	3.6.2005
57501	Lamminmäki 2	Asuinpaikka metsätörmällä. NE-SW.	2.6.2005
57502	Lamminmäki 2	Asuinpaikka törmällä, löytöjä mm. tuulenkaadosta. E-W.	2.6.2005
57503	Lamminmäki 3	Asuinpaikka kauniilla muinaisrantatörmällä. NW-SE.	2.6.2005
57504	Lamminmäki 4	Asuinpaikka niemenkärjen tasanteella. E-W.	2.6.2005
57505	Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. SE-NW.	7.6.2005
57506	Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. NE-SW.	7.6.2005
57507	Salmistonmäki	Asuinpaikka muinaisella rantatasanteella. E-W.	7.6.2005
57508	Santanenä	Löytöjä mm. leikkauksesta. SW-NE.	8.6.2005
57509	Santanenä	Niemi kuvattu Kokonjärven etelärannalta. SE-NW.	8.6.2005
57510	Matonenä	Asuinpaikka hiekkakuoppien välisellä kannaksella. S-N.	8.6.2005
57511	Matonenä	Vasemmalla iso hiekkakuoppa, kuva otettu rannasta. E-W.	8.6.2005
57512	Köllinoja	KM 10637 löytöpaikka tasaisella joen rantapellolla. E-W.	31.5.2005
57513	Ajos	Kahden kiviesineen löytöpaikka omenapuun luona vasemmalla. E-W.	25.5.2005
57514	Aro	Löytöpaikka pellon kulmassa valkorunkoisten koivujen luona. SW-NE.	10.6.2005
57515	Koijärvi	Koijärveläisten muistomerkki.	6.6.2005

Luettelo kohteista peruskarttalehdittäin

Kohteiden numerointi vastaa inventointikertomuksen kohdenumerointia

Kiinteät muinaisjäännökset

2113 04 FORSSA	6-9	(4)
2113 05 LATOVAINIO	3, 5, 13	(3)
2113 06 MATKU	2, 4	(2)
2113 07 TAMMELA	1, 10	(2)
2113 08 KOIJÄRVI	-	
2113 09 VÄLKKILÄ	11-12	(2)
2113 11 LAUTAPORRAS	-	
2113 12 MÄYRÄ	-	

Tentatiivikohteet

2113 04 FORSSA	14	(1)
2113 05 LATOVAINIO	13	(1)
2113 06 MATKU	-	
2113 07 TAMMELA	-	
2113 08 KOIJÄRVI	-	
2113 09 VÄLKKILÄ	-	
2113 11 LAUTAPORRAS	-	
2113 12 MÄYRÄ	-	

Irtolöytöpaikat

2113 04 FORSSA	18, 29	(2)
2113 05 LATOVAINIO	22-24	(3)
2113 06 MATKU	21, 25	(2)
2113 07 TAMMELA	16, 17	(2)
2113 08 KOIJÄRVI	20, 26, 27	(3)
2113 09 VÄLKKILÄ	19	(1)
2113 11 LAUTAPORRAS	-	
2113 12 MÄYRÄ	-	

Kohdehakemisto

Inventointinnumero	Mjtunnus	Kohdenimi	Mjtyyppi	Ajoitus	PKNumero	Sivunumero
1	61010001	Hakala	hautapaikka	rautakautinen	211307	29
2	1000005559	Heipakka	asuinpaikka	kivikautinen	211306	30
3	1000005572	Korkeaniemi	asuinpaikka	kivikautinen	211305	31
4	1000005573	Mikkola	asuinpaikka	kivikautinen	211306	33
5	1000005574	Kalsunkoski	asuinpaikka	kivikautinen	211305	34
6	1000005576	Lamminmäki 1	asuinpaikka	kivikautinen	211304	35
7	1000005577	Lamminmäki 2	asuinpaikka	kivikautinen	211304	37
8	1000005578	Lamminmäki 3	asuinpaikka	kivikautinen	211304	38
9	1000005579	Lamminmäki 4	asuinpaikka	kivikautinen	211304	39
10	1000005580	Salmistonmäki	asuinpaikka	varhaismetallikautinen	211307	40
11	1000005581	Santanenä	asuinpaikka	kivi- ja rautakautinen	211309	42
12	1000005582	Matonenä	asuinpaikka	kivikautinen	211309	44
13	1000005583	Hako-oja	asuinpaikka	kivikautinen	211305	46
14	1000005584	Kalsun kartanonpelto	asuinpaikka?	kivikautinen	211305	47
15	1000005585	Lamminmäki 5	asuinpaikka?	kivikautinen	211304	48
16	1000005586	Jaska	löytöpaikka	kivikautinen	211307	49
17	1000005587	Pekola	löytöpaikka	kivikautinen	211307	50
18	1000005588	Tölä	löytöpaikka	kivikautinen	211304	51
19	1000005589	Mäkelä	löytöpaikka	kivikautinen	211309	52
20	1000005590	Iso-Pietilä	löytöpaikka	kivikautinen	211308	53
21	1000005591	Ihamäki	löytöpaikka	kivikautinen	211306	54
22	1000005592	Anttila 1	löytöpaikka	kivikautinen	211305	55
23	1000005593	Anttila 2	löytöpaikka	kivikautinen	211305	56
24	1000005594	Köllinoja	löytöpaikka	kivikautinen	211305	57
25	1000005595	Ajos	löytöpaikka	kivikautinen	211306	58
26	1000005596	Luolalammi	löytöpaikka	rautakautinen	211308	59
27	1000005597	Aro	löytöpaikka	kivikautinen	211308	60
28	1000005598	Majasuonjoki	löytöpaikka	kivikautinen		61
29	1000005599	Keskustan päiväkot	löytöpaikka	rautakautinen?	211304	62
30		Forssa	löytöpaikka	kivi- ja rautakautinen		63

1 Forssa Hakala (61010001)

Muinaisjäännöstyyppi: hautapaikka
Ajoitus: rautakautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211307 TAMMELA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6749250, i= 3319322, z= 110 m mpy
Koordinaattien selite: Hakalan navetan koordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 2,4 km itäkaakkoon

Kohdekuvaus: Paikkaa pidetään mahdollisena hautapaikkana, koska sieltä on löytynyt kolme keihäänkärjen katkelmaa (merovingiajalta). Ne on löytänyt työmiehen Johan Salonen Hakalan kartanon uuden navetan perustusta kaivaessaan vuonna 1896.

Tutkimukset

Johan Salonen, irtolöytö. Esineet löysi työvouti Johan Salonen uuden navetan perustusta kaivettaessa Lunttilan kylän Hakalan kartanossa. Löydöt: KM 3214:5-7 rautaisia keihäänkärkiä 2 kpl ja katkelma keihäänkärjestä.

Heikel, tarkastus 1896. Ei kertomusta.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Tapasin talon emännän, joka kertoi, että navetan kohta ja sen ympäristö ovat kovin kivistä aluetta. Navetta on tehty luonnonkivistä ja hän arveli, että ne olisi otettu tontilta, mutta ei tiennyt sitä varmasti. Hän ei myöskään tiennyt tilan mailta tehdyn esihistoriallisia löytöjä. Todettakoon vielä, että kun yllä mainitut löydöt tehtiin, oli Hakala Viksbergin kartanon sivutila.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Hakalan mahdollisen rautakautisen hautapaikan Forssan inventoinnissa 7.6.2005 yhdessä Lounais-Hämeen museon johtajan Lauri Pohjakallion kanssa. Keihäänkärjet ovat löytyneet 1800-luvun lopussa navetan perustusta kaivettaessa. Navetta on edelleen tukevasti paikallaan vanhan ja uuden Tammelaan johtavien teiden välisen peltoaukean pohjoisreunalla Hakalan tilan pihapiirissä. Koko navetan ympäristön maasto on voimakkaasti muokattu ja myllätty - navetan länsipäädyn alusta on luultavasti myös terassoitu. Maan pinnalla on kaikenlaista rakennus- ym. jätettä. Hakalan nykyisen päärakennuksen eteläpuolella olevaa perunapeltoa tarkastettiin myös mahdollisten kiinteään muinaisjäännökseen viittaavien löytöjen varalta, mutta mitään ei näkynyt. Samalla tarkastettiin Hakalasta länteen Anttilan ja siitä edelleen länteen olevan kallion seutuja, mitään kuitenkaan havaitsematta.

Löydöt

KM 3214: 5-7 rautaisia keihäänkärkiä 2 kpl ja katkelma keihäänkärjestä

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

139990	1	Hakala	Navetan länsipäädyn luota rautakautisia löytöjä. S-N.	7.6.2005
--------	---	--------	---	----------

Diat:

57492		Hakala	Navetan länsipäädyn luota rautakautisia löytöjä. S-N.	7.6.2005
-------	--	--------	---	----------

2 Forssa Heipakka (1000005559)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivilautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211306 MATKU
Yhtenäiskoordinaatit p= 6766322, i= 3310020, z= 107-113 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 18 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Matkun kylän ja Matkun aseman länsipuolella, Koijoen pohjoisrannalla olevan Heipakka-nimisen mäen lounaaseen suuntautuvalla tasanteella. Asuinpaikka sijaitsee joesta n. 50 m pohjoiseen ja Saarelan talosta 800 m kaakkoon. Lähin talo on kesämökki aivan asuinpaikkatasanteen alapuolella, jokitörmällä. Asuinpaikka on noin neljä metriä korkean kalliotörmän päällä olevalla tasanteella, jota rajaa lännessä kivilohkareikko ja pohjoisessa Heipakan mäeksi nouseva kallio. Tasanteen koko on ehkä 25 x 15 metriä. Paikalle tehdyistä kahdesta koekuopasta on löytöinä kvartssia ja palanutta luuta.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Heipakan kivilautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 25.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Matkun kylän ja Matkun aseman länsipuolella, Koijoen pohjoisrannalla olevan Heipakka-nimisen mäen lounaaseen suuntautuvalla tasanteella. Asuinpaikka sijaitsee joesta n. 50 m pohjoiseen ja Saarelan talosta 800 m kaakkoon. Lähin talo on kesämökki aivan asuinpaikkatasanteen alapuolella, jokitörmällä. Asuinpaikka on noin neljä metriä korkean kalliotörmän päällä olevalla tasanteella, jota rajaa lännessä kivilohkareikko ja pohjoisessa Heipakan mäeksi nouseva kallio. Tasanteen koko on ehkä 25 x 15 metriä. Paikalle tehtiin kaksi koekuoppaa noin neljän metrin etäisyydelle toisistaan. Maa oli niissä kivistä ja soraista, pinnalla oli kuitenkin multaista hiekkaa. Löytöjä oli molemmissa kuopissa. Paikalla kasvaa kuusia, mäntyjä ja valkovuokkoja. Muuallakin Heipakan rinteellä on koekuoppahavaintojen perusteella otollista maaperää kivilautisille asuinpaikoille, mutta toistaiseksi mäeltä on nyt löytyneen asuinpaikan lisäksi vain kahden kiviesineen löytöpaikka Ajoksen talon luona Heipakan asuinpaikalta 100-120 m luoteeseen.

Löydöt

KM 35741: 1-3 kvartsi-iskoksia 9 kpl, palanutta luuta 11 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 3

Negatiivit ja kuvat:

139967	2	Heipakka	Asuinpaikka kallioiden välisellä tasanteella. NW-SE.	25.5.2005
139968		Heipakka	Asuinpaikka tasanteella, taustalla kallio. SW-	25.5.2005
<i>Diat:</i>				
57493		Heipakka	Asuinpaikka kallioiden välisellä tasanteella. NW-SE.	25.5.2005
57494		Heipakka	Asuinpaikka tasanteella, taustalla kallio. SW-NE.	25.5.2005

3 Forssa Korkeaniemi (1000005572)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211305 LATOVAINIO
Yhtenäiskoordinaatit p= 6764684, i= 3310812, z= 105-110 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 16,1 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee kolmen kunnan: Forssan, Jokioisten ja Humppilan rajalla, Matkun kylän eteläpuolella ja Koijoen pohjois-/itärannalla, Korkeaniemen talosta 150 m etelään pellolla. Joenrannalla olevalta kummulta on aiemmin löytynyt taltan teräkatkelma (KM 10147: 3) ja läheltä soikea tuluskivi, joka on sittemmin kadonnut. Koijoen rannalla pellot ovat maaperältään savea. Taltan löytöpaikaksi mainitun kummun kaakkoispuolella kulkevan peltotien tuntumasta on löytynyt muutamia kvartseja ja kummun eteläpuolelta, n. 50 x 25 m kokoiselta alueelta on runsaasti kvartseja läheltä joen rantaa. Toinen, erillinen löytökeskittymä on hieman ylempänä pellolla, ensimmäisestä löytöalueesta 90 m itäkaakkoon, jossa on pieni etelään suuntautuva peltoniemeke. Tämä löytöalue on kooltaan n. 40 x 20 m. Asuinpaikka näyttää kokonaan sijaitsevan pellolla ja sen laajuudeksi on arvioitavissa n. 200 x 50 m.

Tutkimukset

Paavali Valo, irtolöytö 1933. Esineen löysi maanviljelijä Paavali Valo v. 1933 Koijärven Kojon kylän Korkeenniemi-nimisen lohkotilansa pellolla olevasta kummusta, joka on Koijoen laaksossa n. 35 m joesta. Kumpu on ruskeaa hiekkamaata ja siinä oli paljon kiviä. Vuoden 1926 tienoilla on läheltä löytynyt myös verifikaatissa olevan piirroksen perusteella rautakautinen soikea tuluskivi. Esineen sijaintipaikka on tuntematon. Löydöt: KM 10147: 3 taltan teräkatkelma.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Esineen KM 10147: 3 löytöpaikka eli pellolla oleva kumpu oli tarkastusajankohtana heinällä, joten mitään ei paikalla havaittu. Myöskään em. esineen löytöverifikaatissa mainitun soikean tuluskiven löytöpaikalla ei havaittu mitään. Em. löytöpaikoista itäkoilliseen olevalla kalliolla on rinteessä nähty kivistä muodostuva "kärjäympyrä", jotka ovat Pohjakallion mukaan kuitenkin luonnonkiviä.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Korkeaniemen kivikautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 26.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee kolmen kunnan: Forssan, Jokioisten ja Humppilan rajalla, Matkun kylän eteläpuolella ja Koijoen pohjois-/itärannalla, Korkeaniemen talosta 150 m etelään pellolla. Joenrannalla olevalta kummulta on aiemmin löytynyt taltan teräkatkelma (KM 10147: 3) ja läheltä soikea tuluskivi, joka on sittemmin kadonnut. Koijoen rannalla pellot ovat maaperältään savea ja tarkastushetkellä suurelta osin oraalla, mutta silti hyvin tarkastettavissa. Taltan löytöpaikaksi mainitulta kummulta en löytänyt mitään, mutta sen kaakkoispuolella kulkevan peltotien tuntumasta löytyi muutamia kvartseja ja kummun eteläpuolelta, n. 50 x 25 m kokoiselta alueelta löytyi runsaasti kvartseja läheltä joen rantaa. Toinen, erillinen löytökeskittymä on hieman ylempänä pellolla, ensimmäisestä löytöalueesta 90 m itäkaakkoon, jossa on pieni etelään suuntautuva peltoniemeke. Tämä löytöalue on kooltaan n. 40 x 20 m. Löytöpaikan pohjoispuolella on kallio, jonka päällä olevalle tasanteelle tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään. Myöskään Korkeaniemen pohjoispuoliselle metsäalueelle tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään. Asuinpaikka näyttää siis kokonaan sijaitsevan pellolla ja sen laajuudeksi on arvioitavissa n. 200 x 50 m.

Löydöt

KM 10147: 3 taltan teräkatkelma
 KM 35742: 1-5 kvartsisesine, kvartsiydin, kvartsi-iskoksia 38 kpl

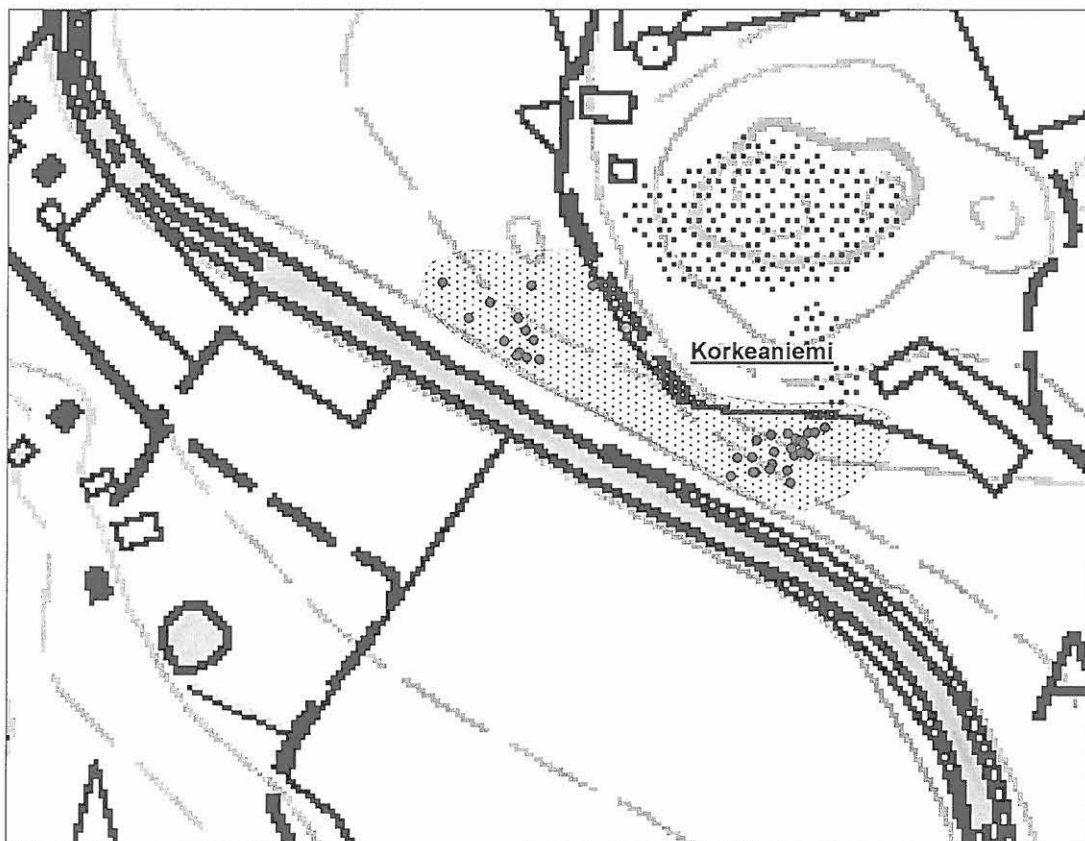

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 4

Negatiivit ja kuvat:

139971	3	Korkeaniemi	KM 10147:3 löytöpaikka ja kvartssia kumpareen etelälaidalta pellon reunasta. SE-	26.5.2005
139972	4	Korkeaniemi	Kvartsikeskittymä peltotörmällä. W-E	26.5.2005
<i>Diat:</i>				
57495		Korkeaniemi	Kvartsikeskittymä peltotörmällä. W-E	26.5.2005
57496		Korkeaniemi	KM 10147:3 löytöpaikka ja kvartssia kumpareen etelälaidalta pellon reunasta. SE-	26.5.2005

Löytöalueet Korkeaniemen asuinpaikalla, mk. 1:3000.

4 Forssa Mikkola (100005573)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211306 MATKU
Yhtenäiskoordinaatit p= 6765564, i= 3310568, z= 107-110 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 17 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Matkun kylän lounaispuolella, n. 120 m Koijoen rannasta joen pohjoispuolella ja 400 m Mikkolan talosta eteläkaakkoon. Paikalla on pieni peltojen keskellä oleva metsä- ja kalliokumpare, jonka Matkulta Sironkulmalle johtava tie halkaisee jättäen korkeat maaleikkaukset näkyviin. Tien länsipuolisesta leikkauksesta on löytynyt yksi kvartsi-iskos ja samalle puolelle, tienpenkasta kolmen metrin päähän tehdystä koekuopasta on löytynyt kvartsikaapimen katkelma. Asuinpaikka tuskin on kovin laaja, sillä tie on leikattu syvästi kumpareeseen ja tien itäpuolelta maata on vielä otettu jonkin verran. Länsipuolella kalliainen kumpare jatkuu joitakin kymmeniä metrejä ja siellä on potentiaalisia hiekkaisia tasanteita, joille tehdyistä koekuopista ei kuitenkaan ole löytynyt mitään. Samoin tien itäpuolella olevan raunioituneen kellarin luona on sopiva tasanne, josta ei myöskään ole löytynyt mitään. Asuinpaikka on rajattu tien länsipuoliselle kumpareelle noin 50 x 30 m kokoiseksi alueeksi.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Mikkolan kivikautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 31.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Matkun kylän lounaispuolella, n. 120 m Koijoen rannasta joen pohjoispuolella ja 400 m Mikkolan talosta eteläkaakkoon. Paikalla on pieni peltojen keskellä oleva metsä- ja kalliokumpare, jonka Matkulta Sironkulmalle johtava tie halkaisee jättäen korkeat maaleikkaukset näkyviin. Tien länsipuolisesta leikkauksesta löytyi yksi kvartsi-iskos hiesun seasta ja samalle puolelle, tienpenkasta kolmen metrin päähän tehdystä koekuopasta löytyi multamaisen tomuisen hiekan seasta kvartsikaapimen katkelma. Asuinpaikka tuskin on kovin laaja, sillä tie on leikattu syvästi kumpareeseen ja tien itäpuolelta maata on vielä otettu jonkin verran. Länsipuolella kalliainen kumpare jatkuu joitakin kymmeniä metrejä ja siellä on potentiaalisia hiekkaisia tasanteita, joille tehdyistä koekuopista ei kuitenkaan löytynyt mitään. Samoin tien itäpuolella olevan raunioituneen kellarin luona on sopiva tasanne, josta ei myöskään löytynyt mitään. Asuinpaikka on rajattu tien länsipuoliselle kumpareelle noin 50 x 30 m kokoiseksi alueeksi.

Löydöt

KM 35743: 1-2 kvartsikaapimen katkelma, kvartsi-iskos

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 3

Negatiivit ja kuvat:

139975	6	Mikkola	Asuinpaikka tien länsipuolisella tasanteella, kallon oikealla puolella. NE-SW.	31.5.2005
139977	5	Mikkola	Asuinpaikka metsäsaarekkeessa. S-N.	31.5.2005
<i>Diat:</i> 57497		Mikkola	Asuinpaikka tien länsipuolisella tasanteella, kallon oikealla puolella. NE-SW.	31.5.2005
57498		Mikkola	Asuinpaikka metsäsaarekkeessa. S-N.	31.5.2005

5 Forssa Kalsunkoski (1000005574)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211305 LATOVAINIO
Yhtenäiskoordinaatit p= 6757099, i= 3313135, z= 100-102 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 8,3 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Kalsussa, lähellä Jokioisten ja Forssan kuntien rajaa, Jänhijokeen laskevan Peräjoen länsirannalla, Kalsunkosken alapuolella olevalla pellolla, Lassilan talon koillispuolella, vastapäätä Kalsun kartanoa. Talon pohjoispuolelta kulkevan tien pohjoispuoliselta pellolta on löytynyt sieltä täältä kvartseja korkealta peltotörmältä n. 180 m pitkältä ja 20-30 m leveältä vyöhykkeeltä. Pellon maaperä on lähinnä hiesua. Osa kvartseista on hieman epämääräisiä, mutta joukossa on muutama selvähkökin iskos. Lisäksi asuinpaikan puolesta puhuu sen sijainti joen rannalla sellaisessa kohdassa, johon muodostuu eläimistöä houkutteleva kosteikko, luhta. Vastaavassa paikassa asuinpaikkoja on mm. Jokioisten Vaulammilla.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Kalsunkosken kivikautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 31.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Kalsussa, lähellä Jokioisten ja Forssan kuntien rajaa, Jänhijokeen laskevan Peräjoen länsirannalla, Kalsunkosken alapuolella olevalla pellolla, Lassilan talon koillispuolella, vastapäätä Kalsun kartanoa. Talon pohjoispuolelta kulkevan tien pohjoispuoliselta pellolta löytyi sieltä täältä kvartseja korkealta peltotörmältä n. 180 m pitkältä ja 20-30 m leveältä vyöhykkeeltä. Pellon maaperä on lähinnä hiesua. Osa kvartseista on hieman epämääräisiä ja maanomistajan (Ilkka Ritamaa) mukaan alueella on tehty huomattaviakin maansiirtotöitä, joten sepelin ja kivimurskan kulkeutuminen pellolle on mahdollista. Toisaalta joukossa on muutama selvähkökin iskos ja lisäksi asuinpaikan puolesta puhuu sen sijainti joen rannalla sellaisessa kohdassa, johon muodostuu eläimistöä houkutteleva kosteikko, luhta. Vastaavassa paikassa asuinpaikkoja on mm. Jokioisten Vaulammilla.

Löydöt

KM 35744 kvartsi-iskoksia 8 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 5

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

6 Forssa Lamminmäki 1 (100005576)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivilautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211304 FORSSA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6751441, i= 3314316, z= 90-95 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 3,1 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 1 -asuinpaikka sijaitsee aivan hiekkakuopan ja sitä kiertävän tien eteläpuolella olevilla tasanteilla, jotka ovat Loimijoen soistuneen rannan yläpuolella. Maasto on lehtomaista sekametsää, paljon kieloja ym. aluskasvillisuutta ja hiekkakuopasta huolimatta asuinpaikka on ilmeisesti täysin ehjä. Aivan vastapäätä asuinpaikkaa joen etelärannalla ja Porin valtatievarrella on Autokeidas. Asuinpaikkalöytöjä on saatu kahdelta muinaiselta rantatasanteelta, joiden välillä on noin kahden metrin korkeusero. Koekuopista on saatu löytöinä kvartseja ja palanutta luuta. Asuinpaikan laajuudeksi voidaan arvioida n. 75 x 45 m kokoinen alue.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 2.6.2005 ja se tarkastettiin vielä uudelleen 3.6.2005. Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 1 -asuinpaikka sijaitsee aivan hiekkakuopan ja sitä kiertävän tien eteläpuolella olevilla tasanteilla, jotka ovat Loimijoen soistuneen rannan yläpuolella. Maasto on lehtomaista sekametsää, paljon kieloja ym. aluskasvillisuutta ja hiekkakuopasta huolimatta asuinpaikka on ilmeisesti täysin ehjä. Aivan vastapäätä asuinpaikkaa joen etelärannalla ja Porin valtatievarrella on Autokeidas. Asuinpaikkalöytöjä on saatu kahdelta muinaiselta rantatasanteelta, joiden välillä on noin kahden metrin korkeusero. Alemmalle tasanteelle tehdyssä koekuopassa 1 (p= 6751428, i= 3314298) oli hienoa hiekkaa ja löytöinä kvartseja ja palanutta luuta, toisessa samalle tasanteelle tehdyssä koekuopassa oli likamaata muttei löytöjä (p= 6751423, i= 3314314). Asuinpaikkatasanteen laajuus on noin 10 x 20 m ja sen alla on jyrkkä joenrannan suolle laskeva rinne. Ylempi tasanne on jonkin verran alemmaa laajempi, n. 10 x 30 m. Löytöjä saatiin kahdesta koekuopasta: koekuoppa 3 (p= 6751452, i= 3314293), jossa oli ruskeanharmaata, kivistä hiekkaa ja palanutta luuta, koekuoppa 4 (p= 6751446, i= 3314301), jossa oli hyvin tummanpunaruskeaa hiekkaa ja myös palanutta luuta. Asuinpaikan laajuudeksi voidaan arvioida n. 75 x 45 m kokoinen alue.

Löydöt

KM 35745: 1-4 kvartsi-iskos, palanutta luuta 8 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

139984	Lamminmäki 1	Asuinpaikka hiekkakuopan alapuolisella muinaisniemellä. NE-SW.	3.6.2005
139985	7 Lamminmäki 1	Asuinpaikka tasanteella. W-E.	3.6.2005

<i>Diat:</i>			
57499	Lamminmäki 1	Asuinpaikka hiekkakuopan alapuolisella	3.6.2005
57500	Lamminmäki 1	Asuinpaikka tasanteella. W-E.	3.6.2005

7 Forssa Lamminmäki 2 (1000005577)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211304 FORSSA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6751554, i= 3314210, z= 90-94 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 3,3 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 2 -asuinpaikka sijaitsee hiekkakuopan länsipuolella, koivutaimikkoa kasvavan alueen, ilmeisesti vanhan hiekkakuopan eteläpuolella. Vanhaa hiekkakuoppaa ei näy enää nykykartoilla. Löytöjä saatiin vanhan hiekkakuopan eteläpuolella säästyneelle metsäkaistaleelle tehdystä koekuopasta sekä tuulenskaadosta vain 2,5 metriä koekuopasta koilliseen. Asuinpaikan laajuus on ehkä vain 5 x 25 m, mutta se lienee suurimmalta osaltaan ehjä. Löytöinä koekuopasta saatiin soran ja tummanruskean hiekan seasta kvartssia ja tuulenskaadosta kvartssia, palanutta luuta sekä saviastian paloja, luultavasti jotain myöhäiskivikautista tyyppiä.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 2.6.2005. Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 2 -asuinpaikka sijaitsee hiekkakuopan länsipuolella, koivutaimikkoa kasvavan alueen, ilmeisesti vanhan hiekkakuopan eteläpuolella. Vanhaa hiekkakuoppaa ei näy enää nykykartoilla. Löytöjä saatiin vanhan hiekkakuopan eteläpuolella säästyneelle metsäkaistaleelle tehdystä koekuopasta sekä tuulenskaadosta vain 2,5 metriä koekuopasta koilliseen. Asuinpaikan laajuus on ehkä vain 5 x 25 m, mutta se lienee suurimmalta osaltaan ehjä. Löytöinä koekuopasta saatiin soran ja tummanruskean hiekan seasta kvartssia ja tuulenskaadosta kvartssia, palanutta luuta sekä saviastian paloja, luultavasti jotain myöhäiskivikautista tyyppiä.

Löydöt

KM 35746: 1-3 saviastian paloja 2 kpl, kvartsi-iskos, palanutta luuta 9 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

139980	8	Lamminmäki 2	Asuinpaikka metsätörmällä. NE-SW.	2.6.2005
139981		Lamminmäki 2	Asuinpaikka törmällä, löytöjä mm. tuulenskaadosta. E-W.	2.6.2005

Diat:

57501		Lamminmäki 2	Asuinpaikka metsätörmällä. NE-SW.	2.6.2005
57502		Lamminmäki 2	Asuinpaikka törmällä, löytöjä mm. tuulenskaadosta. E-W.	2.6.2005

8 Forssa Lamminmäki 3 (1000005578)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211304 FORSSA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6751567, i= 3314158, z= 90-94 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 3,3 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilammi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 3 -asuinpaikka sijaitsee hiekkakuopan länsipuolella, välittömästi asuinpaikan Lamminmäki 2 länsipuolella, mutta syvän rotkon toisella puolella. Rotkon päällä on hyvin selkeä tasanne, jolle tehdyistä koekuopista on löytöinä kvartssia ja palanutta luuta. Maaperä on paikalla tummanruskeaa, hieman kivistä hiekkaa, törmä nousee kuusi metriä yli Loimijoen rantasuon pinnan ja maasto on väljää kuusimetsää. Asuinpaikka on arvioitu topografian perusteella 65 x 25 m kokoiseksi alueeksi.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 2.6.2005. Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilammi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 3 -asuinpaikka sijaitsee hiekkakuopan länsipuolella, välittömästi asuinpaikan Lamminmäki 2 länsipuolella, mutta syvän rotkon toisella puolella. Rotkon päällä on hyvin selkeä tasanne, jolle tehdyistä koekuopista saatiin jonkin verran asuinpaikkalöytöjä pisteen p= 6751565, i= 3314161 ympäriltä: kvartssia ja palanutta luuta. Maaperä on paikalla tummanruskeaa, hieman kivistä hiekkaa, törmä nousee kuusi metriä yli Loimijoen rantasuon pinnan ja maasto on väljää kuusimetsää. Asuinpaikka on arvioitu topografian perusteella 65 x 25 m kokoiseksi alueeksi.

Löydöt

KM 35747: 1-2 kvartsi-iskoksia 3 kpl, palanutta luuta 1 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

139983	9	Lamminmäki 3	Asuinpaikka kauniilla muinaisrantatörmällä. NW-SE.	2.6.2005
--------	---	--------------	---	----------

Diat:

57503		Lamminmäki 3	Asuinpaikka kauniilla muinaisrantatörmällä. NW-SE.	2.6.2005
-------	--	--------------	---	----------

9 Forssa Lamminmäki 4 (1000005579)

Muinaisjännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211304 FORSSA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6751659, i= 3313550, z= 90-95 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 3,9 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilammi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 4 -asuinpaikka sijaitsee muista Lamminmäen asuinpaikoista yli puoli kilometriä länteen Lamminmäen harjun lounaisimmassa niemenkärjessä olevalla tasanteella, jossa kasvaa sankahkoa kuusimetsää. Paikalle tehdyistä kahdesta koekuopasta tuli löytöjä, ensimmäisessä yksi pieni kvartsi-iskos soraisen ja kivisen hiekan seassa ja toisessa kaksi kvartsia hyvin "pölyisessä" hiekassa. Koekuopat tehtiin vain kolmen metrin etäisyydelle toisistaan. Kauemmaksi ympäristöön tehdyistä koekuopista ei tullut asuinpaikan merkkejä, joten kohde on arvioitu vain 10 x 5 m laajuiseksi.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 2.6.2005. Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun etelärinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilammi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 4 -asuinpaikka sijaitsee muista Lamminmäen asuinpaikoista yli puoli kilometriä länteen Lamminmäen harjun lounaisimmassa niemenkärjessä olevalla tasanteella, jossa kasvaa sankahkoa kuusimetsää. Paikalle tehdyistä kahdesta koekuopasta tuli löytöjä, ensimmäisessä yksi pieni kvartsi-iskos soraisen ja kivisen hiekan seassa ja toisessa kaksi kvartsia hyvin "pölyisessä" hiekassa. Koekuopat tehtiin vain kolmen metrin etäisyydelle toisistaan. Kauemmaksi ympäristöön tehdyistä koekuopista ei tullut asuinpaikan merkkejä, joten kohde on arvioitu vain 10 x 5 m laajuiseksi.

Löydöt

KM 35748: 1-2 kvartsi-iskoksia 3 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

139982 10 Lamminmäki 4 Asuinpaikka niemenkärjen tasanteella. E-W. 2.6.2005

Diat:

57504 Lamminmäki 4 Asuinpaikka niemenkärjen tasanteella. E-W. 2.6.2005

10 Forssa Salmistonmäki (1000005580)

<i>Muinaisjäännöstyyppi:</i>	asuinpaikka
<i>Ajoitus:</i>	varhaismetallikautinen
<i>Rauhoitusluokka:</i>	1
<i>Peruskartta</i>	211307 TAMMELA
<i>Yhtenäiskoordinaatit</i>	p= 6748283, i= 3318877, z= 97-105 m mpy
<i>Koordinaattien selite:</i>	keskikoordinaatit
<i>Sijainti:</i>	Forssan kirkosta 2,4 km kaakkoon
<i>Kohdekuvaus:</i>	Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustasta kaakkoon olevan Salmistonmäen lounaisrinteellä. Salmistonmäki on Pyhäjärven länsipuolella: Loimijoen etelärannalla ja pienen Loimalammen suoalueen koillisrannalla oleva n. 200 x 150 m kokoinen ympäröivältä tasangolta kohoava mäki, joka on suojelualue. Mäen laella on lintutorni. Paikalla on kaksi asuinpaikkakohtaa, joista luoteinen on n. 25 x 10 m kokoisella muinaisrantatasanteella noin kolme metriä suon pinnan yläpuolella. Kasvillisuus on mäntyä ja katajaa, tasannetta suojaa kalliainen rinne pohjois- ja itäpuolella. Paikalle tehdyistä kahdesta koekuopasta löytyi saviastian paloja, kvartseja ja palanutta luuta. Keramiikka vaikuttaa pronssikautiselta. Toinen asuinpaikkakohta sijaitsee n. 60 m edellisestä itäkaakkoon rantatörmälle ulottuvan kallion toisella puolella, jossa on aidalla erotettu ilmeinen laidunalue. Alueelle tehdyistä koekuopista löytyi runsaasti kvartseja. Asuinpaikan kokonaislaajuudeksi on arvioitu löytöjen ja topografian perusteella n. 150 x 40 m.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Salmistonmäen kivikautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 7.6.2005. Mukana oli Lounais-Hämeen museon johtaja Lauri Pohjakallio. Asuinpaikka sijaitsee Forssan kaupungin keskustasta kaakkoon olevan Salmistonmäen lounaisrinteellä. Salmistonmäki on Pyhäjärven länsipuolella: Loimijoen etelärannalla ja pienen Loimalammen suoalueen koillisrannalla oleva n. 200 x 150 m kokoinen ympäröivältä tasangolta kohoava mäki, joka on suojelualue. Mäen laella on lintutorni. Paikalta löytyi kaksi asuinpaikkakohtaa, joista luoteinen on n. 25 x 10 m kokoisella muinaisrantatasanteella noin kolme metriä suon pinnan yläpuolella. Kasvillisuus on mäntyä ja katajaa, tasannetta suojaa kalliainen rinne pohjois- ja itäpuolella. Paikalle tehtiin kaksi koekuoppaa, joista ensimmäisessä oli selvä kulttuurikerros hiiliseen, palaneine kivineen ja löytöineen (p= 6748303, i= 3318820). Kuopasta löytyi saviastian paloja, kvartseja ja palanutta luuta. Keramiikka vaikuttaa pronssikautiselta. Toinen koekuoppa tehtiin edellisestä 15 m kaakkoon törmän reunalle ja siinäkin oli selvä hiekkainen kulttuurikerros ja löytöinä kvartseja ja saviastian paloja (p= 6748289, i= 3318837). Toinen asuinpaikkakohta sijaitsee n. 60 m edellisestä itäkaakkoon rantatörmälle ulottuvan kallion toisella puolella, jossa on aidalla erotettu ilmeinen laidunalue. Törmän päälle, aidasta n. 30 m kaakkoon tehdystä koekuopasta (p= 6748266, i= 3318895) löytyi runsaasti kvartseja mustan lehtomaan seasta. Pohjalla oli näkyvässä ruskeaa hiekkaa. Toinen kuoppa tehtiin edellisestä n. 15 m kaakkoon, ja siitä löytyi kostean puutarhamullan tuntuisen maan seasta joitakin kvartseja (p= 6748253, i= 3318908). Asuinpaikka jatkunee vielä tästäkin koekuopasta joitakin kymmeniä metrejä kaakkoon. Asuinpaikan kokonaislaajuudeksi on arvioitu löytöjen ja topografian perusteella n. 150 x 40 m.

Löydöt

KM 35749: 1-9 saviastian paloja 9 kpl, palanutta savea 1 kpl, kvartsi-iskoksia 63 kpl, palanutta luuta 1 kpl

Kertomuksen liitteet:

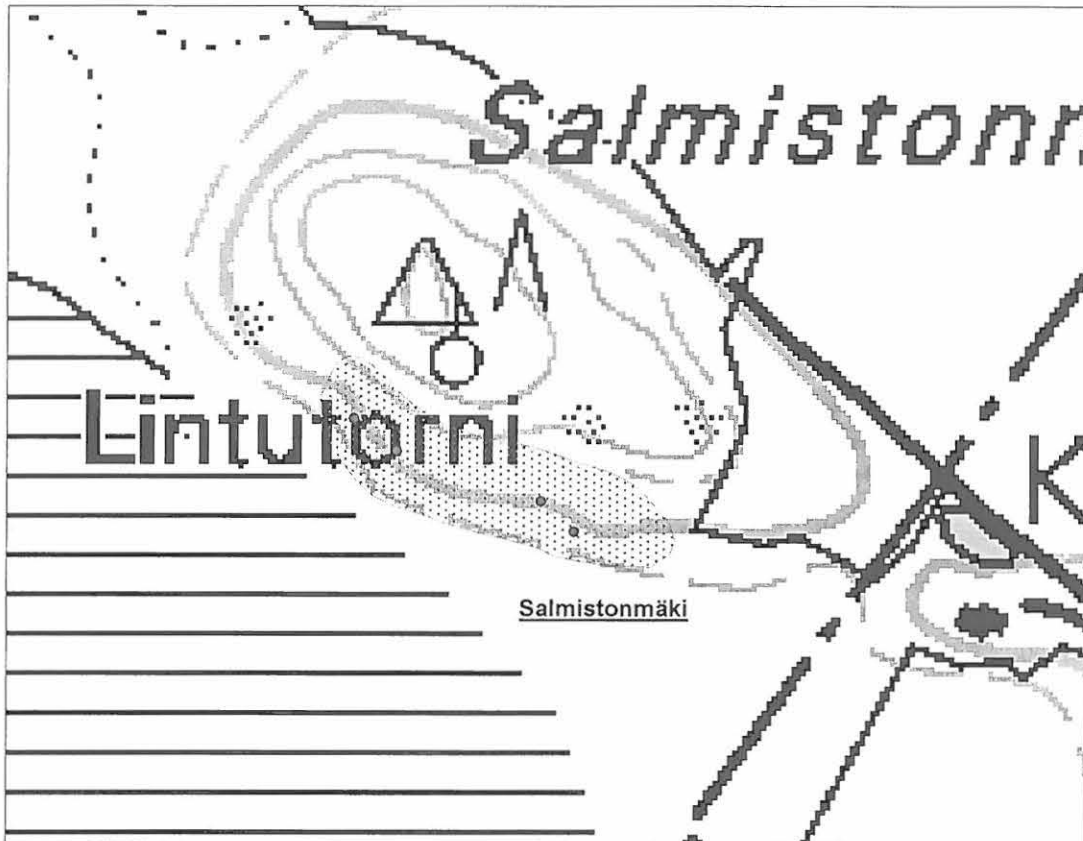
Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

139987		Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. SE-NW.	7.6.2005
139988	11	Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. NE-SW.	7.6.2005
139989	12	Salmistonmäki	Asuinpaikka muinaisella rantatasanteella. E-W.	7.6.2005

Diat:

57505		Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. SE-NW.	7.6.2005
57506		Salmistonmäki	Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. NE-SW.	7.6.2005
57507		Salmistonmäki	Asuinpaikka muinaisella rantatasanteella. E-W.	7.6.2005

Salmistonmäen asuinpaikalle tehdyt koekuopat, mk. 1:3000.

11 Forssa Santanenä (1000005581)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja rautakautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211309 VÄLKKILÄ
Yhtenäiskoordinaatit p= 6770694, i= 3322569, z= 107-110 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 21,6 km pohjoiskoilliseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan ja Urjalan rajalla olevan Kokonjärven etelärannalla sijaitsevassa itään päin työntyvässä Santanenän niemessä. Niemi on maaperältään hiekkaa ja siellä kasvaa mäntyä. Niemellä on kaksi kesämökkiä, toinen niemen kärjessä ja toinen lähempänä tyveä, niemen pohjoisrannalla. Asuinpaikalla on havaittu kaksi löytökohtaa, jotka ovat kuitenkin niin lähellä toisiaan, että välillä tuskin on mitään tyhjää aluetta todellisuudessa. Läntisempi löytökohta on lähellä läntisempää mökkiä, niemen päällistasanteeseen tehdystä leikkauksesta on löytynyt kvartssia ja palanutta luuta. Lisäksi leikkauksen päälle, tasanteelle tehdyssä koekuopassa oli löytöinä kolme saviastianpalaa, joista kaksi lienee massansa perusteella kivi-kautisia, mutta yksi muhkurapintainen pala on luultavasti rautakautista keramiikkaa. Itäinen löytökohta on taas aivan niemen kärjessä olevan mökin tuntumassa. Lähes mökin luoteisnurkalle tehdystä koekuopasta löytyi hyvin tummanruskean, mutta karkean hiekan joukosta lähes turpeen alapinnasta kvartssia ja palanutta luuta. Vierestä, mökkiä varten tehdystä leikkauksesta löytyi lisäksi mahdollinen kivilaji-iskos ja selvä kvartsi-iskos. Asuinpaikan laajuudeksi on määritelty niemen kärjestä n. 100 x 40 m kokoinen alue.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Santanenän kivi- ja rautakautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 8.6.2005. Asuinpaikka sijaitsee Forssan ja Urjalan rajalla olevan Kokonjärven etelärannalla sijaitsevassa itään päin työntyvässä Santanenän niemessä. Niemi on maaperältään hiekkaa ja siellä kasvaa mäntyä. Niemellä on kaksi kesämökkiä, toinen niemen kärjessä ja toinen lähempänä tyveä, niemen pohjoisrannalla. Asuinpaikalla on havaittu kaksi löytökohtaa, jotka ovat kuitenkin niin lähellä toisiaan, että välillä tuskin on mitään tyhjää aluetta todellisuudessa. Läntisempi löytökohta on lähellä läntisempää mökkiä, niemen päällistasanteeseen tehdystä leikkauksesta löytyi kvartssia ja palanutta luuta. Lisäksi leikkauksen päälle, tasanteelle tehdyssä koekuopassa oli paitsi hienoa hiekkaa löytöinä kolme saviastianpalaa, joista kaksi lienevät massansa perusteella kivi-kautisia, mutta yksi muhkurapintainen pala on luultavasti rautakautista keramiikkaa. Itäinen löytökohta on taas aivan niemen kärjessä olevan mökin tuntumassa. Lähes mökin luoteisnurkalle tehdystä koekuopasta löytyi hyvin tummanruskean, mutta karkean hiekan joukosta lähes turpeen alapinnasta kvartssia ja palanutta luuta. Vierestä, mökkiä varten tehdystä leikkauksesta löytyi lisäksi mahdollinen kivilaji-iskos ja selvä kvartsi-iskos. Asuinpaikan laajuudeksi on määritelty niemen kärjestä n. 100 x 40 m kokoinen alue.

Löydöt

KM 35750: 1-8 saviastian paloja 3 kpl, kvartsi-iskoksia 7 kpl, mahdollinen kivilaji-iskos, palanutta luuta 2 kpl

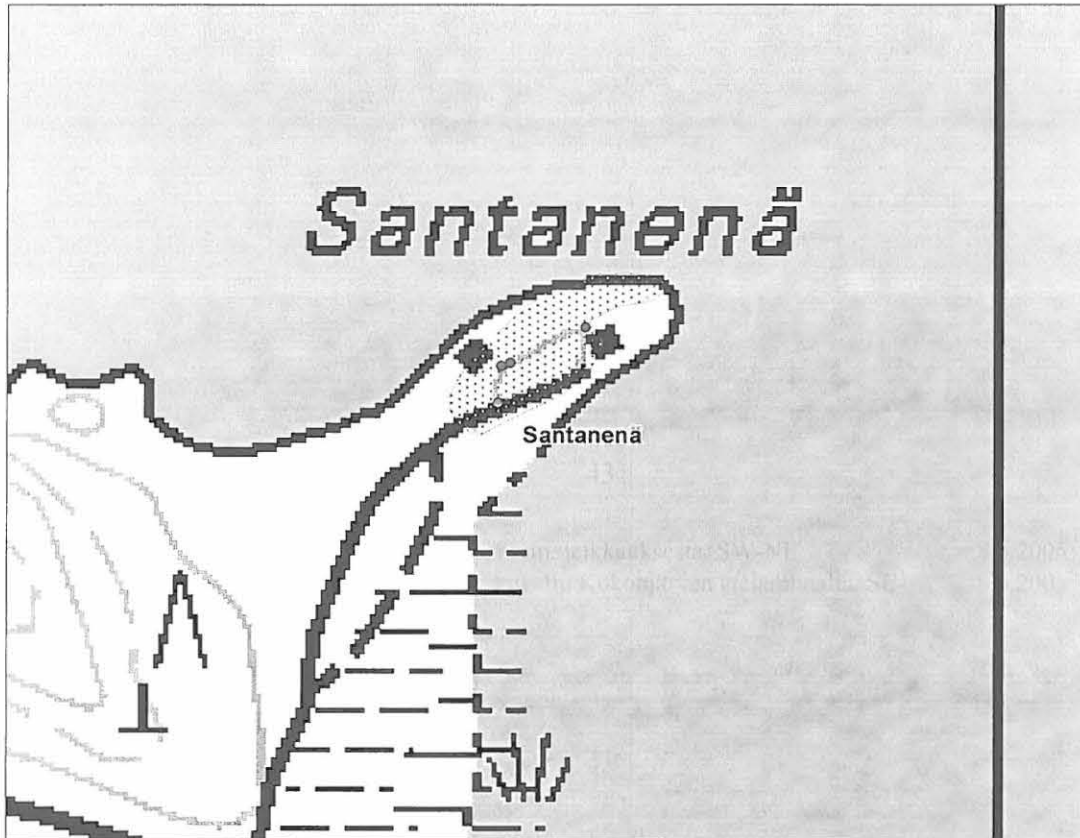
Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 6

Negatiivit ja kuvat:

139991	13	Santanenä	Löytöjä mm. leikkauksesta. SW-NE.	8.6.2005
139992	14	Santanenä	Niemi kuvattu Kokonjärven etelärannalta. SE-NW.	8.6.2005

<i>Diat:</i>			
57508	Santanenä	Löytöjä mm. leikkauksesta. SW-NE.	8.6.2005
57509	Santanenä	Niemi kuvattu Kokonjärven etelärannalta. SE-NW.	8.6.2005

Löytöpaikat Santanenän asuinpaikalla, mk. 1:3000.

12 Forssa Matonenä (1000005582)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211309 VÄLKKILÄ
Yhtenäiskoordinaatit p= 6770083, i= 3323532, z= 107-110 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 21,3 km pohjoiskoilliseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Forssan ja Urjalan rajalla olevan Kokonjärven etelärannalla, Matonenä-nimisessä koilliseen suuntautuvassa niemikkeessä, Koiviston talosta 70 m koilliseen. Koiviston talo lienee autiona tai kesäasuntona, välittömästi pihapiirin itäpuolella on harjuun tehty syväkko, iso hiekkakuoppa, jonka luoteispuolella on vielä pienempi hiekkakuoppa ennen niittyä, joka on aiemmin ollut peltona. Maasto on sekametsää. Hiekkakuoppien välissä on vain joitakin metrejä leveä kaistale ehjää maata, johon tehdyistä kahdesta koekuopasta tuli molemmista löytöinä kvartssia, toisesta myös palanutta luuta. Koekuoppien etäisyys toisistaan oli vain kaksi metriä. Kuopista on Kokonjärven rantaan matkaa noin 10 metriä. Ilmeisesti suurin osa kivikautisesta asuinpaikasta on tuhoutunut hiekanotossa eikä hiekkakuoppien reunoiltakaan löytynyt mitään. Jäljellä oleva asuinpaikan laajuus on ehkä 8 x 5 m. Asuinpaikka sijaitsee n. 1,5 m korkean rantatörmän päällä, joka on samankorkuisena nähtävissä muuallakin Kokonjärvellä. Pari metriä tämän vanhan rantatörmän yläpuolella on nähtävissä toinenkin muinaisrantatörmä, joka lienee Ancylusjärven rantatörmä.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Matonenän kivikautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 8.6.2005. Asuinpaikka sijaitsee Forssan ja Urjalan rajalla olevan Kokonjärven etelärannalla, Matonenä-nimisessä koilliseen suuntautuvassa niemikkeessä, Koiviston talosta 70 m koilliseen. Koiviston talo lienee autiona tai kesäasuntona, välittömästi pihapiirin itäpuolella on harjuun tehty syväkko, iso hiekkakuoppa, jonka luoteispuolella on vielä pienempi hiekkakuoppa ennen niittyä, joka on aiemmin ollut peltona. Maasto on sekametsää. Hiekkakuoppien välissä on vain joitakin metrejä leveä kaistale ehjää maata, johon tehdyistä kahdesta koekuopasta tuli molemmista löytöinä kvartssia, toisesta myös palanutta luuta. Koekuoppien etäisyys toisistaan oli vain kaksi metriä. Kuopista on Kokonjärven rantaan matkaa noin 10 metriä. Ilmeisesti suurin osa kivikautisesta asuinpaikasta on tuhoutunut hiekanotossa eikä hiekkakuoppien reunoiltakaan löytynyt mitään. Jäljellä oleva asuinpaikan laajuus on ehkä 8 x 5 m. Asuinpaikka sijaitsee n. 1,5 m korkean rantatörmän päällä, joka on samankorkuisena nähtävissä muuallakin Kokonjärvellä. Pari metriä tämän vanhan rantatörmän yläpuolella on nähtävissä toinenkin muinaisrantatörmä, joka lienee Ancylusjärven rantatörmä.

Löydöt

KM 35751: 1-3 kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 1 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 6

Negatiivit ja kuvat:

139993	Matonenä	Asuinpaikka hiekkakuoppien välisellä kannaksella. S-N.	8.6.2005
139994	Matonenä	Vasemmalla iso hiekkakuoppa, kuva otettu rannasta. E-W.	8.6.2005

<i>Diat:</i>			
57510	Matonenä	Asuinpaikka hiekkakuoppien välisellä kannaksella. S-N.	8.6.2005
57511		Matonenä Vasemmalla iso hiekkakuoppa, kuva otettu rannasta. E-W.	8.6.2005

13 Forssa Hako-oja (1000005583)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211305 LATOVAINIO
Yhtenäiskoordinaatit p= 6756247, i= 3313075, z= 98-105 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 7,3 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee lähellä Forssan ja Jokioisten rajaa Kalsussa, Parkkiaroon johtavan tien eteläpuolella olevan laakson pellolla, Jänhijokeen laskevan Hako-ojan pohjoisrannalla. Pellot ovat maaperältään hiesusavea ja nähtävissä on ainakin kaksi rantatörmää, joista alemmalta on löytynyt kaksi kvartsi-iskosta Rintalan talosta 300 m pohjoiseen. Löytöpaikasta 400 m itäkaakkoon, ylemmältä terassilta on löytynyt vielä yksi kvartsi-iskos ja todennäköisesti historiallisen ajan liippa tai hioin. Paikalla on jokseenkin varmasti kivikautinen asuinpaikka tai asuinpaikkoja, joista ylempi on todennäköisesti Ancylusjärven aikainen. Alempi asuinpaikka on saattanut sijaita Kalsun laaksoon keväisin muodostuvan tulvavesialtaan rannalla, joka on aiemmin saattanut olla järvenäkin jonkin aikaa.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Hako-ojan kivikautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 10.6.2005. Asuinpaikka sijaitsee lähellä Forssan ja Jokioisten rajaa Kalsussa, Parkkiaroon johtavan tien eteläpuolella olevan laakson pellolla, Jänhijokeen laskevan Hako-ojan pohjoisrannalla. Pellot ovat maaperältään hiesusavea ja nähtävissä on ainakin kaksi rantatörmää, joista alemmalta löytyi kaksi kvartsi-iskosta Rintalan talosta 300 m pohjoiseen. Löytöpaikasta 400 m itäkaakkoon, ylemmältä terassilta löytyi vielä yksi kvartsi-iskos ja todennäköisesti historiallisen ajan liippa tai hioin. Kohteen tarkastus jäi kiireen vuoksi kesken, mutta tälläkin perusteella paikalla on jokseenkin varmasti kivikautinen asuinpaikka tai asuinpaikkoja, joista ylempi on todennäköisesti Ancylusjärven aikainen. Alempi asuinpaikka on saattanut sijaita Kalsun laaksoon keväisin muodostuvan tulvavesialtaan rannalla, joka on aiemmin saattanut olla järvenäkin jonkin aikaa.

Löydöt

KM 35752: 1-3 kvartsi-iskoksia 3 kpl, hioin/liippa

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 5

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

14 Forssa Kalsun kartanonpelto (1000005584)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka?

Ajoitus: kivikautinen

Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211305 LATOVAINIO

Yhtenäiskoordinaatit p= 6757022, i= 3313177, z= 100 m mpy

Koordinaattien selite:

Sijainti: Forssan kirkosta 8 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee lähellä Jokioisten ja Forssan kuntien rajaa, Kalsussa, Kalsun kartanon länsipuolella olevalla pellolla, Jänhijokeen laskevan Peräjoen itärannalla, aivan Kalsunkosken alapuolella. Paikalta on löytynyt yksi epämääräinen kvartsi-iskos ja historiallisen ajan piilukon lukkopii.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Kalsun kartanonpellon mahdollinen kivikautinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 31.5.2005. Kohde sijaitsee lähellä Jokioisten ja Forssan kuntien rajaa, Kalsussa, Kalsun kartanon länsipuolella olevalla pellolla, Jänhijokeen laskevan Peräjoen itärannalla, aivan Kalsunkosken alapuolella. Paikalta on löytynyt yksi epämääräinen kvartsi-iskos ja historiallisen ajan piilukon lukkopii.

Löydöt

KM 35753 kvartsi-iskos

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 5

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

15 Forssa Lamminmäki 5 (1000005585)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka?

Ajoitus: kivikautinen

Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211304 FORSSA

Yhtenäiskoordinaatit p= 6751966, i= 3313555, z= 95 m mpy

Koordinaattien selite:

Sijainti: Forssan kirkosta 4,1 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun rinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 5:n mahdollinen asuinpaikka sijaitsee Jokioisten rajasta 250 m itään ja Mäkilän talosta 320 m lounaaseen. Paikka on harjanteiden välisellä tasanteella, metsä-äestetyllä louhikkoisella alueella. Paikalta on löytynyt yksi kvartsi-iskos. Syvällä törmän alapuolella on Loimijoen rannan suon pieni uloke, joten vesi on hyvinkin saattanut ulottua törmän juurelle joskus. Mahdollisesti paikalla on kivikautinen asuinpaikka.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Mahdollinen asuinpaikka löytyi Forssan inventoinnissa 3.6.2005. Kohde sijaitsee Forssan kaupungin keskustan luoteispuolella olevan Lamminmäen harjun rinteellä, Loimijoen pohjoisrannalla. Harjun pohjoispuolella on pieni Mäkilampi, jossa on uimaranta ja sen eteläpuolella harjussa on itään ja etelään suuntautuvat laskettelurinteet. Mäen kaakkoisosassa on iso hiekkakuoppa, jonne johtaa tie idästä, Inkin teollisuusalueen ja peltojen kautta. Lamminmäki 5:n mahdollinen asuinpaikka sijaitsee Jokioisten rajasta 250 m itään ja Mäkilän talosta 320 m lounaaseen. Paikalta on löytynyt yksi kvartsi-iskos. Paikka on harjanteiden välisellä tasanteella, metsä-äestetyllä louhikkoisella alueella. Syvällä törmän alapuolella on Loimijoen rannan suon pieni uloke, joten vesi on hyvinkin saattanut ulottua törmän juurelle joskus. Mahdollisesti paikalla on kivikautinen asuinpaikka.

Löydöt

KM 35754 kvartsi-iskos

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

16 Forssa Jaska (1000005586)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211307 TAMMELA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6750620, i= 3318840
Koordinaattien selite: Jaskan talon koordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 2 km koilliseen
Kohdekuvaus: Kiviesineen katkelma (KM 2218: 144) on saatu Järvenpään kylän Jaskan talosta, joka sijaitsee Kaukjärven länsipään pohjoisrannalla, lähellä Tammelan rajaa.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö. Saatu Järvenpään kylän Jaskan talosta eräältä vanhalta vaimolta. Lisäksi vuoden 1800 vaiheilla läheltä Järvenpään Jaskan taloa löydettiin harmaa kiviase, ilmeisesti kovasin, jota säilytettiin pitkään, mutta syötiin viimein pistoksen lääkkeenä. Löydöt: KM 2218:44 kiviesineen katkelma.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Jaskan talossa ei löydöistä tiedetty mitään, eikä sen mailta myöskään sen koommin ole tehty löytöjä.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Jaskan löytöpaikkaa pyrittiin tarkastamaan Forssan inventoinnissa 9.6.2005. Löytöpaikan ympäristö on nykyään täysin rakennettu. Jaskaa vastapäätä olevat Kaukjärven etelärannat ovat puolestaan hyvin jyrkkiä.

Löydöt

KM 2218: 44 kiviesineen katkelma

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 7

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

17 Forssa Pekola (1000005587)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211307 TAMMELA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6750000, i= 3317550
Koordinaattien selite: +/- 300 m
Sijainti: Forssan kirkosta 600 m itäkoilliseen

Kohdekuvaus: Tasataltta (KM 2218: 91) on saatu Pekolan talosta, Linikkalan kylästä, josta se oli pellostä löytynyt. Pekolan talo on sijainnut nykyisen Linikkalankadun varrella samassa rivissä Vanhan-Similän, Uusi-Similän ja Skyttälän kanssa. Pekolaa ei enää ole olemassa.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö. Saatu 2.6.1868 ven.karj. Simon Mäkushkinin kautta talonisännältä Matilta Pekolan talosta Linikkalan kylää, jossa se oli pellostä löydetty. Löydöt: KM 2218: 91 tasataltta.

Löydöt

KM 2218: 91 tasataltta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 8

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

18 Forssa Tölö (1000005588)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka

Ajoitus: kivikautinen

Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211304 FORSSA

Yhtenäiskoordinaatit p= 6749580, i= 3316030, z= 102 m mpy

Koordinaattien selite:

Sijainti: Forssan kirkosta 1 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Kourutaltoa (KM 2218: 120) on saatu Kuhalan kylän Tölön talosta. Tölön talo on purettu vuonna 1990 ja tilana se ei ole ollut enää aikoihin.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö. Saatu 16.2.1869 ven.karj. Simon Mäkushkinin kautta Kuhalan kylän Tölön talon isännältä Juhana Tölöltä. Löydöt: KM 2218:120 kourutaltoa.

Löydöt

KM 2218: 120 kourutaltoa

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 9

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

19 Forssa Mäkelä (1000005589)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211309 VÄLKKILÄ
Yhtenäiskoordinaatit p= 6767370, i= 3321180, z= 123-124 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Forssan kirkosta 18,1 km pohjoiskoilliseen
Kohdekuvaus: Kivilaaka (KM 3214: 3) on löydetty Saviniemen Mäkelän talon "Pukkikankaan Mäkituvan" pellosta. Löytöpaikka on nykyisellään kuusikkoa.

Tutkimukset

Viktor Juhonpoika, irtolöytö. Esineen on löytänyt mäkitupalainen Viktor Juhonpoika Saviniemen Mäkelän talon "Pukkikankaan Mäkituvan" pellosta. Löydöt: KM 3214:3 kivilaaka.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Tarkastuksessa selvisi, että Pukkikankaan pelloksi kutsuttu entinen, nykyisin nuorta kuusikkoa kasvava, pelto sijaitsee Mäkelän talosta n. 750 m itäkoilliseen, käytöstä pois jääneen suoraan Saviniemen kaupalle johtaneen tien eteläpuolella. Se on Hemilän maata, eikä enää umpeen kasvaneena tarkastettavassa kunnossa. Mainitusta pellosta n. 200-300 m itäkaakkoon, Mäkelän maalla, Pukkikankaan mäellä on ilmeisesti ollut mäkitupa. Sen peltosarat (pienet) ovat vieläkin heikosti näkyvissä, vaikka päällä kasvaa ainakin 60-vuotias puusto.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Löytöpaikka tarkastettiin Forssan inventoinnissa 8.6.2005. Alue on tasaista metsämaata, jolla kasvaa järeää kuusikkoa, joten paikalla ei ollut mitään tarkastettavaa.

Löydöt

KM 3214: 3 kivilaaka

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 14

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

20 Forssa Iso-Pietilä (1000005590)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211308 KOIJÄRVI
Yhtenäiskoordinaatit p= 6763470, i= 3318560
Koordinaattien selite: Iso-Pietilän talon koordinaatit
Sijainti: Forssan kirkosta 13,7 km pohjoiskoilliseen

Kohdekuvaus: Tasataltta (KM 3908: 3) on saatu Ison Pietilän talon isännältä Juholta. Esinettä sanotaan käytetyn taikakaluna valkian sammuttamisessa. Löytöpaikka on tuntematon.

Tutkimukset

tuntematon, irtolöytö. Esine on saatu Kojon kylän Ison Pietilän talon isännältä Juholta. Pietilän vaarin sanottiin käyttäneen esinettä taikakaluna valkian sammuttamisessa. Löytöpaikka on tuntematon. Löydöt: KM 3908: 3 tasataltta.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Löytö oli Iso-Pietilän talossa tuntematon, eikä sen mailta ole tehty esihistoriallisia löytöjä tarkastushetkellä taloa asuttaneiden henkilöiden mukaan.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Pysin tarkastamaan Iso-Pietilän löytöpaikkaa Forssan inventoinnissa 31.5.2005. Iso-Pietilän talo on kunnostettu ja todennäköisesti sillä on nykyään uudet omistajat. Koska edellisestä omistajasta eivät tiedetä löydöstä mitään, ei olisi ollut kovin todennäköistä että paikalta olisi saanut mitään lisätietoja. Niinpä tyydyin tarkastelemaan talon ympäristöä, missä ei näkynyt mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Löydöt

KM 3908: 3 tasataltta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 13

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

21 Forssa Ihamäki (1000005591)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211306 MATKU
Yhtenäiskoordinaatit p= 6768100, i= 3316410, z= 145 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Forssan kirkosta 18,3 km pohjoisluoteeseen
Kohdekuvaus: Tasatalta (KM 5425: 1) on löydetty Raitoon Ihamäen torpan pellostä, hietamaasta. Läheltä on aikanaan löydetty useampiakin kiviesineitä.

Tutkimukset

Aug. Ihamäki, irtolöytö. Esine on löydetty Raitoon kylästä, Varkluun tilan maalta, Ihamäen torpan pellostä, hietamaasta, pienestä peltotilkusta. Tien toiselta puolen, n. 25 m päästä, on löydetty aikanaan kolme kiviesinettä, jotka lienevät Turun museossa. Löytäjä torppari Aug. Ihamäki. Löydöt: KM 5425: 1 tasatalta.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Tarkastuksessa selvisi, että Vakluun taloksi on sanottu Raitoon Veijolan taloa. Löytöpaikaksi mainittu Ihamäen torppa on ollut Veijolasta n. 800 m etelään. Torppaa ei enää ole, mutta peltoa kutsutaan vielä Ihamäen pelloksi. Pelto on Nättimäen talosta n. 100 m länteen. Pohjakallio ei käynyt itse paikalla.

Löydöt

KM 5425: 1 tasatalta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 15

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

22 Forssa Anttila 1 (1000005592)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211305 LATOVAINIO
Yhtenäiskoordinaatit p= 6764500, i= 3310980, z= 106-107 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Forssan kirkosta 16 km luoteeseen
Kohdekuvaus: Poikkikirves (KM 10147: 1) on löydetty pellostä, Koijoen rannalta, n. 200 m Anttilan talosta länsiluoteeseen. Löytöpaikalla pelto viettää loivasti kohti jokea.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö 1933. Esine löydettiin v. 1933 pellostä, jota on viljelty ehkä noin 100 vuotta, Koijoesta n. 90 m ja Anttilan talosta (Koijärven pitäjän Kojon kylää). Matkun asemalle on 3,5 km, suoraan n. 2 km. Paikka on luultavasti vanhaa joenpohjaa ja viettää loivasti jokeen. Pelto kuuluu Anttilalle. Löytö tehtiin kynnettäessä n. 10 cm syvästä savimultamaasta. Löydöt: KM 10147:1 poikkikirves.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Tarkastusajankohtana löytöpaikaksi mainittu loivasti jokeen viettävä savipelto oli kynnetty, mutta siinä ei havaittu mitään mainittavaa.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Anttilan löytöpaikan Forssan inventoinnissa 26.5.2005. Löytöpaikka on tasaista joenvarsipeltoa Anttilan talon lounaispuolella, joka oli tarkastushetkellä jo varsin pitkällä oraalla. Viljan ja vesisateen vuoksi pellon tarkastelu jäi lyhyeksi eikä löytänyt paikalta mitään. Paikka ei vaikuta kovin todennäköiseltä kivikautiseksi asuinpaikaksi, sillä se on täysin suojaaton aukea paikka.

Löydöt

KM 10147: 1 poikkikirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 4

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

23 Forssa Anttila 2 (1000005593)

Muinaisjännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211305 LATOVAINIO
Yhtenäiskoordinaatit p= 6764830, i= 3310960, z= 113-114 m mpy

Koordinaattien selite:
Sijainti: Forssan kirkosta 16,3 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Poikkikirves (KM 10147: 2) on löydetty viljelykselle maata raivattaessa tasaiselta maalta ison kiven vierestä, Anttilan talosta 300 m luoteeseen ja Korkeaniemen talosta 200 m itäkaakkoon.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö 1935. Esine on löydetty Anttilan talon maalta viljelykselle maata raivattaessa v. 1935 tasaiselta maalta n. 60 cm pitkän ja yhtä leveän kiven vierestä, joka näyttää tullen turmelemalta. Löydöt: KM 10147:2 poikkikirves.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Löytöpaikka sijaitsee Anttilan talosta 300 m luoteeseen ja Korkeaniemen talosta 200 m itäkaakkoon. Se on tasaista savimultapeltoa, joka oli tarkastettaessa kynnöksellä. Pellolla ei havaittu mitään mainittavaa.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Anttilan löytöpaikan Forssan inventoinnissa 26.5.2005. Löytöpaikka on joesta 250 m sijaitsevalla tasaisella pellolla, joka tarkastushetkellä kasvoi heinää, joten siellä ei ollut juuri näkemistä. Löytöpaikan ja Korkeaniemen talon välinen pelto oli oraalla ja tarkastelin sitä hetken, tuloksetta. Paikka on hieman epätodennäköinen asuinpaikaksi, koska se on niinkin kaukana joesta.

Löydöt

KM 10147: 2 poikkikirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 4

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

24 Forssa Köllinoja (1000005594)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211305 LATOVAINIO
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762630, i= 3316170, z= 108-109 m mpy
Koordinaattien selite:

Sijainti: Forssan kirkosta 12,9 km pohjoisluoteeseen

Kohdekuvaus: Kivikirves (KM 10637) on löydetty Köllinoja-nimisestä pellostä, Köllinojan talosta 280 m länteen, Koijoen etelärannalta.

Tutkimukset

Mauno Jaakkola, irtolöytö 1936. Esineen on löytänyt Mauno Jaakkola syksyllä 1936 Koijärven pitäjän Kojon kylän Kojon kartanon maalta, Köllinoja nimisestä pellostä, n. 6 syltä joesta. Esine löydettiin peltotyössä, auran viilloksen pohjasta ruokamullan alta tai sen rajalta. Löytöpaikka on savimaata. Löydöt: KM 10637 kivikirves.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Tarkastusajankohtana löytöpaikalla oleva pelto oli kynnettyä, mutta siellä ei havaittu mitään mainittavaa.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Köllinojan löytöpaikan Forssan inventoinnissa 31.5.2005. Löytöpaikka on savista ja tasaista joenrantapeltoa, joka tarkastushetkellä oli lyhyellä oraalla. En havainnut paikalla mitään mainittavaa. Lähellä Köllinojan taloa maasto nousee. Tein talon eteläpuoliselle kivikkoiselle törmälle tuloksettoman koekuopan.

Löydöt

KM 10637 kivikirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 12

Negatiivit ja kuvat:

139974	15	Köllinoja	KM 10637 löytöpaikka tasaisella joen rantapellolla. E-W.	31.5.2005
--------	----	-----------	--	-----------

Diat:

57512		Köllinoja	KM 10637 löytöpaikka tasaisella joen rantapellolla. E-W.	31.5.2005
-------	--	-----------	--	-----------

25 Forssa Ajos (1000005595)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211306 MATKU
Yhtenäiskoordinaatit p= 6766380, i= 3309930, z= 110 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Forssan kirkosta 17,2 km luoteeseen

Kohdekuvaus: Kahden kiviesineen löytöpaikka (KM 14552 pyörökirves ja KM 13097 oikokirves) sijaitsee Koijoen koillisrannalla, Matkun kylän länsipuolella, Heipakka-nimisen mäen länsipuolella olevan kesäasunnon pihalla. Mahdollisesti paikalla on kivikautinen asuinpaikka.

Tutkimukset

Lauri Suvikrouvi, irtolöytö 1951. Esineen on löytänyt toukokuussa 1951 maanviljelijä Lauri Suvikrouvi Koijärven pitäjän Menosen kylän omistamansa Ajoksen talon puutarhasta omenapuulle kuoppaa kaivettaessa päärakennuksesta 20 m etelään n. 60 cm syvästä soramaasta. Löydöt: KM 13097 oikokirves.

Matti Äyräväinen, irtolöytö 1955. Esine on löydetty v. 1955 Forssan Matkun kylästä Esko Nieminen -nimisen henkilön kotitalon pihalta lipputangon kuoppaa kaivettaessa mullasta n. 1-1,5 m:n syvyydestä. Talo sijaitsee n. 1 km:n päässä Matkun asemalta. Löydöt: KM 14552 pyörökirves.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Löytöpaikka sijaitsee Matkun asemasta 1,2 km länteen ja n. 100 m Koijoesta koilliseen. Pohjakallio tapasi Esko Niemisen, joka oli löytämässä toista Ajoksen tontilta löytynyttä esinettä. Löytöpaikka on n. 7 m kaakkoon Ajoksen asumattomana ja kylmillään olevasta asuinrakennuksesta. Lipputangoa ei enää ole, mutta sen peruskivet olivat paikoillaan. Myös toinen löytöpaikka, omenapuu oli paikallistettavissa. Löytöpaikkojen väliä on n. 12 m. Molempiin löytöpaikkoihin tehtiin koekuoppa, joissa maaperä oli kivistä soraa, löytöjä ei tullut. Pohjakallio on määritellyt kohteen kuitenkin kivikautiseksi asuinpaikaksi.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Ajoksen löytöpaikan Forssan inventoinnin yhteydessä 25.5.2005. Ajoksen talo on tehty tasanteelle n. 5-6 m Koijoen pintaa ylemmäksi. Tarkastin talolle tulevat tienleikkaukset ja kukkapenkit ym. kohdat, joissa maanpintaa oli näkyvillä. Mitään ei paikalta kuitenkaan löytenyt. Talo on ilmeisesti kesäasuntona ja sen edustalle lähemmäs joenrantaa on kaivettu pieni uimalammikko. Tein ympäristöön koekuoppia, joista ei kuitenkaan löytenyt mitään. Silti seutu on otollista kivikautisille asuinpaikoille, kuten 100 m kaakkoon sijaitseva Heipakan asuinpaikkakin puolestaan todistaa.

Löydöt

KM 13097 oikokirves
 KM 14552 pyörökirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 3

Negatiivit ja kuvat:

139969	16	Ajos	Kahden kiviesineen löytöpaikka omenapuun luona vasemmalla. E-W.	25.5.2005
--------	----	------	---	-----------

Diat:

57513		Ajos	Kahden kiviesineen löytöpaikka omenapuun luona vasemmalla. E-W.	25.5.2005
-------	--	------	---	-----------

26 Forssa Luolalammi (1000005596)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: rautakautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211308 KOIJÄRVI
Yhtenäiskoordinaatit p= 6757440, i= 3320240, z= 127-130 m mpy
Koordinaattien selite:

Sijainti: Forssan kirkosta 8,3 km koilliseen

Kohdekuvaus: Rautainen nuolenkärki (KM 18345) löytyi kettujahdin yhteydessä Lempäänkulman Luolalammin rannalta, siitä n. 450 m lounaaseen olevan mäenrinteen kivilouhikosta. Ilmeisesti esine on joutunut louhikkoon aikanaan haavoittuneen saaliseläimen mukana.

Tutkimukset

Alpo Haapaniemi, irtolöytö 1967. Esine löytyi 1960-luvun lopulla kettujahdissa Luolalammistä n. 450 m lounaaseen olevan mäenrinteen kivilouhikosta. Koira ajoi ketunpojat louhikkoon ja painui perässä kivien sekaan. Koira ei saanut louhikosta kaivamatta pois ja kiviä sivuun heitellessään löytäjän käsi osui suurehkon lohkareen alla olleeseen nuolenkärkeen. Jotain maatunutta tai lahonnutta ainesta oli ollut esineen mukana. Löytäjän käsityksen mukaan esine on saattanut joutua koloon rautakaudella metsämieheltä paenneen haavoittuneen saaliin mukana. Löytäjän mukaan seutu on metsästäjän kannalta edelleen mielenkiintoinen Löydöt: KM 18345 rautainen nuolenkärki.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1982. Tarkastuksessa ei ilmennyt, että kyseessä olisi ainakaan mitään rautakautiseen hautaukseen viittaavaa. Ks. lisätietoja: Lauri Pohjakallio 1982: Rautakauden löytöjä Forssasta ja Tammelasta. Lounais-Hämeen Kotiseutu ja Museoyhdistyksen Vuosikirja 1982, s. 51.

Löydöt

KM 18345 rautainen nuolenkärki

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 11

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

27 Forssa Aro (1000005597)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211308 KOIJÄRVI
Yhtenäiskoordinaatit p= 6756910, i= 3318470, z= 115 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Forssan kirkosta 7,2 km pohjoiskoilliseen
Kohdekuvaus: Nelisivuinen oikokirves (Lounais-Hämeen museo 11) löytyi Lempään kulma Aron talon Kanta-nimisestä pellostä savenajossa. Löytöpaikka on Aron talosta 1,1 km pohjoiskoilliseen ja Jänijärvestä 2 km luoteeseen. Savikuoppa sijaitsee pellon takaisessa metsikössä, pellon ja Aron rajan välillä.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö. Löydetty Järvenpään kylän Lempäänkulman Aron talon Kanta-nimisestä pellostä viime talvena (1923) savenajossa. Ei oltu huomattu, oliko esine pudonnut pinnalta kuopan pohjalle, mistä se korjattiin. Paikalta on ennenkin löydetty kiviesineitä, jotka ovat hävinneet. Löydöt: Lounais-Hämeen museo 11, oikokirves.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1990. Löytö tunnettiin Aron talossa hyvin ja isäntä kertoi, että löytöpaikalta n. 50 m itään mesän puolella on vanhoja, jo metsän alla olevia peltosarkoja, joilta naapurin, Jokilan, jo edesmennyt vanhaisäntä olisi löytänyt samanlaisen, hieman isomman kivikirveen. Esinettä ei kuitenkaan toimitettu museoon, vaan se käytettiin hammassärkyläkkeeksi. Aron savikuopasta tehdyn oikokirveen löytöpaikka sijaitsee talosta 1,1 km pohjoiskoilliseen ja Jänijärvestä 2 km luoteeseen. Savikuoppa on vielä selvästi näkyvissä pellon takaisessa metsikössä, pellon ja Aron rajan välillä. Kirves löytyi pienemmästä savikuopasta. Paikalla ei tarkastuksessa havaittu mitään mainittavaa.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Aron löytöpaikan Forssan inventoinnissa 10.6.2005. Löytöpaikka on Jänijärvestä laskevan Peräjoen pohjoispuolella olevan peltoalueen reunalla. Tasainen pelto oli tarkastushetkellä kesantona, joten paljon siinä ei ollut havainnoitavaa. Löytöpaikka on savikuoppa metsänreunassa ja nytkin siellä oli nähtävissä paljon erilaisia kaivantoja, joihin on noussut vettä. Ottaen huomioon, että paikalta on löytynyt mahdollisesti muitakin kiviesineitä, voisi olla mahdollista että paikalla olisi ollut uhrilähde tms. Paikka on hyvin lämmin ja suojaista.

Löydöt

LHM 11 oikokirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 10

Negatiivit ja kuvat:

140000	17	Aro	Löytöpaikka pellon kulmassa valkorunkoisten koivujen luona. SW-NE.	10.6.2005
--------	----	-----	--	-----------

Diat:

57514		Aro	Löytöpaikka pellon kulmassa valkorunkoisten koivujen luona. SW-NE.	10.6.2005
-------	--	-----	--	-----------

28 Forssa Majasuonjoki (1000005598)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta

Yhtenäiskoordinaatit

Koordinaattien selite: tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa

Sijainti:

Kohdekuvaus: Kourutaltoa (Lounais-Hämeen museo 2027: 3) on löydetty Lunttilan Majasuonjoen rannalta Laineen pellolta ja se on saatu museoon v. 1936 tai 1937. Löytöpaikan tarkempi sijainti on tuntematon. Ainoa Forssan Majasuo on kuitenkin pohjoisessa, Koijoen pohjoisrannalla Matkun kylässä. Lähellä sijaitsevat Korkeaniemen asuinpaikka ja Anttilan löytöpaikat.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö. Löydetty Majasuonjoen rannalta Laineen pellolta, museoon saatu v. 1936 tai 1937. Löydöt: Lounais-Hämeen museo 2027: 3 kourutaltoa.

Löydöt

LHM 2027: 3 kourutaltoa

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote:

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

29 Forssa Keskustan päiväkoti (1000005599)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: rautakautinen?
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211304 FORSSA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6749600, i= 3316740, z= 103-104 m mpy

Koordinaattien selite:

Sijainti: Forssan kirkosta 350 m lounaaseen

Kohdekuvaus: Reikäkivi tai värttinänpyörä (Lounais-Hämeen museo 1726) on löydetty Forssan kauppalan lastenkodin alueelta vuonna 1932. Paikalla on nykyäänkin päiväkoti.

Tutkimukset

Sulo Salonen, irtolöytö 1932. Löytäjä on löytänyt esineen keväällä 1932 Forssan kauppalan lastenkodin alueelta. Löydöt: Lounais-Hämeen museo 1726 reikäkivi (värttinänpyörä?).

Löydöt

LHM 1726 reikäkivi (värttinänpyörä?)

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 8

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

30 Forssa

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivi- ja rautakautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta
Yhtenäiskoordinaatit
Koordinaattien selite: ei tarkempia löytötietoja
Sijainti:

Kohdekuvaus: Forssasta löytyneitä esineitä, joiden tarkempi löytöpaikka on kuitenkin tuntematon: KM 2020: 2 soikea tuluskivi, KM 4171: 9 tasataltta, KM 23517: 8 kaksoistaltoa, Lounais-Hämeen museo 3 kourutaltoa ja Lounais-Hämeen museo 9b, kivitaltoa.

Tutkimukset

Tuntematon, irtolöytö. Löydetty Forssasta. Löydöt: KM 2020:2 soikea tuluskivi.

Tuntematon, irtolöytö. Löytöpaikka Forssa. Lahjoittanut Lauri Enberg J. Rantasen kautta 27.10.1931. Saatu museoon Haudankorvalta. Löydöt: Lounais-Hämeen museo 3, kourutaltoa.

Tuntematon, irtolöytö. Löydetty Forssasta, tarkempi löytöpaikka tuntematon. Löydöt: Lounais-Hämeen museo 9b, kivitaltoa.

Tuntematon, irtolöytö. Esine on saatu Forssasta, tarkempi löytöpaikka on tuntematon. Löydöt: KM 4171: 9

Tuntematon, irtolöytö. Esine on aiemmin ollut Forssan Yhteiskoulun kokoelmissa. Se on löytynyt Forssasta kivijalan perustuksesta kaivettaessa syväältä maan sisästä. Löytöpaikkaa ei ole pystytty täsmentämään. Löydöt: KM 23517: 8 kaksoistaltoa.

Löydöt

KM 2020: 2 soikea tuluskivi
 KM 23517: 8 kaksoistaltoa
 KM 4171: 9 tasataltoa
 LHM 3 kourutaltoa
 LHM 9b kivitaltoa

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote:

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

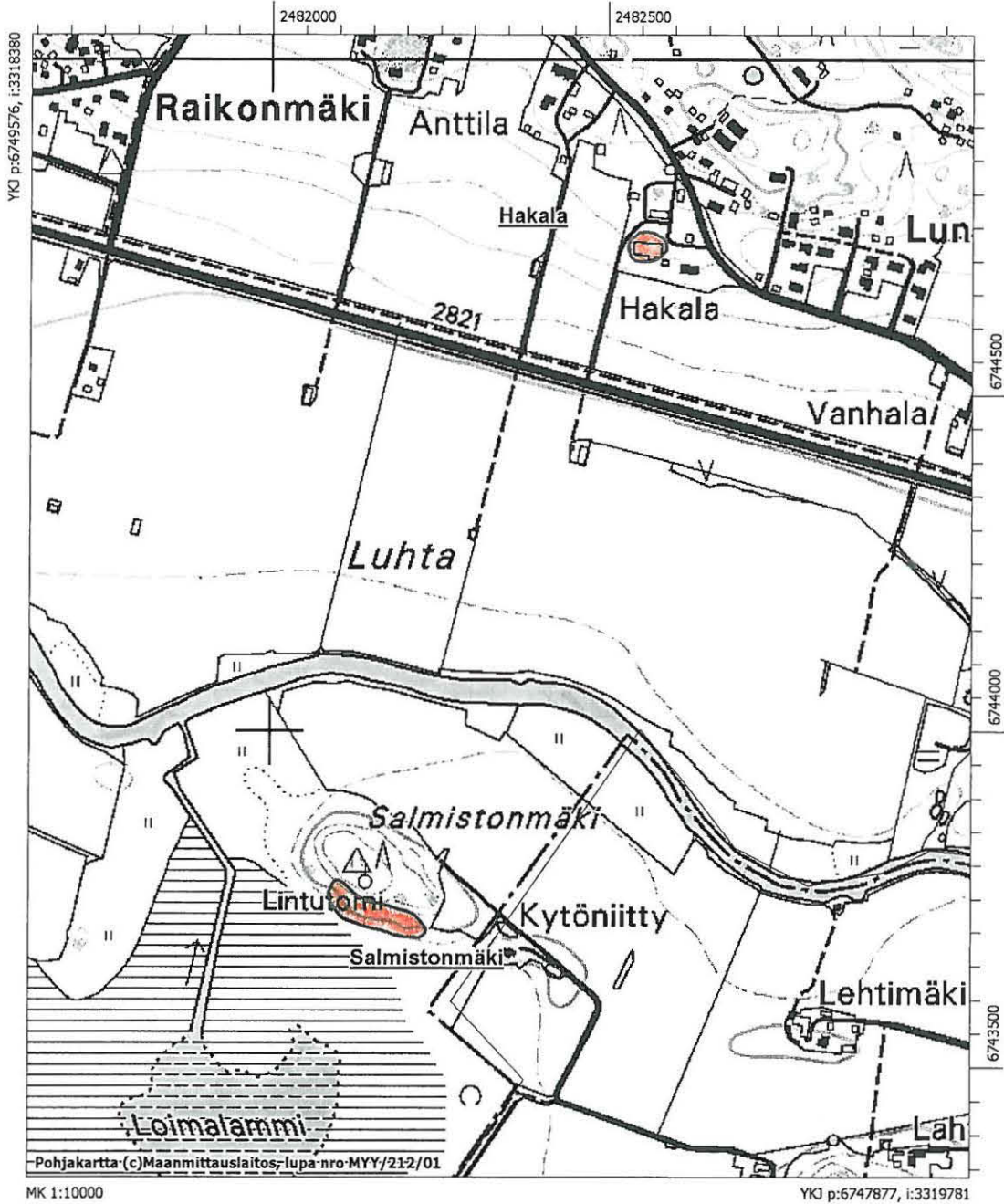

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 1.

Forssa Hakala (610010001) – rautakautinen hautapaikka.

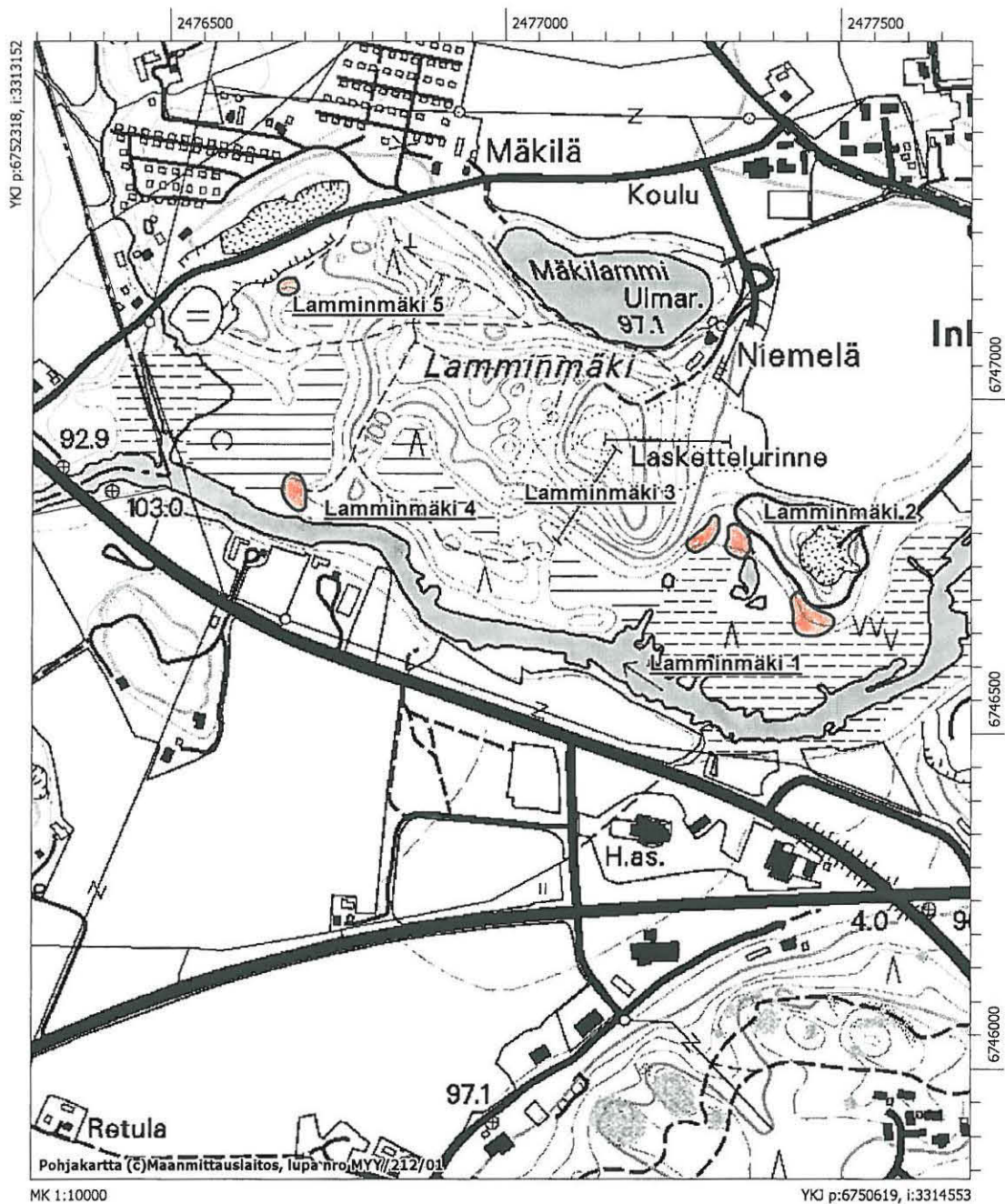
Forssa Salmistonmäki (1000005580) – varhaismetallikautinen asuinpaikka

Ote peruskartasta 2113 07 Tammela.

Forssan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 2.

Forssa Lamminmäki 1 (1000005576) – kivikautinen asuinpaikka
 Forssa Lamminmäki 2 (1000005577) – kivikautinen asuinpaikka
 Forssa Lamminmäki 3 (1000005578) – kivikautinen asuinpaikka
 Forssa Lamminmäki 4 (1000005579) – kivikautinen asuinpaikka
 Forssa Lamminmäki 5 (1000005585) – mahdollinen kivikautinen asuinpaikka
 Ote peruskartasta 2113 04 Forssa.

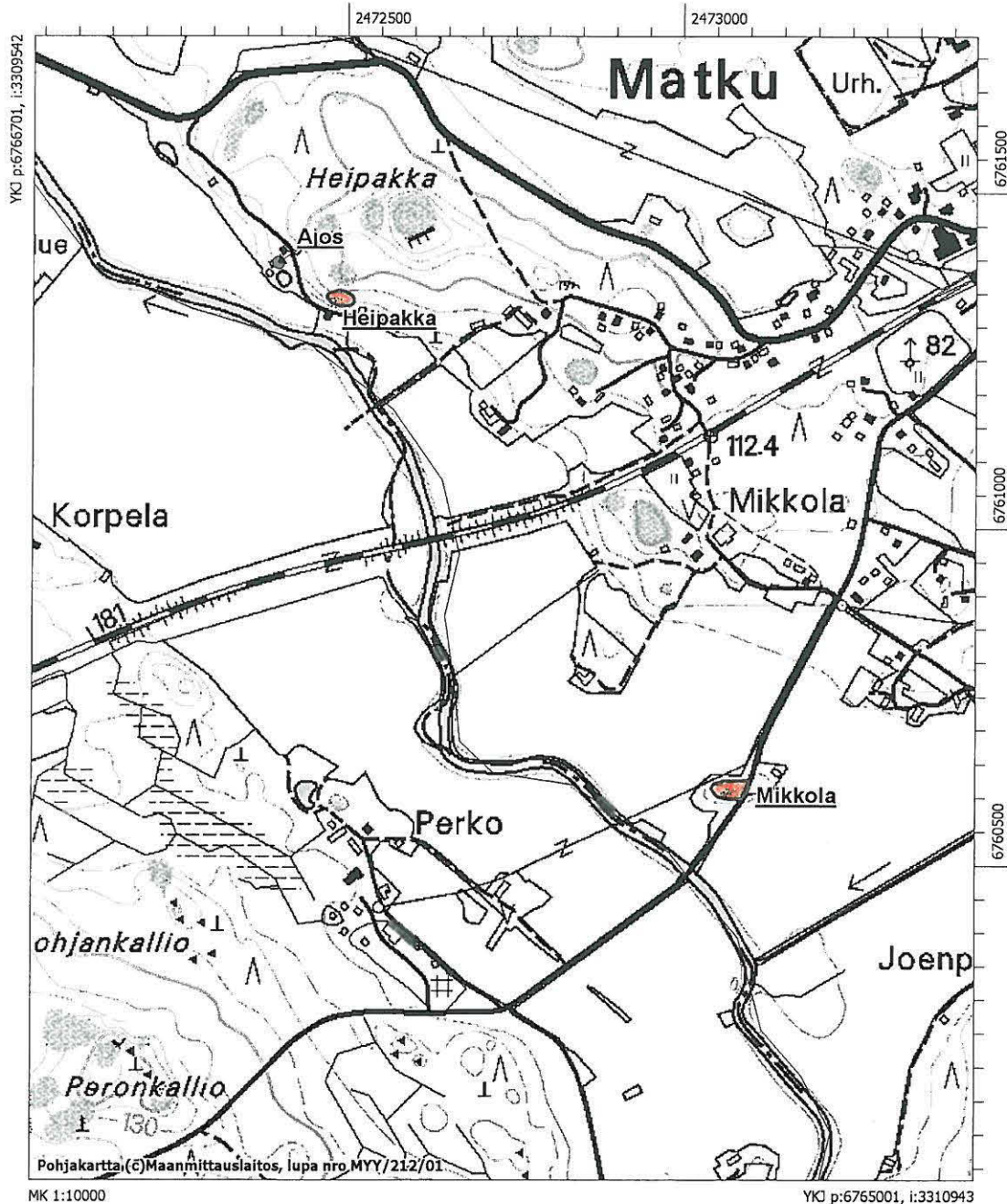

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 3.

Forssa Heipakka (1000005559) – kivikautinen asuinpaikka

Forssa Mikkola (1000005573) – kivikautinen asuinpaikka

Forssa Ajos (1000005595) – kivikautinen löytöpaikka, KM 13097 oikokirves, KM 14552 pyörökirves
Ote peruskartasta 2113 06 Matku.

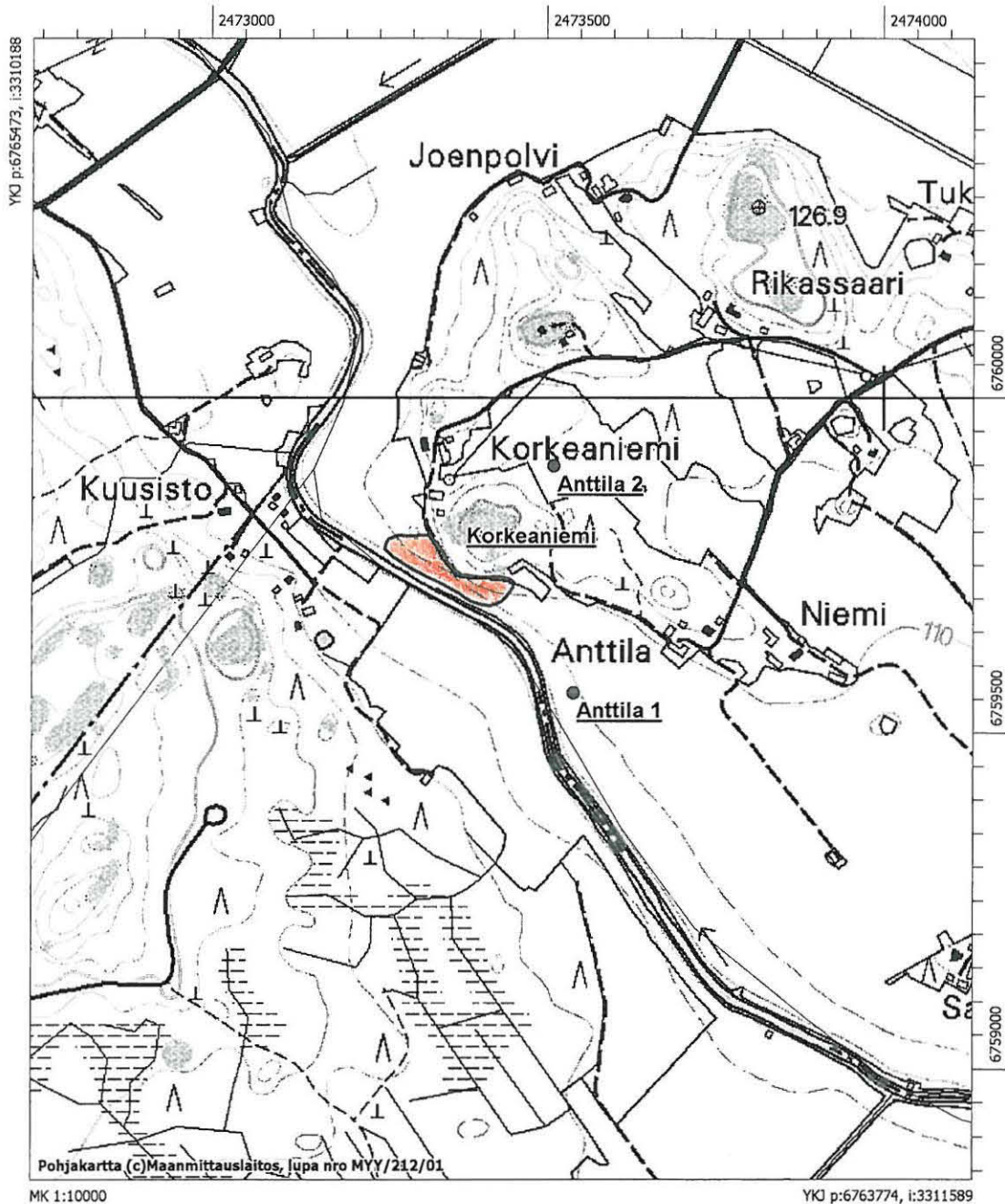
Forsan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 4.

Forssa Korkeaniemi (1000005572) – kivikautinen asuinpaikka

Forssa Anttila 1 (1000005592) – kivikautinen löytöpaikka, KM 10147:1 poikkikirves

Forssa Anttila 2 (1000005593) – kivikautinen löytöpaikka, KM 10147:2 poikkikirves

Ote peruskartoista 2113 05 Latovainio ja 2113 06 Matku.

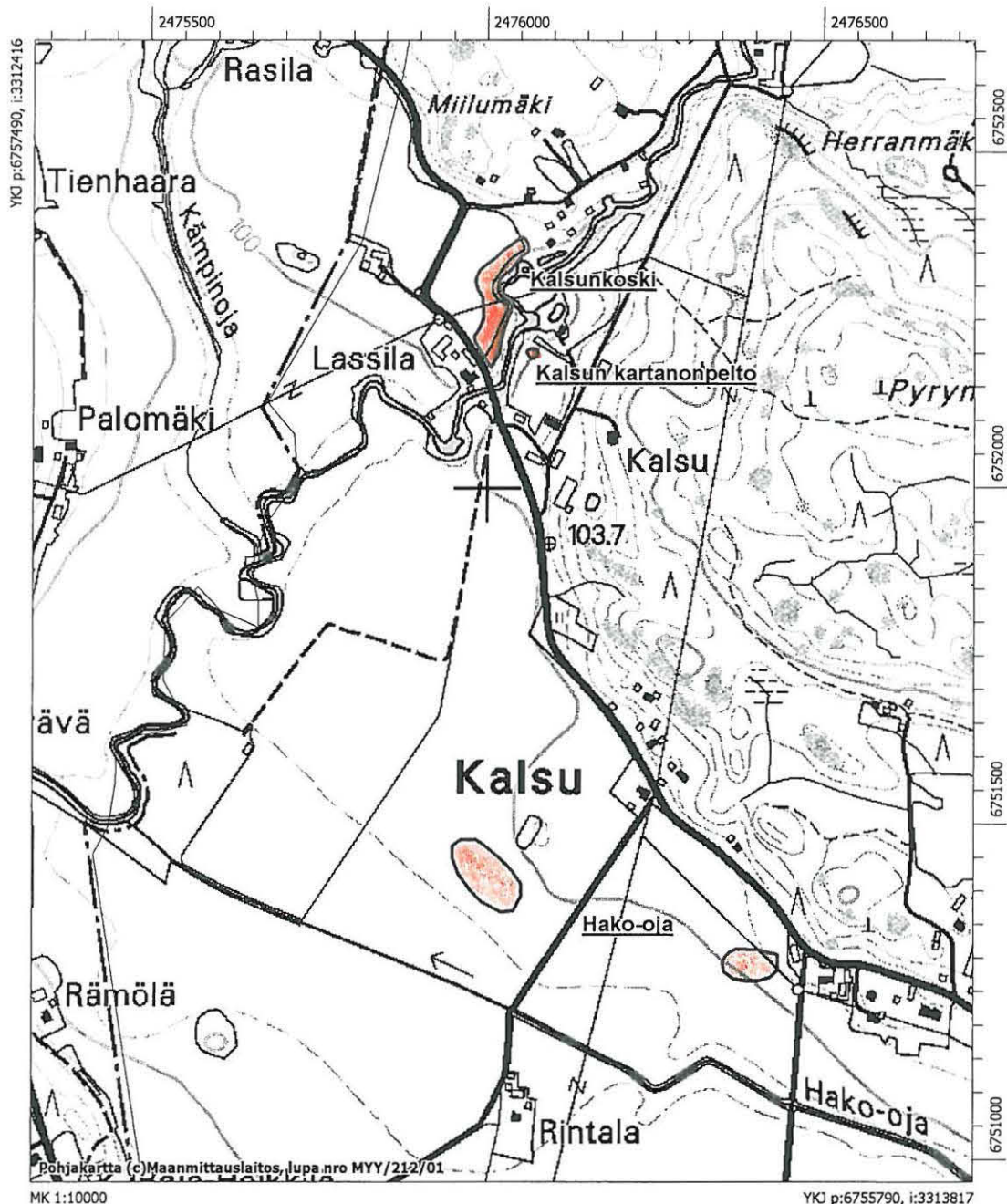
Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 5.

Forssa Kalsunkoski (1000005574) – kivikautinen asuinpaikka

Forssa Hako-oja (1000005583) – kivikautinen asuinpaikka

Forssa Kalsun kartanonpelto (1000005584) – mahdollinen kivikautinen asuinpaikka

Ote peruskartasta 2113 05 Latovainio.

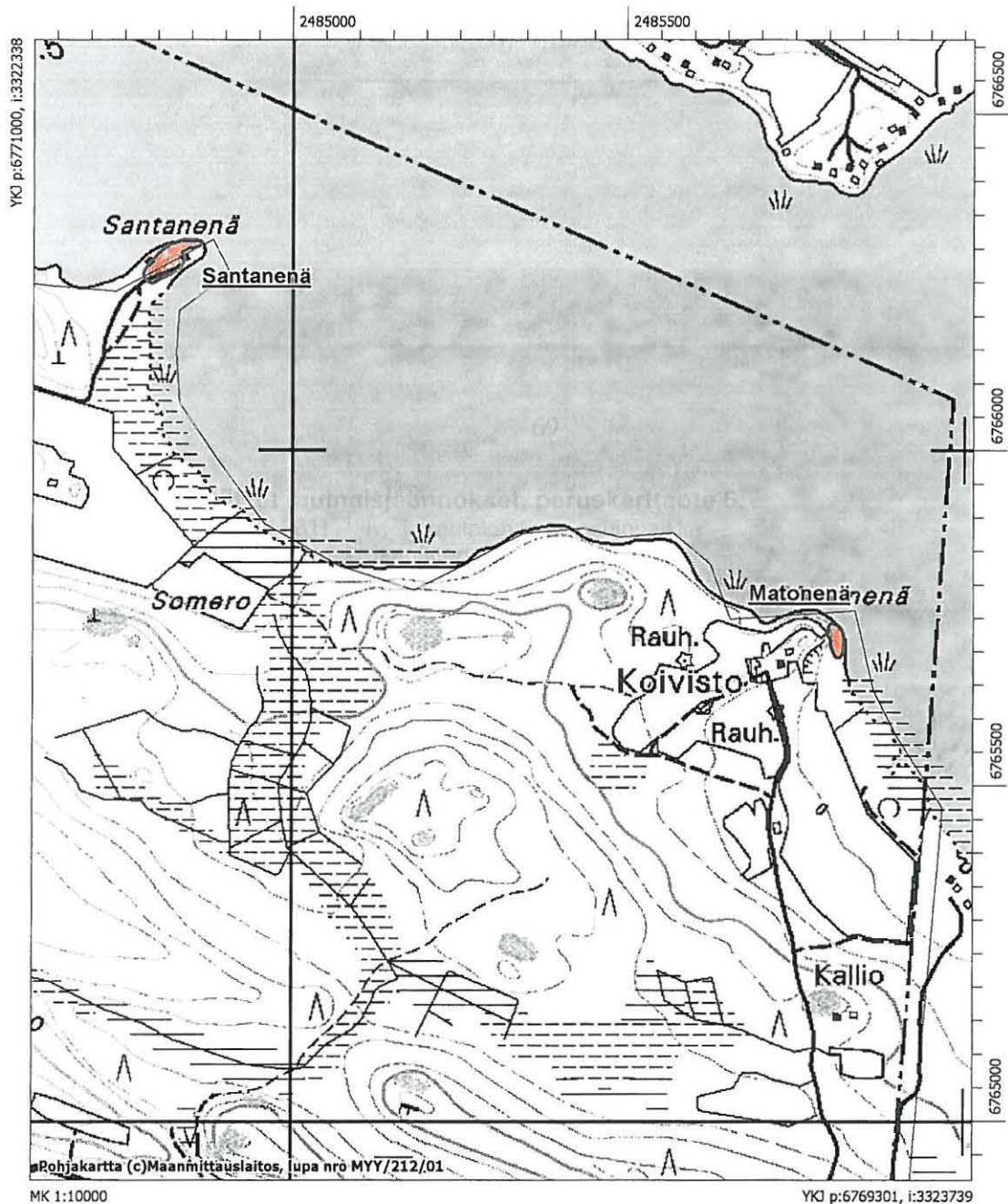

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 6.

Forssa Santanenä (1000005581) – kivi- ja rautakautinen asuinpaikka

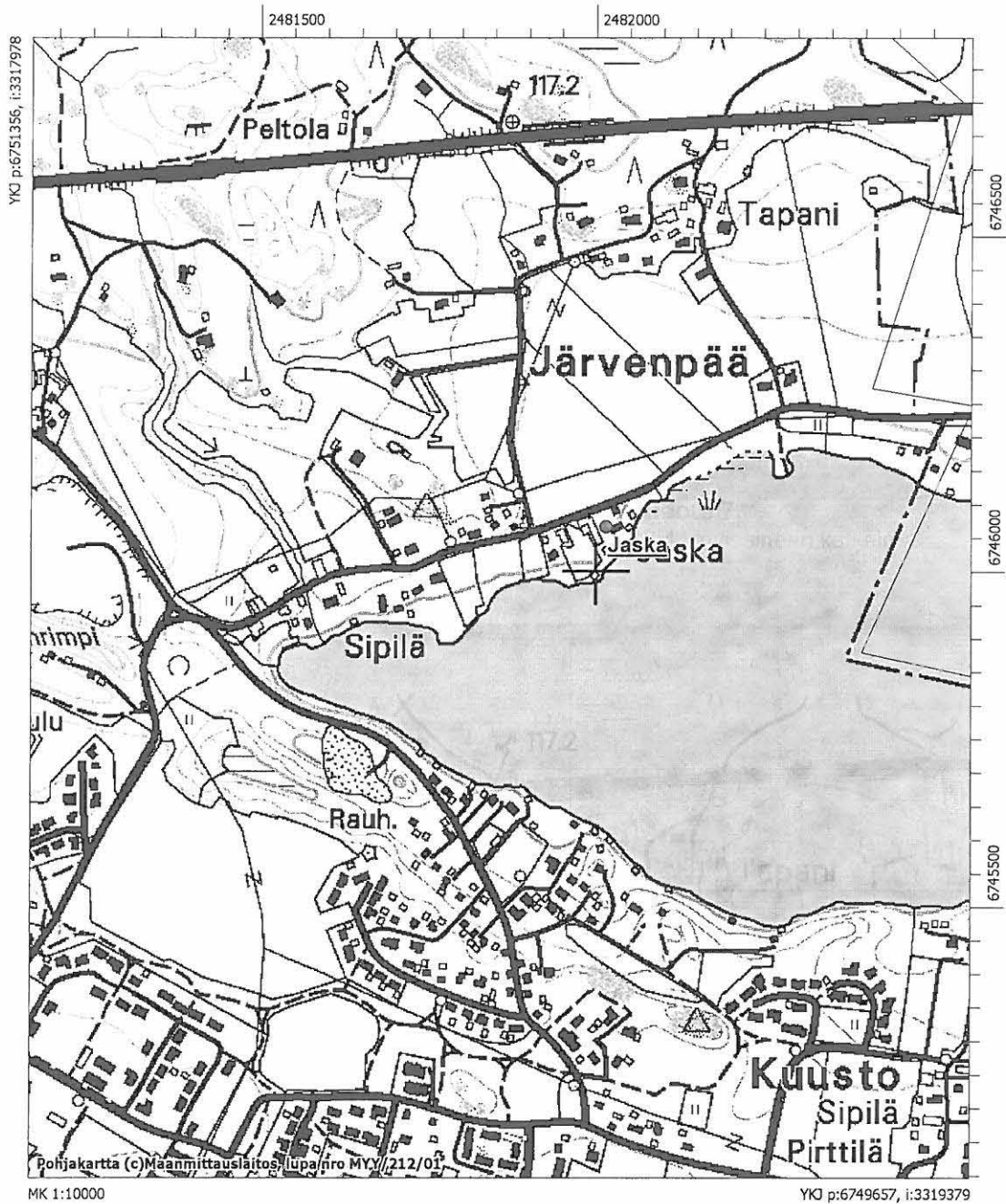
Forssa Matonenä (1000005582) – kivikautinen asuinpaikka

Ote peruskartasta 2113 09 Vällkilä.

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 7.

Forssa Jaska (1000005586) – kivikautinen löytöpaikka, KM 2218:44 kiviesineen katkelma
Ote peruskartasta 2113 07 Tammela.

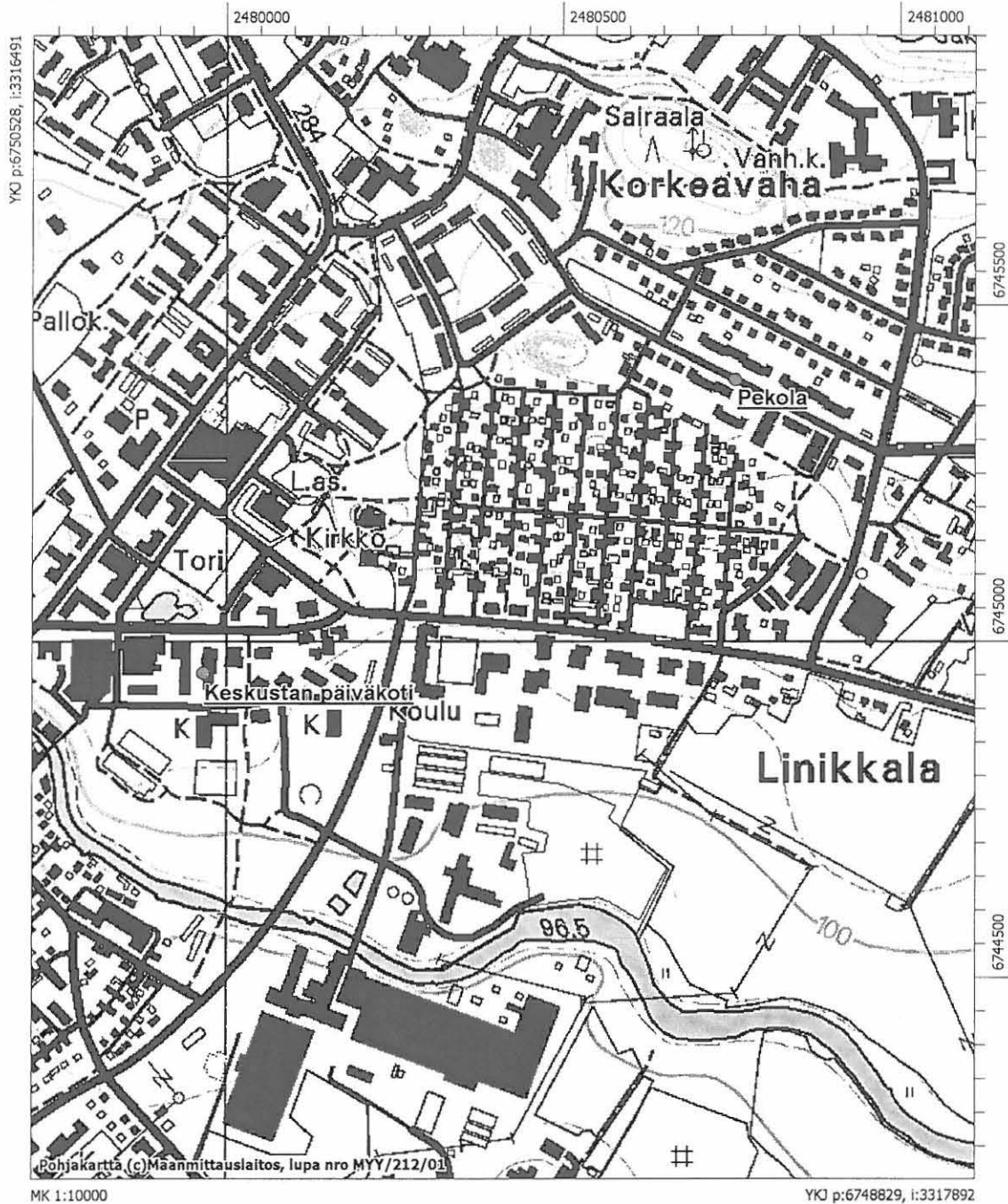

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 8.

Forssa Pekola (1000005587) – kivikautinen löytöpaikka, KM 2218:91 tasataltta

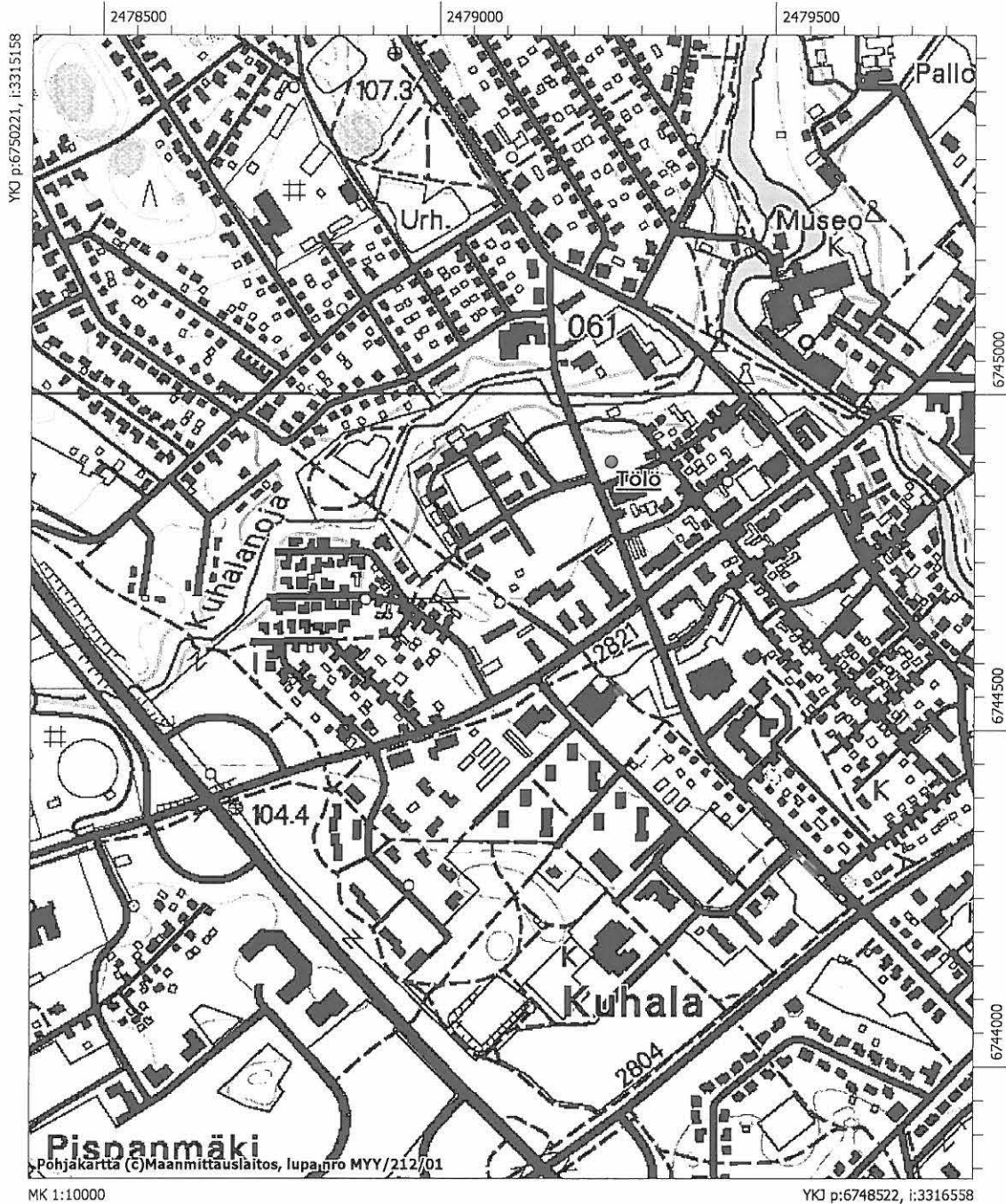
Forssa Keskustan päiväkoti (1000005599) – historiallisen ajan löytöpaikka, LHM 1726 värttinänpyörä

Ote peruskartoista 2113 04 Forssa ja 2113 07 Tammela.

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 9.

Forssa Töölö (1000005588) – kivikautinen löytöpaikka, KM 2218:120 kourutalilta
Ote peruskartasta 2113 04 Forssa

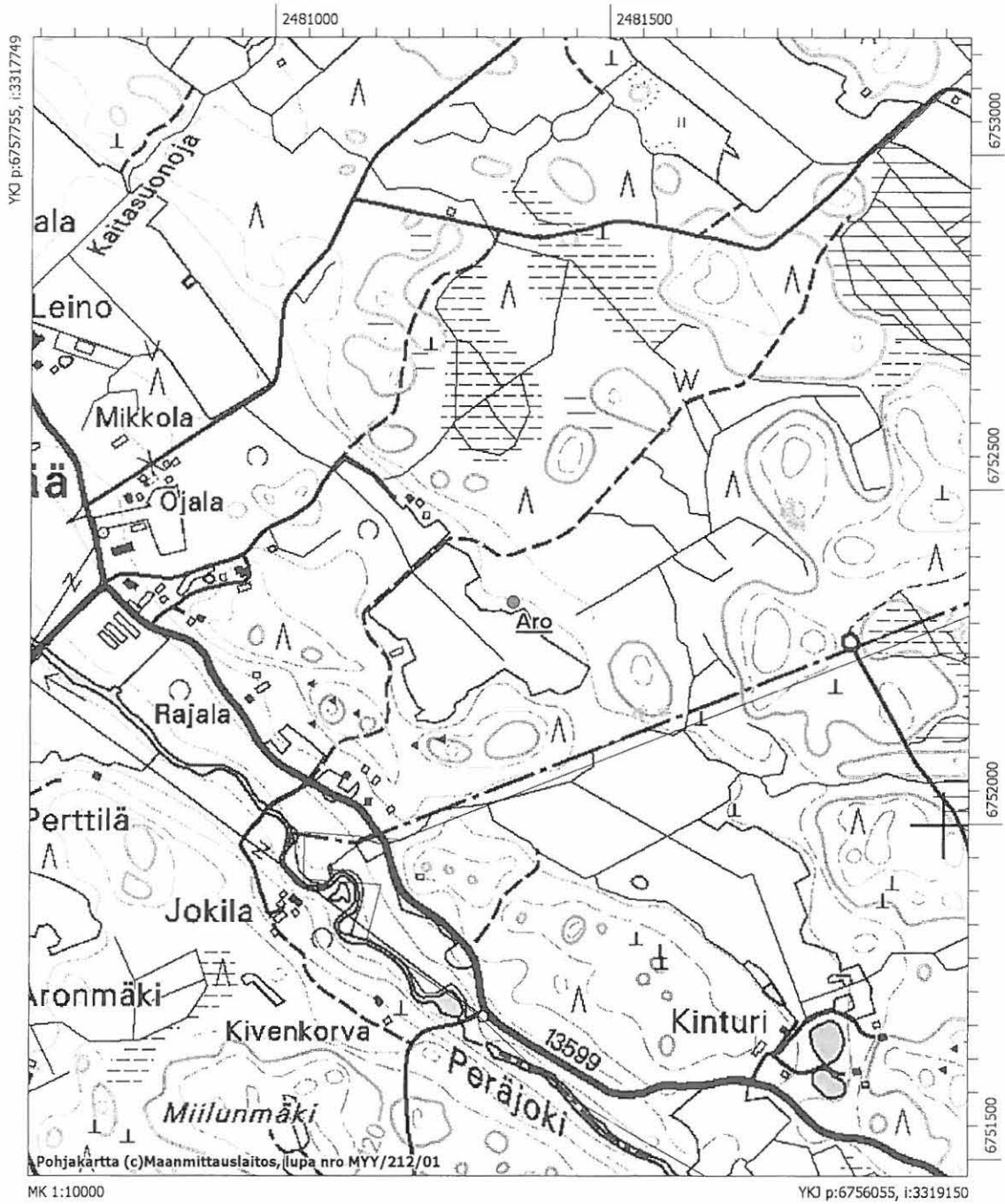

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 10.

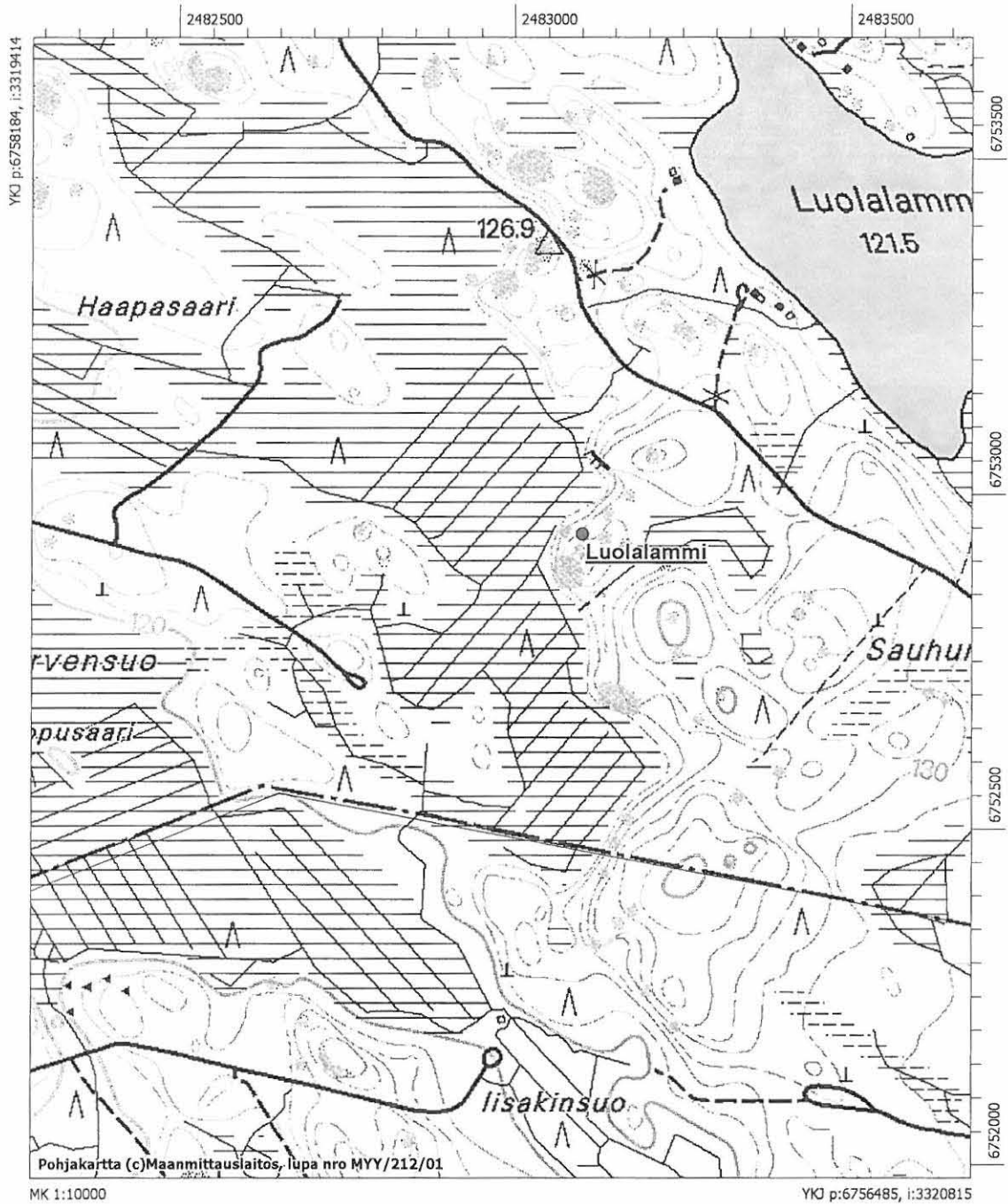
Forssa Aro (1000005597) – kivikautinen löytöpaikka, LHM 11 oikokirves

Ote peruskartasta 2113 08 Kojijärvi.

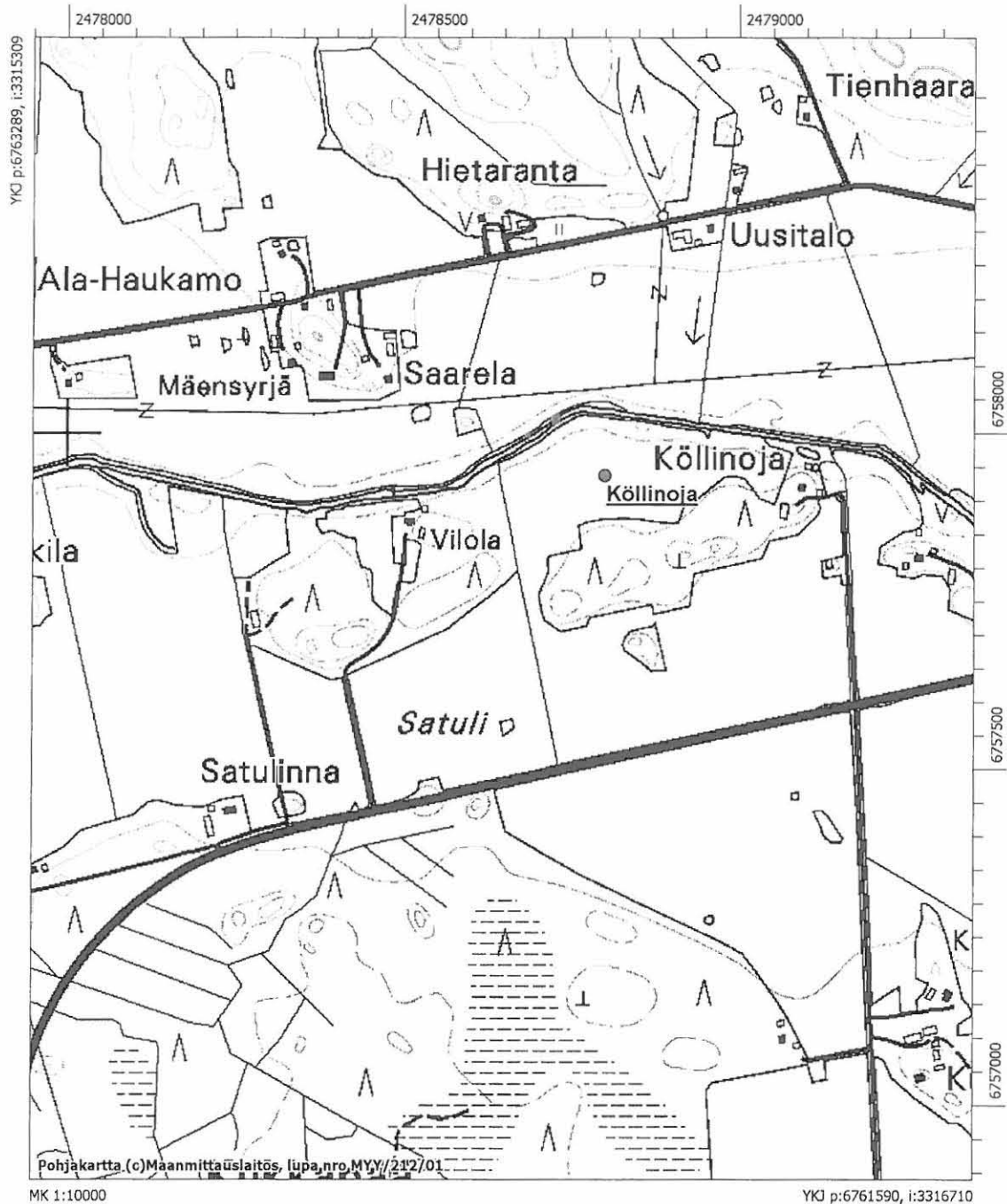
Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 11.

Forssa Luolalammi (1000005596) – rautakautinen löytöpaikka, KM 18345 rautainen nuolenkärki
Ote peruskartasta 2113 08 Kojjärvi.

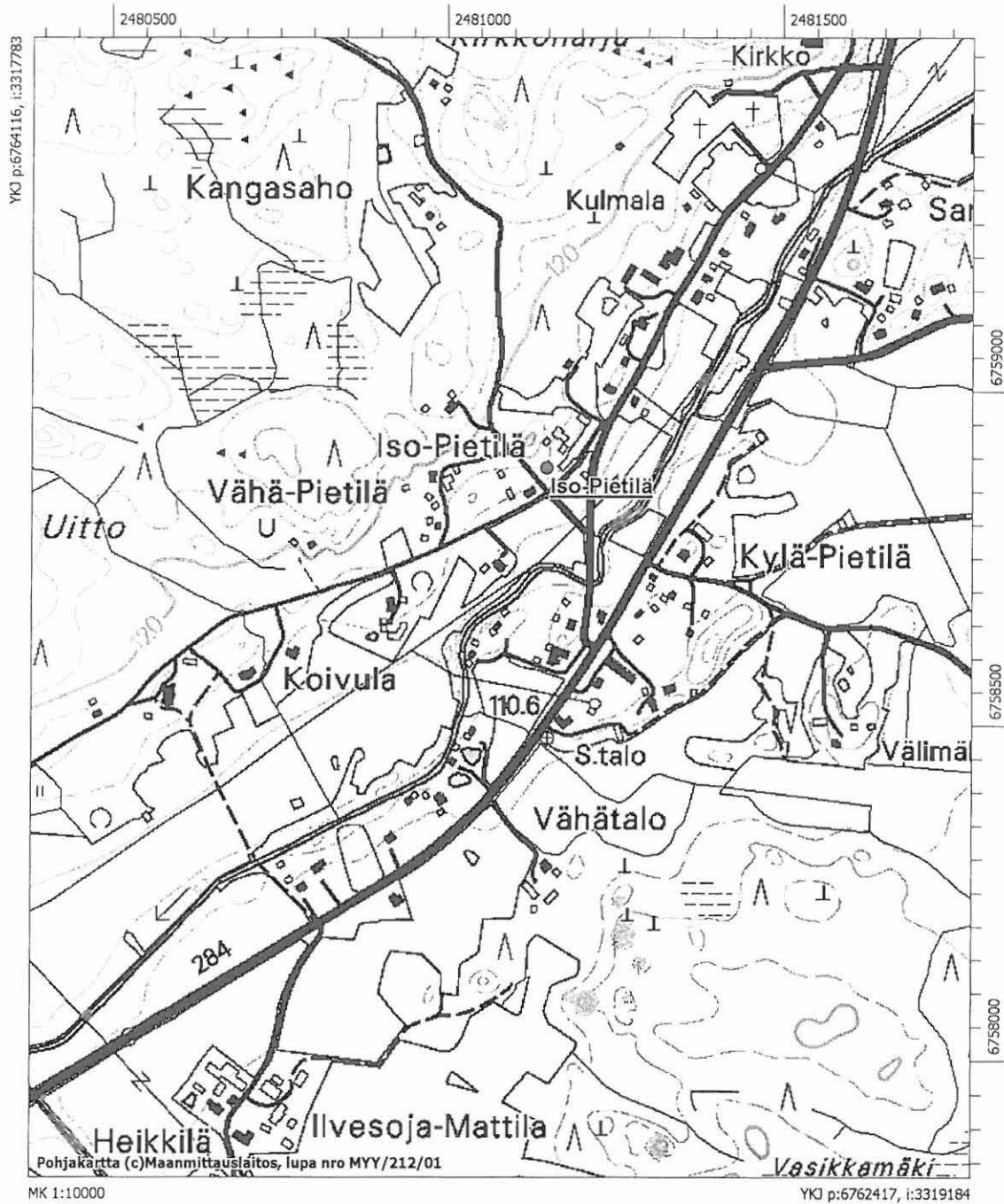
Forssan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 12.

Forssa Köllinoja (1000005594) – kivikautinen löytöpaikka, KM 10637 kivikirves
Ote peruskartasta 2113 05 Latovainio.

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 13.

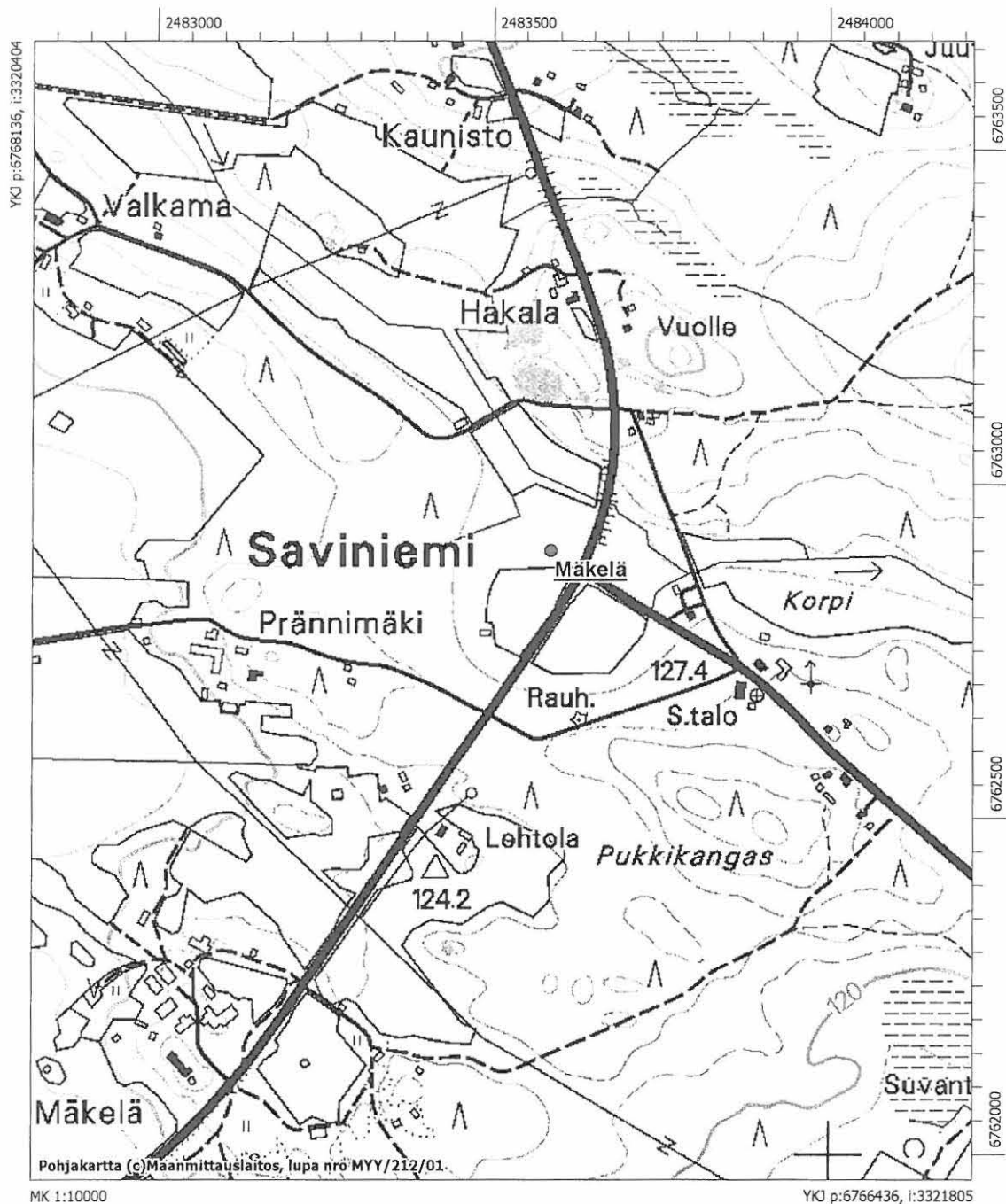
Forssa Iso-Pietilä (1000005590) – kivikautinen löytöpaikka, KM 3908:3 tasatallta
Ote peruskartasta 2113 08 Kojjärvi.

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 14.

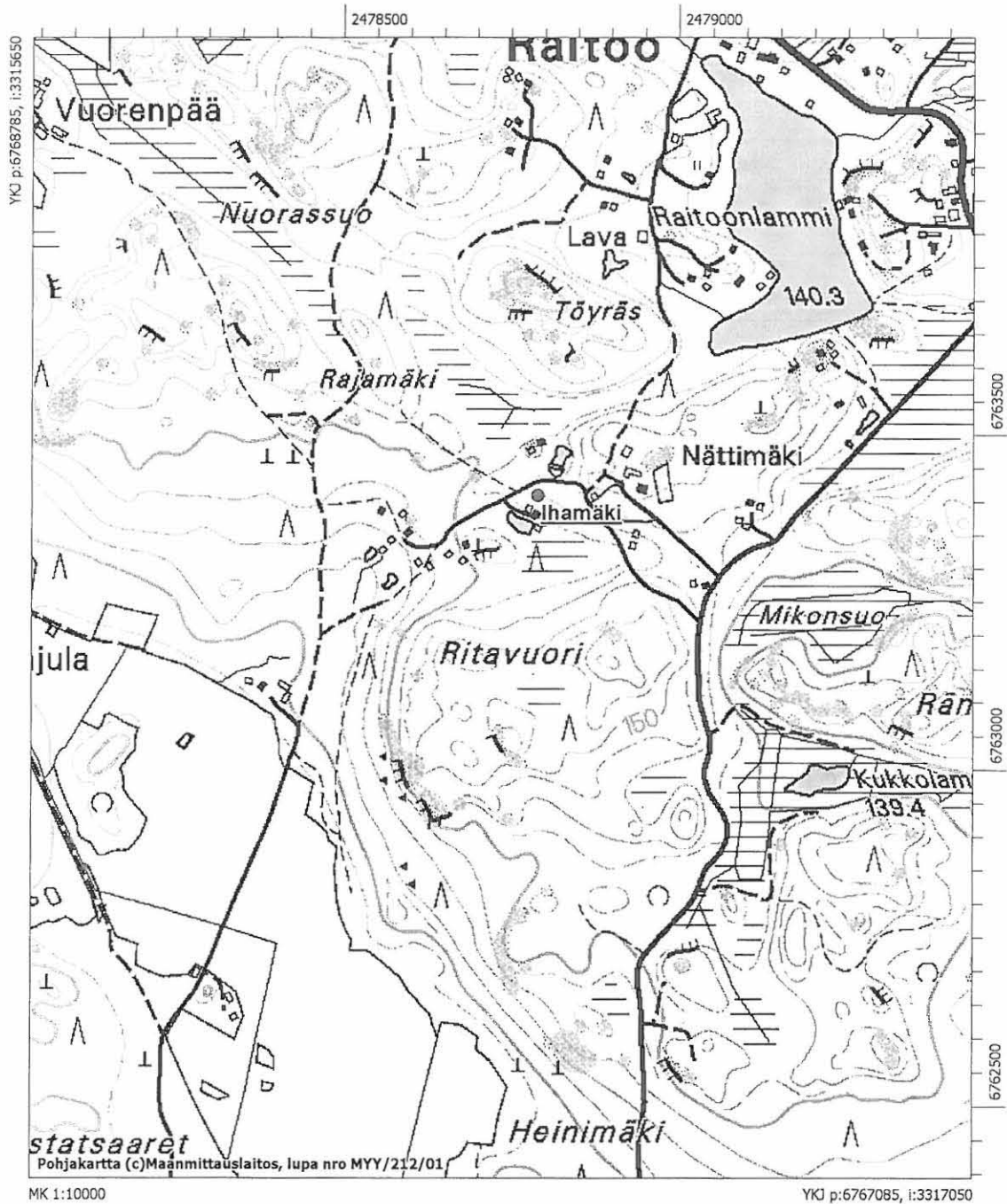
Forssa Mäkelä (1000005589) – kivikautinen löytöpaikka, KM 3214:3 kivilaaka
Ote peruskartasta 2113 09 Vätkkilä.

Forssan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 15.

Forssa Ihamäki (1000005591) – kivikautinen löytöpaikka, KM 5425:1 tasatalta

Ote peruskartasta 2113 06 Matku.

FORSSAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 1. Hakala. Navetan länsipään luota rautakautisia löytöjä. S-N.7.6.2005. (139990).

Kuva 2. Heipakka. Asuinpaikka kallioiden välisellä tasanteella. NW-SE.25.5.2005. (139967).

Kuva 3. Korkeaniemi. KM 10147:3 löytöpaikka ja kvartseja kumpareen etelälaidalta pellon reunasta. SE-NW.26.5.2005. (139971).

FORSSAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 4. Korkeaniemi. Kvartsikeskittymä peltotörmällä. W-E26.5.2005. (139972)..

Kuva 5. Mikkola. Asuinpaikka metsäsaarekkeessa. S-N.31.5.2005. (139977).

Kuva 6. Mikkola. Asuinpaikka tien länsipuolisella tasanteella, kallion oikealla puolella. NE-SW.31.5.2005. (139975).

FORSSAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 7. Lamminmäki 1. Asuinpaikka tasanteella. W-E.3.6.2005. (139985).

Kuva 8. Lamminmäki 2. Asuinpaikka metsätörmällä. NE-SW.2.6.2005. (139980).

Kuva 9. Lamminmäki 3. Asuinpaikka kauniilla muinaisrantaatörmällä. NW-SE.2.6.2005. (139983).

FORSSAN INVENTOINTI

Petro Pesonen 2005

Kuva 10. Lamminmäki 4. Asuinpaikka niemenkärjen tasanteella. E-W. 2.6.2005. (139982).

Kuva 11. Salmistonmäki. Lauri Pohjakallio tutkii koekuoppaa. NE-SW. 7.6.2005. (139988).

Kuva 12. Salmistonmäki. Asuinpaikka muinaisella rantatasanteella. E-W. 7.6.2005. (139989).

FORSSAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 13. Santanenä. Löytöjä mm. leikkauksesta. SW-NE. 8.6.2005. (139991).

Kuva 14. Santanenä. Niemi kuvattu Kokonjärven etelärannalta. SE-NW. 8.6.2005. (139992).

Kuva 15. Köllinoja. KM 10637 löytöpaikka tasaisella joen rantapellolla. E-W. 31.5.2005. (139974).

FORSSAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

*Kuva 16. Ajos. Kahden kiviesineen
löytöpaikka omenapuun luona vasemmalla.
E-W.25.5.2005. (139969).*

*Kuva 17. Aro. Löytöpaikka pellon kulmassa
valkorunkoisten koivujen luona. SW-
NE.10.6.2005. (140000).*